

การบรรยายพิเศษ

เรื่อง

เขตการค้าเสรีอาเซียน

โดย

สุคนธ์ กาญจนาลัย
สมชัย ฤชุพันธุ์

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2536

เขตการค้าเสรีอาเซียน

คำนำ

การรวมกลุ่มทางการค้าที่เกิดขึ้นในภาคพื้นต่าง ๆ ของโลกในขณะนี้ นับเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของการสร้างอำนาจต่อรองและรักษาผลประโยชน์ให้กับกลุ่มนั้น ๆ โดยมีผลประโยชน์สูงสุดอยู่ที่ความอยู่ดีมีสุขของประชากรที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งนับวันการรวมกลุ่มเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่น่าจับตามอง อันเนื่องมาจากการแข่งขันอันเข้มข้นขึ้นทุกขณะ เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ก็เป็นการรวมกลุ่มเพื่อจุดประสงค์ข้างต้น ความสำคัญสูงสุดของการเกิดขึ้นของ AFTA นั้น ล้วนต้องเกี่ยวข้องกับประเทศของเราโดยตรง ดังนั้นการเรียนรู้ศึกษาข้อมูลอย่างครบถ้วนเพื่อให้รู้เท่าทันจึงเป็นหน้าที่ของเราอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาขอขอบคุณ คุณสุทัศน์ กาญจนาลัย อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ และคุณสมชัย ฤชุพันธุ์ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ที่ได้เกียรติมาเป็นวิทยากรบรรยายพิเศษเรื่อง "เขตการค้าเสรีอาเซียน" ให้ความรู้แก่สมาชิกวุฒิสภาและข้าราชการภายในสำนักงานฯ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2536 ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมายได้สรุปคำบรรยายรวบรวมเป็นเอกสารเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการค้นคว้าอ้างอิงต่อไป

ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สารบัญ

	หน้า
1. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 23/2535	1
2. สรุปการบรรยายพิเศษเรื่อง เขตการค้าเสรีอาเซียน	5
3. เขตการค้าเสรีอาเซียน โดย นางสาวสุนันท์ กาญจนาลัย	15
4. เขตการค้าเสรีอาเซียน โดย กรมอาเซียน	59
5. แผนการค้าเสรีอาเซียน เศรษฐนิทรรศน์ (คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ)	67
6. อาฟต้า...ความสำเร็จอีกขั้นหนึ่งในการร่วมมือทางการค้าของอาเซียน	70
7. การวิเคราะห์ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีในกลุ่มอาเซียน (วารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพ)	81
8. Framework Agreement on Enhancing Asean Economic Cooperation	93

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๒๖ / 2535

เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเขตการค้าเสรีอาเซียน

เพื่อให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2535 เกี่ยวกับการดำเนินการ
ในบริบทถึงการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area-AFTA) ตามพันธกรณีใน
ข้อตกลงแม่บทว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement
on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) ซึ่งลงนามโดยผู้นำอาเซียนทั้งหมดทุกประเทศ เมื่อ
วันที่ 28 มกราคม 2535 ณ ประเทศสิงคโปร์ และในข้อตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการกีดกันภาษีร่วมเพื่อ
จัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on Common Effective Preferential Tariff
(CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA)) หรือข้อตกลง CEPT จึงจัดตั้ง
คณะกรรมการดำเนินการเขตการค้าเสรีอาเซียนขึ้น ประกอบด้วย

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง	ประธาน
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	รองประธาน (1)
3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม	รองประธาน (2)
4. ปลัดกระทรวงการคลัง	กรรมการ
5. ปลัดกระทรวงพาณิชย์	กรรมการ
6. ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	กรรมการ
7. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	กรรมการ
8. เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน	กรรมการ
9. อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์	กรรมการ
10. อธิบดีกรมอาเซียน	กรรมการ
11. เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	กรรมการ

12. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	กรรมการ
13. อธิบดีกรมศุลกากร	กรรมการ
14. ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	กรรมการ
15. ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	กรรมการ
16. นายณรงค์ชัย อัครเศรณี	กรรมการ
17. ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง	กรรมการและ
เลขานุการ

๕๕
ทั้งนี้ให้คณะกรรมการฯ ดังกล่าวมีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

- (1) กำหนดค่าที่และดำเนินการตามข้อตกลง เกี่ยวกับการจัดตั้ง เขตการค้าเสรีอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามวิธีการที่กำหนดในข้อตกลง CEPT โดยในเบื้องต้นจะต้องดำเนินการตามถ้อยแถลงในพิธีบัตการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ของ นายกรัฐมนตรี ดังนี้

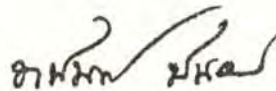
<u>ระยะแรก</u>	เพื่อลดภาษีศุลกากรของประเทศไทยสำหรับสินค้าในกรอบเขตการค้าเสรีอาเซียนให้เหลือร้อยละ 30 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2536
<u>ระยะที่สอง</u>	หารือกับผู้ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพื่อลดภาษีศุลกากรของประเทศไทยภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียนให้เหลือร้อยละ 20 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2537

สำหรับกลุ่มสินค้าที่จะเร่งลดภาษี ให้ดำเนินการพิจารณาผลภาษีของสินค้า 15 กลุ่ม (ได้แก่ ซีเมนต์ บัญ ผลิตภัณฑ์หนัง เยื่อกระดาษ สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ เฟอร์นิเจอร์ไม้และหวาย น้ำมันพืช เคมีภัณฑ์ แก้ว กระจก พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์เซรามิคและผลิตภัณฑ์แก้ว และแคโทดทองแดง) ภายใต้กรอบเขตการค้าเสรีอาเซียนให้เหลือร้อยละ 0-5 ภายในระยะเวลาเร็วที่สุดที่จะเป็นไปได้

- (2) วางหลักเกณฑ์ขั้นตอนในการพิสูจน์แหล่งกำเนิดของสินค้าที่นำเข้าจากประเทศสมาชิก อาเซียนให้เบ็ดเสร็จตามข้อตกลง CEPT
- (3) ดำเนินการปรับปรุง เลขรหัสของสินค้าในพิกัดอัตราศุลกากรอาเซียนให้สอดคล้องกัน
- (4) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อศึกษา วิเคราะห์ กลั่นกรอง หรือเสนอแนะ ต่อคณะกรรมการตามที่มอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2535

(นายอนันต์ บินยารุน)

นายกรัฐมนตรี

สรุปการบรรยายพิเศษ

เรื่อง

เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

วันศุกร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ 2536

สรุปการบรรยายพิเศษ

เรื่อง

เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

วันศุกร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ 2536

บรรยาย โดย นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

นายสมชัย ฤชุพันธุ์

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

สถานการณ์การค้าระหว่างประเทศของประเทศไทย

การค้าระหว่างประเทศมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกในการพัฒนาและนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศ ปัจจุบันมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยมีสัดส่วนสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยในปี 2535 ประมาณการว่าจะมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 72.5 และมีการขาดดุลตลอดมา

โครงสร้างสินค้าออกของไทย

สินค้าออกปัจจุบันของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม มูลเหตุที่ทำให้โครงสร้างสินค้าเกษตรกรรมได้มีสัดส่วนลดน้อยลงอาจจะเป็นเพราะได้มีการนำสินค้าเกษตรมาแปรรูป และมูลค่าสินค้าเกษตรกรรมได้ลดลงเพราะความผันผวนของตลาดโลก

ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยมีข้อจำกัดทางการค้า

สินค้าออกของไทยมีตลาดจำกัดและเป็นตลาดที่มีแนวโน้มกีดกันการค้ามากขึ้น สหรัฐอเมริกามีกฎหมายการค้ามาตรา 301 และพยายามใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นข้ออ้างในการห้ามนำเข้าสินค้า

ประชาคมยุโรปมีการเปลี่ยนแปลงทางค่านโยบาย มีการปรับประสานกฎระเบียบต่าง ๆ และเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพสินค้า

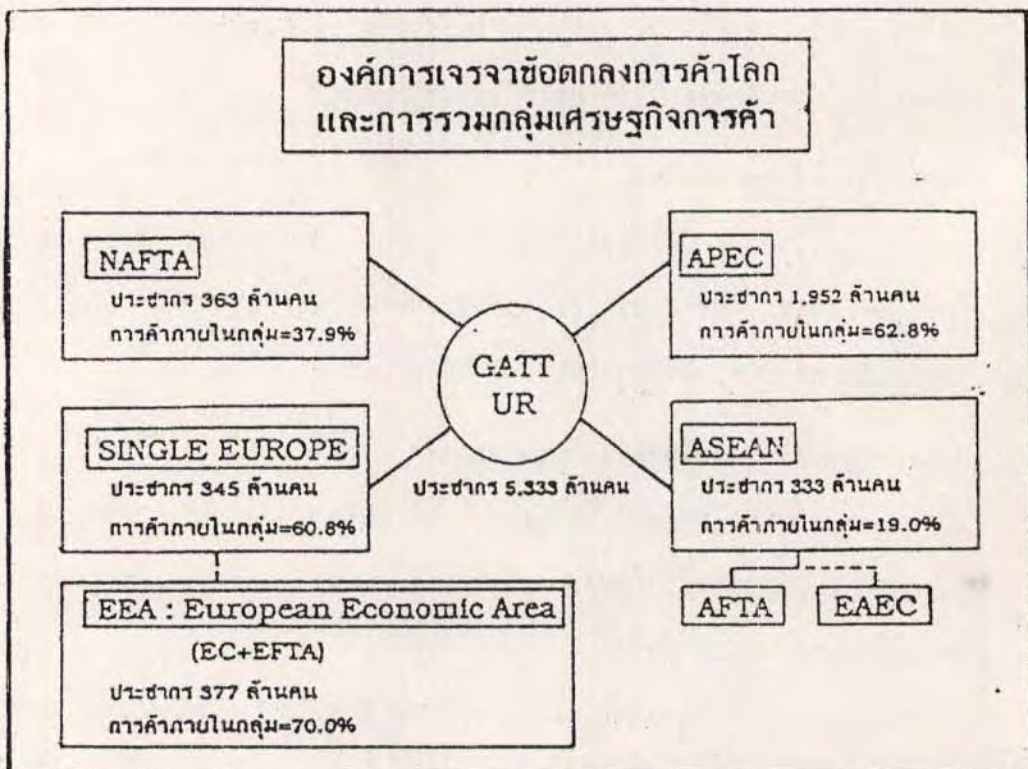
ญี่ปุ่นยังคงใช้มาตรฐานสินค้าและการจำกัดปริมาณนำเข้าสินค้าเป็นเครื่องมือในการกีดกันการค้า

การรวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าของโลก

การแข่งขันและการกีดกันการค้าทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

การรวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าที่กำลังมีบทบาทสำคัญในขณะนี้ ได้แก่ กลุ่มตลาดเดี่ยวของยุโรป (Single Europe) กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก หรือกลุ่ม APEC (Asia Pacific Economic Cooperation) กลุ่มเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ หรือกลุ่ม NAFTA (North America Free Trade Area) และกลุ่มอาเซียนที่กำลังพัฒนาเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA)

กลุ่ม APEC และ ASEAN เป็นกลุ่มที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก

ที่มา : จำนวนประชากร; WORLD ALMANAC AND BOOK OF FACTS 1992

ระดับการรวมตัวทางเศรษฐกิจ (economic integration) มีขั้นตอนโดยทั่วไป ดังนี้

- เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) เป็นขั้นตอนแรกของการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะขจัดหรือยกเลิกภาษีศุลกากรและมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (non - tariff barriers) เพื่อให้มีการค้าอย่างเสรีในสินค้าต่าง ๆ ระหว่างกัน (free flow of goods) ซึ่งจะทำให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกภายในกลุ่มขยายตัวมากขึ้น และจะมีต้นทุนการผลิตลดลงซึ่งจะทำให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

- สหภาพศุลกากร (Customs Union) เป็นขั้นตอนที่สอง ซึ่งนอกจากจะมีการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิกภายในกลุ่มแล้ว ยังมีการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรกับประเทศภายนอกกลุ่มร่วมกันหรือเป็นอัตราเดียวกัน (common external tariffs)

- ตลาดร่วม (Common Market) เป็นขั้นตอนที่ทำให้เกิดตลาดเดียว (Single Market) ที่สมบูรณ์จากการรวมตลาดของประเทศสมาชิกเข้าเป็นตลาดเดียว โดยในขั้นตอนของตลาดร่วมจะมีการค้าหรือการเคลื่อนไหวอย่างเสรีภายในประเทศสมาชิกในการค้าบริการ การเคลื่อนย้ายเงินทุน แรงงาน และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ

- สหภาพเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and Monetary Union) หลังจากที่เป็นตลาดร่วมแล้ว พัฒนาการขั้นต่อไป คือ การมีนโยบายเศรษฐกิจบางอย่างร่วมกัน โดยเฉพาะนโยบายการเงิน จะมีระบบอัตราแลกเปลี่ยนร่วมกัน และมีเงินตราสกุลเดียวกัน หรือมีเงินตราสกุลกลาง

เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA)

เขตการค้าเสรีของกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นการพัฒนาความร่วมมือกันของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากความร่วมมือเพื่อให้เกิดสันติภาพและความมั่นคง ในภูมิภาคไปสู่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการค้า

ต่อมาอาเซียนได้หันมาให้ความสนใจทางด้านเศรษฐกิจโดยได้มีการลงนามในปฏิญญาสมานฉันท์แห่งอาเซียนที่นครบาหลีเมื่อปี 2519 เพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจภายในภูมิภาคต่อไป และได้ออกมาตรการต่าง ๆ โดยมีมาตรการแรก คือ ข้อตกลงการให้สิทธิพิเศษทางการค้าอาเซียน (ASEAN Preferential Trading Arrangements ; PTA) โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Project : ATP) โครงการร่วมลงทุน

ค้ำอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Ventures Scheme : AIJV) โครงการแบ่งสรรการผลิตค้ำอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Complementation Scheme : AIC) เหล่านี้เป็นโครงการที่ประสงค์จะกระตุ้นเศรษฐกิจในภูมิภาค แต่หลังจากประเมินผลแล้ว ปรากฏว่าโครงการเป็นไปได้ช้า และมีขั้นตอนการปฏิบัติมาก ดังนั้นจึงไม่มีความค้ำหน้าหรือได้ประโยชน์อย่างแท้จริง

ทพพ นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีได้เล็งเห็นว่า แนวโน้มการลงทุนไทยน้อยลงอย่างน่าใจหาย จึงทาทางให้มีการจูงใจให้มีการลงทุนในภูมิภาคนี้มากขึ้น

ปรัชญาที่ค้ำคือ ถ้าตลาดที่ไม่ใช่ตลาด 50 ล้านคน เช่น ตลาดประเทศไทยแตกกลายมาเป็นตลาดอาเซียนที่มีประชากรประมาณ 333 ล้านคนนี้ ก็น่าที่จะสามารถจูงใจนักธุรกิจได้มากขึ้น

จึงได้เสนอแนวคิดเขตการค้าเสรีอาเซียนขึ้น ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากสิงคโปร์ แต่ในระยะแรกมีบางประเทศที่ไม่เห็นค้ำย ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องโน้มน้าวให้ประเทศสมาชิกอื่นยอมรับแนวคิดนี้โดยเฉพาะอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศใหญ่ในอาเซียน

เขตการค้าเสรีอาเซียน ที่ไทยได้ตั้งความหวังไว้ มีหลักการดังนี้

1. กลุ่มสินค้าในเขตการค้าเสรีต้องลดภาษีศุลกากรทั้งหมด
2. การลดภาษีศุลกากรจะต้องลดเหลือศูนย์
3. มาตรการที่เป็นอุปสรรคที่มีภาษีต้องลดลงทั้งหมด

ดังนั้น เขตการค้าเสรีที่ตกลงกันได้ จึงเป็นเขตการค้าที่เกิดขึ้นจากการประนีประนอมผ่อนปรนเพื่อให้อาเซียนทุกประเทศรับได้ จากเดิมกำหนดไว้ 10 ปี ก็ต้องขยายเป็น 15 ปี กรอบของสินค้าต้องยกเว้นสินค้าเกษตรทั้งหมด และยังมีข้อผ่อนปรนอีกหลายประการในวิธีปฏิบัติ

เมื่อมีการประชุม summit ครั้งที่ 4 จึงมีการลงนามในสัญญา 2 ฉบับ ได้แก่

ข้อตกลงแม่บทว่าด้วย การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic cooperation) และมีข้อตกลงย่อยเรียกว่า ข้อตกลงว่าด้วยการใช้อัตรภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN Free Trade Area : CEPT for AFTA) ซึ่งเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่เขตการค้าเสรี ซึ่งใน Cept จะกำหนดขั้นตอนไว้อย่างละเอียดว่าแต่ละประเทศมีภาระผูกพัน จะต้องทำอะไรบ้าง และให้มองค้ำที่จะดูแลแก้ปัญหา กำหนดแนวทาง และเฝ้าติดตามว่าภายใน 15 ปี ต้องเป็นไปตามที่ตกลงกันได้ Cept เป็นเพียงวิธีการหนึ่งที่คิดได้ในขณะนี้ ถ้าประเทศใดมีความค้ำคิดค้ำที่จะมีการไปสู่

เขตการค้าเสรีที่ต่ำกว่า CEPT ก็กระทำได้

วัตถุประสงค์ของ AFTA

1. เพื่อให้การค้าสินค้าภายในอาเซียนเป็นไปโดยเสรี มีอัตราภาษีค่าที่ต่ำที่สุด ปราศจากข้อจำกัดที่ไม่ใช่ภาษี
2. เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติสู่ภูมิภาคอาเซียน
3. เพื่อรับกับสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าโลกที่จะเสรียิ่งขึ้นจากผลการเจรจารอบอุรุกวัย

หลักการของเขตการค้าเสรีอาเซียน

1. จัดตั้งเขตการค้าเสรีภายใน 15 ปี เริ่มดำเนินการในวันที่ 1 มกราคม 2536 โดยการลดภาษีและมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีโดยจะใช้ CEPT เป็นเครื่องมือสำคัญ
2. การลดภาษีโดย CEPT จะครอบคลุมสินค้าอุตสาหกรรมสินค้าเกษตรแปรรูปและสินค้าประเภททุน
3. การลดภาษีและลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีภายใต้ CEPT มีหลักการสำคัญ คือ
 - สำหรับกลุ่มสินค้าเร่งลดภาษี (Fast Track) **สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่าร้อยละ 20** ให้ลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 10 ปี **สินค้าที่มีอัตราภาษีร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า** ให้ลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 7 ปี
 - สำหรับกลุ่มสินค้าทั่วไป (Normal Track) ได้กำหนดให้มีการปรับลดอัตราภาษีตามขั้นตอน ดังนี้ **สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่าร้อยละ 20** ให้ลดลงเหลือร้อยละ 20 ภายในเวลา 5-8 ปี และให้ลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 7 ปี หลังจากนั้น **สินค้าที่มีอัตราภาษีร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า** ให้ลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ตามความพร้อมของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ แต่จะต้องใช้เวลาไม่เกิน 10 ปี ทั้งนี้แต่ละประเทศจะต้องจัดทำแผนการลดอัตราภาษีที่ชัดเจน และให้ประกาศในวันที่ 1 มกราคม 2536
 - สินค้าที่มีอัตราภาษีร้อยละ 20 จะต้องไม่มีมาตรการจำกัดการนำเข้าในเชิงปริมาณ (Quantitative Restriction) และจะต้องใช้เวลาอีก 5 ปี ในการยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีอื่น ๆ
4. สำหรับสินค้าเกษตรและสินค้าอื่น ๆ ที่ไม่ได้้อยู่ภายใต้ CEPT หากประเทศสมาชิก ASEAN ตั้งแต่ 2 ประเทศ ขึ้นไปตกลงกันที่จะลดภาษีระหว่างกันก็สามารถจะทำได้ โดยอาจจะใช้วิธีการลดภาษีโดยวิธี CEPT, PTA (Preferential Trading Arrangement) หรือวิธีการอื่นใดก็ได้ตามที่ตกลงกัน
5. ประเทศสมาชิกสามารถจะขอสงวนสิทธิ หรือขอยกเว้นสินค้าบางรายการในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมสินค้าเกษตรแปรรูป และสินค้าประเภททุน ที่จะไม่ลดภาษีภายใต้ CEPT ได้โดยสินค้าที่จะอยู่ใน Exclusion list ดังกล่าว มีหลักเกณฑ์ คือ

- จะต้องเป็นสินค้า sensitive product คือ การผลิตภายในประเทศอาจจะได้รับความเสียหายหรือได้รับความกระทบกระเทือนหากลดอัตราภาษีหรือเปิดเสรี ซึ่งอาจจะจำเป็นต้องให้มีการคุ้มครองหรือปกป้องอีกชั่วคราวระยะเวลาหนึ่ง

- สินค้าที่อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง และสุขภาพอนามัยของประชาชน ทั้งนี้ จะต้องมีกำหนด exclusion list ในเวลา 8 ปี

6. หากประเทศสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป มีความพร้อมที่จะลดภาษีสินค้าบางรายการหรือบางสาขาให้เร็วกว่าการลดภาษีตามปกติในข้อ 3 ก็สามารถที่จะทำได้ ซึ่งในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ประเทศต่าง ๆ ได้ประกาศรายการสินค้าที่ตนมีความพร้อมที่จะลดภาษีให้เร็วกว่าปกติ 15 รายการ ได้แก่ น้ำมันพืช ซีเมนต์ เคมีภัณฑ์ เกล็ดขี้กบ ปุ๋ย พลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง หนังและผลิตภัณฑ์หนัง เยื่อกระดาษ สิ่งทอและผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว อัญมณีและเครื่องประดับ ชั่วไฟฟ้าที่ทำด้วยทองแดง อิเล็กทรอนิกส์ เฟอร์นิเจอร์ไม้ และหวาย

7. อาจจะมีการพิจารณามาตรการเสริมอื่น ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน เช่น การปรับปรุงระบบมาตรฐานสินค้าให้เป็นระบบเดียวกัน การยอมรับการตรวจสอบและการออกใบรับรองสินค้าซึ่งกันและกัน การขจัดมาตรการกีดกันด้านการลงทุน การปรึกษาหารือด้านเศรษฐกิจมหภาคและอื่น ๆ

8. จะมีการตั้งคณะมนตรี (council) ขึ้นเพื่อดูแลรับผิดชอบเรื่องการจัดตั้งเขตการค้าเสรีโดยเฉพาะ โดยส่วนของไทยก็ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการเขตการค้าเสรีเพื่อพิจารณาคำเนินการเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีของไทยยังได้แถลงในการกล่าวเปิดการประชุมสุดยอดครั้งที่ 4 ว่าไทยจะลดภาษีให้แก่สินค้าเข้าประเภทอุตสาหกรรมจากประเทศอาเซียนให้เหลือร้อยละ 30 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2536 และเหลือร้อยละ 20 ภายใน 1 มกราคม 2537

ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีต่อประเทศสมาชิกอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนอาจสูญเสียผลประโยชน์ระยะสั้น และมีผลกระทบในด้านลบในระยะสั้น แต่ในระยะยาวแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในภาพรวม

ผลกระทบในด้านลบในระยะสั้น

1. รัฐบาลประเทศอาเซียนจะสูญเสียรายได้ส่วนหนึ่งจากการลดภาษีนำเข้าระหว่างกัน
2. การผลิตสาขาที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำ รัฐบาลต้องมีมาตรการที่จะต้องช่วยในการปรับตัวหรือปรับโครงสร้าง

ผลกระทบในด้านบวก

1. จะเกิดการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ หรือการโยกย้ายอุตสาหกรรมหรือการผลิตไปสู่ประเทศที่มีประสิทธิภาพหรือขีดความสามารถในการผลิตในอุตสาหกรรมนั้น ๆ สูงกว่า ซึ่งจะทำให้ประเทศอาเซียนผลิตสินค้าต่าง ๆ ตามความถนัดและจะค่อย ๆ ลดการผลิตในสาขาที่ตนมีขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง ผลจากการปรับโครงสร้างนี้จะทำให้อาเซียนมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน มีต้นทุนในการผลิตลดลง และมีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกสูงขึ้น
2. อาเซียนจะดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้มากขึ้น เนื่องจากเป็นตลาดเดียวที่มีขนาดใหญ่ซึ่งมีประชากรประมาณ 333 ล้านคน นอกจากนี้ผลจากการปรับโครงสร้างการผลิตในอาเซียนจะมีผลให้การร่วมลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมีมากขึ้น
3. มีผลให้การค้าระหว่างประเทศอาเซียนขยายตัวมากขึ้น
4. มีอำนาจต่อรองในทางเศรษฐกิจมากขึ้น
5. ในระยะยาวผู้บริโภคของประเทศอาเซียนจะได้ประโยชน์โดยที่ระดับราคาสินค้าที่ผลิตในอาเซียนจะมีแนวโน้มลดลง

ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีต่อประเทศไทย

การวิเคราะห์ว่าประเทศไทยได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากข้อตกลงนี้ ผู้ที่จะได้ประโยชน์คือผู้ที่มีการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในเชิงของการค้าระหว่างประเทศแล้ว ถ้าคุ้มครองเกิน 10 ปีไปแล้ว อุตสาหกรรมนั้น ๆ ยังช่วยตัวเองไม่ได้ อุตสาหกรรมนั้น ๆ จะต้องเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรมประเภทอื่น เพราะถ้ายังให้รัฐคุ้มครองอยู่ตลอดไปก็หมายความว่าผู้บริโภคจะเป็นผู้ได้รับผลกระทบหรือเป็นผู้เสียประโยชน์

ดังนั้น เขตการค้าเสรีในภาพรวมระยะยาวแล้วประเทศไทยจะได้ประโยชน์ ในระยะสั้นจะต้องมีอุตสาหกรรมบางอุตสาหกรรมเสียเปรียบ บางอุตสาหกรรมได้เปรียบ

ในภาครัฐบาล กระทรวงพาณิชย์มีหน้าที่ให้ความรู้ ชำแหละชี้ให้เห็นถึงภาวะการแข่งขันของอุตสาหกรรมว่าแต่ละอุตสาหกรรมอยู่ในสภาพอย่างไร และจะมีมาตรการอย่างไรในการแข่งขันปรับตัวในด้านต่าง ๆ เพราะในปี 2536 เป็นปีแห่งการท้าทาย เพราะการรวมกลุ่มมิใช่มีแต่ประเทศไทยที่อยู่ขณะนี้ มี NAFTA, SINGLE EUROPE, APEC ทุกประเทศจะต้องรวมกลุ่มกันโดยไม่ขัดต่อกติกาของโลกคือ GATT จะต้องรวมตัวกันเป็นกลุ่มเศรษฐกิจเพื่อช่วยเหลือกันเท่านั้น กติกาหรือข้อตกลงต่าง ๆ ที่รัฐบาลแต่ละกลุ่มได้ลงนามไปแล้วต้องส่งไปให้องค์การ GATT ได้ตรวจดูว่าขัดกับหลักการ

ที่กำหนดไว้ในข้อตกลงที่เป็นส่วนกลางหรือไม่ ถ้าเป็นไปในลักษณะกีดกันประเทศต่าง ๆ แล้ว GATT จะหวังคิง เรื่องเหล่านี้เป็นผลประโยชน์ระยะยาวทั้งสิ้น

ภาครัฐบาลและเอกชนควรมีบทบาทอย่างไรบ้างที่จะทำให้ AFTA เกิดประโยชน์สูงสุด

ภาครัฐบาล

1. เนื่องจากรัฐบาลเป็นผู้เจรจา และอยู่ในระหว่างการเจรจาในรายละเอียด จึงควรคำนึงถึงประโยชน์โดยรวมในระยะยาวของประเทศเป็นสำคัญ แม้จะมีการเสียประโยชน์ในระยะแรกก็ตาม
 2. สร้างสิ่งแวดล้อมของธุรกิจให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นโดยกลไกของรัฐ
 3. ความสามารถของภาครัฐบาลไทย ระบบราชการของไทยในการบริหารประเทศ มีประสิทธิภาพหรือไม่ ขั้นตอนซับซ้อน การตัดสินใจล่าช้า ซึ่งเป็นเรื่อง que เพิ่มต้นทุนในการผลิตทั้งสิ้น รัฐบาลต้องพยายามปรับเปลี่ยนแปลงสิ่งเหล่านี้มิให้เป็นอุปสรรค และยังคงเอื้ออำนวยต่อการลงทุน และการค้าระหว่างประเทศอีกด้วย
 4. จัดให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานไทย ค่าแรงงานต้องไม่สูง หรือถ้าสูงต้องมีความรู้ความสามารถสูงด้วย
 5. จัดสร้างระบบความจำเป็นพื้นฐาน เช่น โทรศัพท์ น้ำประปา ฯลฯ ให้เพียงพอ และมีราคายุติธรรม
 6. สร้างความต่อเนื่องในนโยบายเศรษฐกิจ นโยบายการเมือง ตลอดจนแผนงานต่าง ๆ
- สิ่งเหล่านี้ถ้ารัฐบาลได้ตระหนักถึงสภาพปัญหาและเข้ามามีบทบาทแล้ว จะทำให้ต้นทุนในการผลิตไม่สูงเกินไป ซึ่งเป็นแรงจูงใจในการลงทุน

ภาคเอกชน

1. ติดตามความคืบหน้าการเปลี่ยนแปลงของโลกและ AFTA โดยใกล้ชิด ศึกษาว่ามีอะไรบ้างที่เกิดโอกาสใหม่บ้าง
2. มุ่งปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิตให้ดีที่สุด เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขันได้

3. แสวงหาจุดที่เป็นประโยชน์ต่อธุรกิจของคน และใช้ประโยชน์นั้นอย่างจริงจัง ซึ่งปัจจุบันนักธุรกิจของไทยมีลักษณะมุ่งสู่ตลาดระหว่างประเทศมากขึ้น

4. ให้ภาคเอกชนตระหนักในผลระยะยาว ไม่เห็นแก่ประโยชน์เพียงเล็กน้อยที่เกิดขึ้นในระยะสั้น

ตั้งในปี พ.ศ. 2536 มีสิ่งที่ทำลายประเทศไทยหลายประการ อันดับแรกคือการรวมตัวเป็นตลาดเดียวของประชาคมยุโรป ได้มีผลบังคับใช้แล้ว แนวโน้มจะเกิดการซื้อขายระหว่างกันในยุโรปโดยปราศจากอุปสรรค ส่งผลให้การค้าขายภายในกลุ่มจะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น และถ้าจะซื้อสินค้าจากภายนอกประชาคมก็คงซื้อจากยุโรปตะวันออกซึ่งอยู่ใกล้ การจะซื้อสินค้าจากไทยก็ต่อเมื่อเกิดประโยชน์ต่อประชาคมยุโรปเท่านั้น

NAFTA จะมีผลใช้ในปี 2537

จีนกำลังจะขอเป็นสมาชิกของ GATT ถ้าจีนได้เข้าเป็นสมาชิกของ GATT แล้ว จีนก็จะได้รับสิทธิประโยชน์ในด้านการลดภาษีของโลกทั้งหมด กล่าวคือ แต่ละประเทศถ้าลดภาษีใน GATT อย่างไร ก็จะทำให้ผลประโยชน์นั้นถึงจีนด้วย ขณะเดียวกันจีนได้ประกาศเป้าหมายในการส่งออกสูงมากใน 4 ปีข้างหน้า ถ้าตลาดสินค้าไทยยังเท่าเดิม ประเทศไทยคงต้องเสียตลาดให้แก่จีนแน่นอน

เวียดนามสามารถผลิตข้าวส่งออกได้สูงขึ้น ซึ่งเดิมไทยเคยครองตลาดข้าวอยู่ คาดว่าตลาดข้าวของไทยจะกระทบกระเทือนจากการส่งออกข้าวของเวียดนาม

สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งทำลายประเทศไทยทั้งสิ้น ดังนั้นผู้ส่งออก นักธุรกิจอุตสาหกรรม รวมทั้งภาคราชการของไทยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันสร้างบรรยากาศการลงทุน สนับสนุนและผลักดันการส่งออก เพื่อให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันทางการค้ากับประเทศอื่นได้

เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ

เรื่อง

เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)

โดย

**นางสาวสุคนธ์ กาญจนาลัย
อธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์**

ณ ห้องประชุมรัฐสภา

วันศุกร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ 2536

บทนำ

การค้าระหว่างประเทศเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

1. ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจเปิด การค้าระหว่างประเทศจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกในการพัฒนาและนำความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศ รวมทั้งมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วตลอดช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา ปัจจุบันมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของไทยมีสัดส่วนสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยในปี 2535 ประมาณการว่าจะมีส่วนคิดเป็นร้อยละ 72.5 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (2531 - 2535) ประมาณร้อยละ 25.0 ต่อปี
2. แม้ว่าเศรษฐกิจและการค้าของไทยในระยะที่ผ่านมาจะขยายตัวในอัตราสูงมาก แต่เนื่องจากปัจจุบันสถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าของโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไป การแข่งขันและกีดกันทางการค้าทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น โดยมีการนำมาตรการใหม่ ๆ มาเป็นข้ออ้าง อาทิ การใช้มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาดและตอบโต้การอุดหนุน การห้ามนำเข้าโดยใช้เหตุผลด้านสุขอนามัย มาตรฐานสินค้า หรือสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้การรวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (Asia - Pacific Economic Cooperation : APEC) ตลาดยุโรปเดียว (Single Europe) และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North America Free Trade Area : NAFTA) การรวมกลุ่มดังกล่าว ในด้านหนึ่งอาจเป็นการขยายความร่วมมือเพื่อให้เกิดการแข่งขันภายในกลุ่มประเทศสมาชิก แต่ขณะเดียวกันก็อาจมีผลเป็นการกีดกันการค้าในลักษณะ trading bloc ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการค้าของประเทศนอกกลุ่ม รวมทั้งประเทศไทยด้วย
3. ในส่วนของประเทศไทย นอกจากจะแสวงหาผลประโยชน์จากสถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าของโลก โดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเศรษฐกิจการค้าที่มีผลประโยชน์สอดคล้องกัน เช่น กลุ่มอาเซียน และ APEC แล้ว จะต้องผลักดันให้เขตการค้าเสรีอาเซียนบรรลุเป้าหมายตามกำหนดเวลา ขณะเดียวกันจะต้องพัฒนาสินค้าออกของไทยให้มีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐานสินค้าและประสิทธิภาพในการผลิต เพื่อรักษาสถานะด้านการแข่งขันและส่วนแบ่งตลาดสินค้า ไทยในตลาดโลก รวมทั้งจะต้องแสวงหาช่องทางที่จะขยายการลงทุนของไทยไปในภูมิภาคต่าง ๆ ให้มากขึ้น ทั้งในลักษณะของการลงทุนโดยตรงและการร่วมทุน เพื่อเป็นช่องทางให้สินค้าออกของไทยกระจายสู่ตลาดต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น

การค้าระหว่างประเทศของไทย

การค้าระหว่างประเทศของไทยขยายตัวในอัตราสูง

4. ปัจจุบันการค้าระหว่างประเทศของไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมากขึ้น โดยประมาณการว่าจะมีมูลค่าเพิ่มจากร้อยละ 60.8 ของ GDP ในปี 2531 เป็นร้อยละ 72.5 ของ GDP ในปี 2535 โดยมีการขยายตัวสูงมากทั้งในด้านการส่งออกและการนำเข้า

	2531		2535 (ประมาณการ)		อัตราการขยายตัว เฉลี่ย 2531-35
	ล้านบาท	ร้อยละของ GDP	ล้านบาท	ร้อยละของ GDP	
มูลค่าการค้า	916,684	60.8	1,900,000	72.5	25.0
การส่งออก	403,570	26.8	845,000	32.3	23.3
การนำเข้า	513,114	34.0	1,055,000	40.3	26.8
ดุลการค้า	-109,545	7.3	-210,000	8.0	-

สินค้าออกของไทยส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม

5. ในปี 2536 กระทรวงพาณิชย์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนกำหนดเป้าหมายการส่งออก ประมาณการนำเข้า และดุลการค้า ไว้ดังนี้

	2536 (เป้าหมาย)	
	ล้านบาท	อัตราการขยายตัว (%)
มูลค่าการค้า	2,196,000	15.6
การส่งออก	981,000	16.1
การนำเข้า	1,215,000	15.2
ดุลการค้า	-234,000	11.4

6. ในด้านโครงสร้างสินค้าออก ปัจจุบันการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น ในขณะที่การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีสัดส่วนลดลง

โครงสร้างสินค้าเป้าหมายส่งออก 157 รายการ

	2531		2536(เป้าหมาย)	
	ล้านบาท	สัดส่วน	ล้านบาท	สัดส่วน
มูลค่าส่งออกรวม	403,570	100.00	981,000	100.00
สินค้าเกษตรกรรม	120,292	29.81	158,425	16.15
สินค้าอุตสาหกรรม	224,748	55.69	613,700	62.56
สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	5,533	1.37	7,480	0.76
สินค้าอื่น ๆ	52,996	13.13	201,395	20.53

7. สินค้าออก 10 อันดับแรก ยังคงมีส่วนแบ่งในการส่งออกสูง ประมาณการว่า ในปี 2536 สินค้าออกสำคัญได้แก่ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ ัญมณีและเครื่องประดับ กุ้งสดแช่เย็น ข้าว รองเท้าและชิ้นส่วน ยางพารา แผงวงจรไฟฟ้า อาหารทะเลกระป๋อง เครื่องรับวิทยุ โทรทัศน์ และส่วนประกอบ จะมีมูลค่ารวมกันประมาณร้อยละ 42.0 ของมูลค่าส่งออกรวม

สินค้าออกของไทยมีตลาดจำกัดและเป็นตลาดที่มีแนวโน้มกีดกันมากขึ้น

8. สินค้าออกสำคัญหลายรายการยังมีข้อจำกัดในเรื่องตลาด กล่าวคือมีตลาดส่งออกหลักเพียง 1-2 แห่ง อาทิ
- มันสำปะหลัง ส่งไปตลาดประชาคมยุโรปร้อยละ 72.8 ของยอดส่งออกมันสำปะหลังทั้งหมด
 - ปลาทูนากระป๋อง ส่งไปสหรัฐอเมริการ้อยละ 40.0 ของยอดส่งออกปลาทูนากระป๋องทั้งหมด
 - ไก่สดแช่เย็นแช่แข็ง ส่งไปตลาดญี่ปุ่นร้อยละ 83.1 ของยอดส่งออกไก่สดแช่เย็นแช่แข็งทั้งหมด
 - กุ้งสดแช่เย็น ส่งไปตลาดญี่ปุ่นร้อยละ 48.7 ของยอดส่งออกกุ้งสดแช่เย็นทั้งหมด

9. นอกจากนี้ตลาดส่งออกหลักของไทยยังมีแนวโน้มที่จะมีการกีดกันการค้ามากขึ้น อาทิ

สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายการค้ามาตรา 301 เป็นเครื่องมือในการดำเนินการกับประเทศที่สหรัฐอเมริกาเห็นว่ามีการปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม และใช้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นข้ออ้างในการทำหน้าเข้า ฯลฯ

ประชาคมยุโรป มีการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบาย ได้แก่ การรวมตัวเป็นตลาดยุโรปเดียว ที่มีการปรับประสานกฎ ระเบียบต่าง ๆ ของประเทศสมาชิกให้เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน รวมถึงการเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพสินค้า (มีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 2536) การปฏิรูบนโยบายเกษตรกรรมร่วม (มีผลบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคม 2536) และการปฏิรูตนโยบายประมง ที่มีผลเป็นการอุดหนุนการผลิตและการส่งออกสินค้าประมงและผลิตภัณฑ์ (มีผลบังคับใช้วันที่ 1 มกราคม 2536)

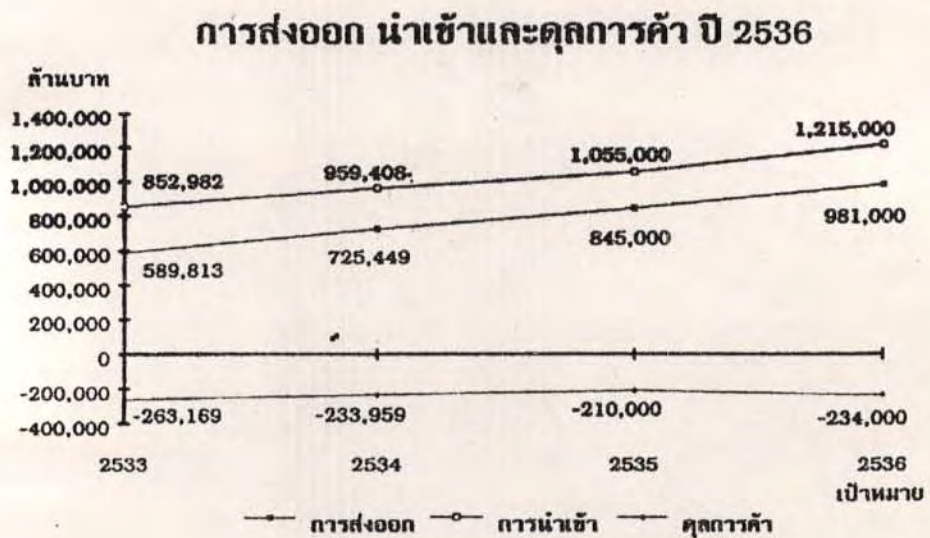
ญี่ปุ่น ที่ยังคงใช้มาตรฐานสินค้าและการจำกัดปริมาณนำเข้า เป็นเครื่องมือในการกีดกันการค้า

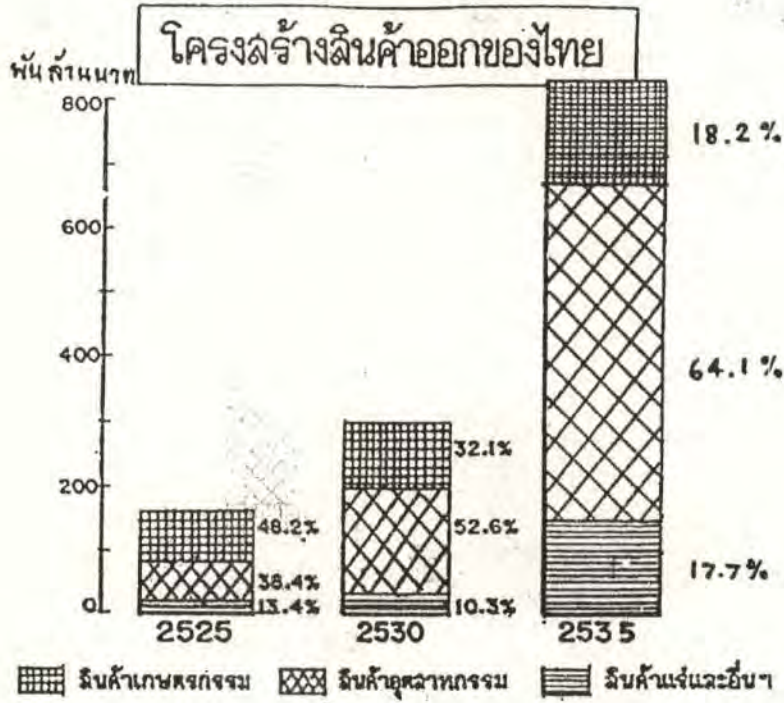
สินค้าเข้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าทุนและวัตถุดิบ

10. ในด้านการนำเข้า สินค้าเข้าส่วนใหญ่ยังคงเป็นสินค้าทุน วัตถุดิบ และสินค้าสำเร็จรูป ประมาณการว่าในปี 2536 การนำเข้าสินค้านี้จะมีมูลค่ารวมกันประมาณร้อยละ 72.4 ของมูลค่าการนำเข้ารวม ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลจากสินค้าออกของไทยส่วนใหญ่มี import content สูง เช่น สินค้าประเภทเครื่องไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ และแผงวงจรไฟฟ้า มี import content สูงถึงร้อยละ 80-90 ส่งผลให้ประเทศไทยขาดดุลการค้าเป็นมูลค่าสูงมากในแต่ละปี

แหล่งนำเข้าสำคัญของไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น ประชาคมยุโรป สหรัฐอเมริกา และอาเซียน

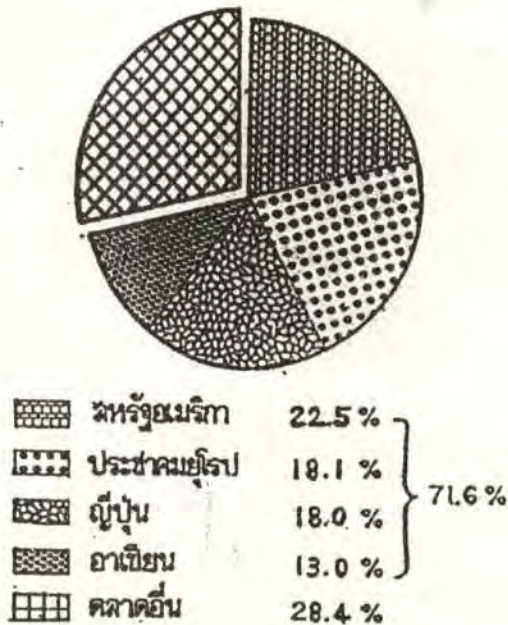
11. การพึ่งพาสลาคส่งออกหลักเพียงไม่กี่แห่ง โดยเฉพาะสลาคส่งออกที่มีแนวโน้มที่จะมีการกีดกันมากขึ้น รวมถึงการรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจการค้าต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา รวมกับ แคนาดา และ เม็กซิโก เป็นกลุ่ม NAFTA และประชาคมยุโรปพัฒนาเป็นตลาดยุโรปเดียว อาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของ ไทย ได้โดยง่าย นอกจากนี้การพึ่งพาแหล่งนำเข้าเพียงไม่กี่แห่ง ทำให้ประเทศไทยขาดอำนาจต่อรองในการกำหนดคุณภาพ และราคาสินค้าที่ต้องการนำเข้า มีผลให้คุณภาพสินค้าออกไม่ได้มาตรฐาน และในบางกรณียังมีผลต่อต้นทุนการผลิตด้วย

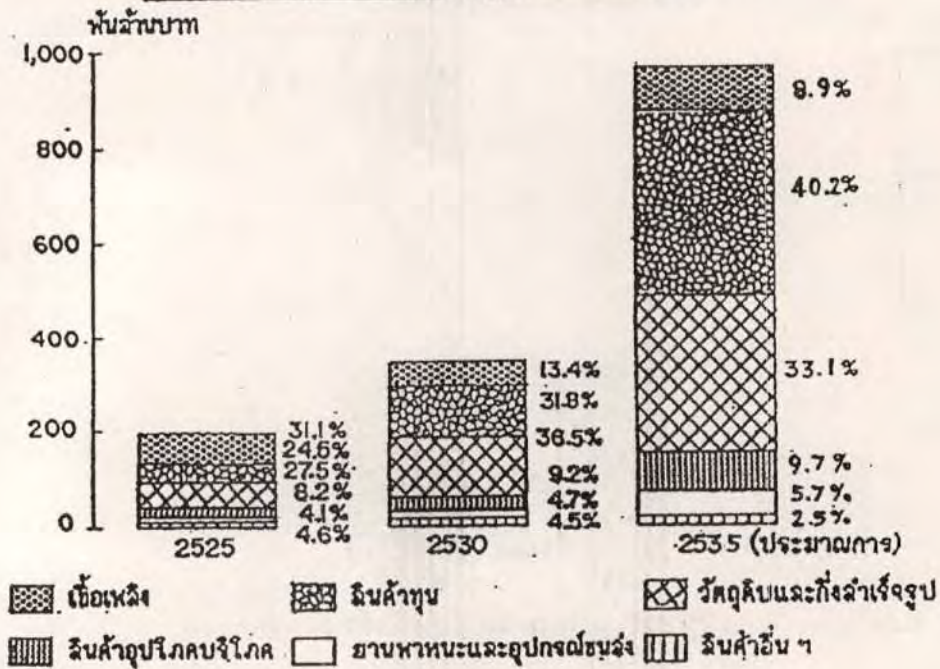

หมายเหตุ เป็นสินค้าเป้าหมายส่งออก

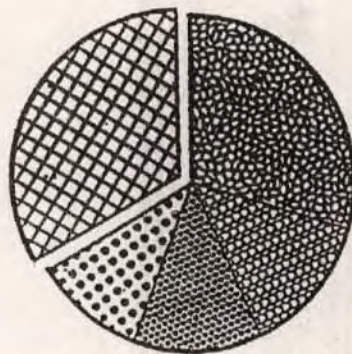
ตลาดส่งออกสำคัญของไทย ปี 2535

โครงสร้างสินค้าเข้าของไทย

แหล่งนำเข้าสำคัญของไทย ปี 2535

 ญี่ปุ่น	28.9%	} 67.9%
 ประเทศยุโรป	14.7%	
 เอเชีย	12.9%	
 สหรัฐอเมริกา	11.4%	
 ประเทศอื่น	32.1%	

การรวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าของโลก

การแข่งขันและกีดกันการค้าที่ความรุนแรงยิ่งขึ้น

12. ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สถานการณ์ทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในด้านการเมือง การล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก และสันติภาพในอินโดจีน ส่งผลให้ตลาดการค้าและการลงทุนของโลกขยายตัวและมีแนวโน้มที่จะมีการแข่งขันกันมากขึ้น
13. ในด้านเศรษฐกิจ แนวโน้มการกีดกันทางการค้าได้ทวีความรุนแรงขึ้นโดยลำดับ ปัจจุบันการใช้มาตรการกีดกันการค้าที่มีใช้ภายใต้กฎการค้ามีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น การเรียกเก็บภาษีต่อต้านการทุ่มตลาดและตอบโต้การอุดหนุน โดยคำนึงถึงแหล่งที่มาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตสินค้าชนิดนั้น การกำหนดมาตรฐานสินค้าในระดับที่สูงกว่ามาตรฐานสากล การเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานสินค้า รวมถึงความพยายามที่จะนำข้อกำหนดใหม่ ๆ มาเป็นข้ออ้างในการกีดกันการค้า เช่น การใช้เรื่องสิ่งแวดล้อมและการกำหนดมาตรฐานโรงงานผลิตมาเป็นข้ออ้างในการห้ามนำเข้า เป็นต้น
14. ในขณะที่การกีดกันการค้ามีแนวโน้มทวีความรุนแรงขึ้นนั้น ประเทศต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการปฏิรูปการค้าระหว่างประเทศที่ชัดเจน และเป็นธรรม เพื่อเป็นกรอบหรือแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางด้านการค้าของโลก แกตต์จึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ โดยได้จัดให้มีการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยขึ้นตั้งแต่ปลายปี 2529

การรวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้ามีแนวโน้มขยายตัว

15. อย่างไรก็ตาม จากแนวโน้มการกีดกันการค้าที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น กอปรกับการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยที่ได้มีการขยายการเจรจาต่อเนื่องมาจนถึงขณะนี้ โดยแต่ละประเทศต่างก็ยังไม่แน่ใจว่าผลการเจรจาจะออกมาในรูปใด และจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศตนมากน้อยเพียงใด ประเทศต่าง ๆ จึงหันมาให้ความสนใจต่อแนวความคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้ามากขึ้น ทั้งนี้เพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ทางการค้า และเพิ่มอำนาจต่อรองในการเจรจารวมทั้งเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจภายในกลุ่มประเทศสมาชิก

16. กลุ่มเศรษฐกิจการค้าที่กำลังมีบทบาทสำคัญในขณะนี้ ได้แก่

กลุ่มเศรษฐกิจการค้าที่ไทยเป็นสมาชิก ประกอบด้วย

- กลุ่มอาเซียน ที่กำลังพัฒนาเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ ASEAN Free Trade Area : AFTA เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 กำหนดให้แล้วเสร็จภายในเวลา 15 ปี

- กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก หรือ Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC

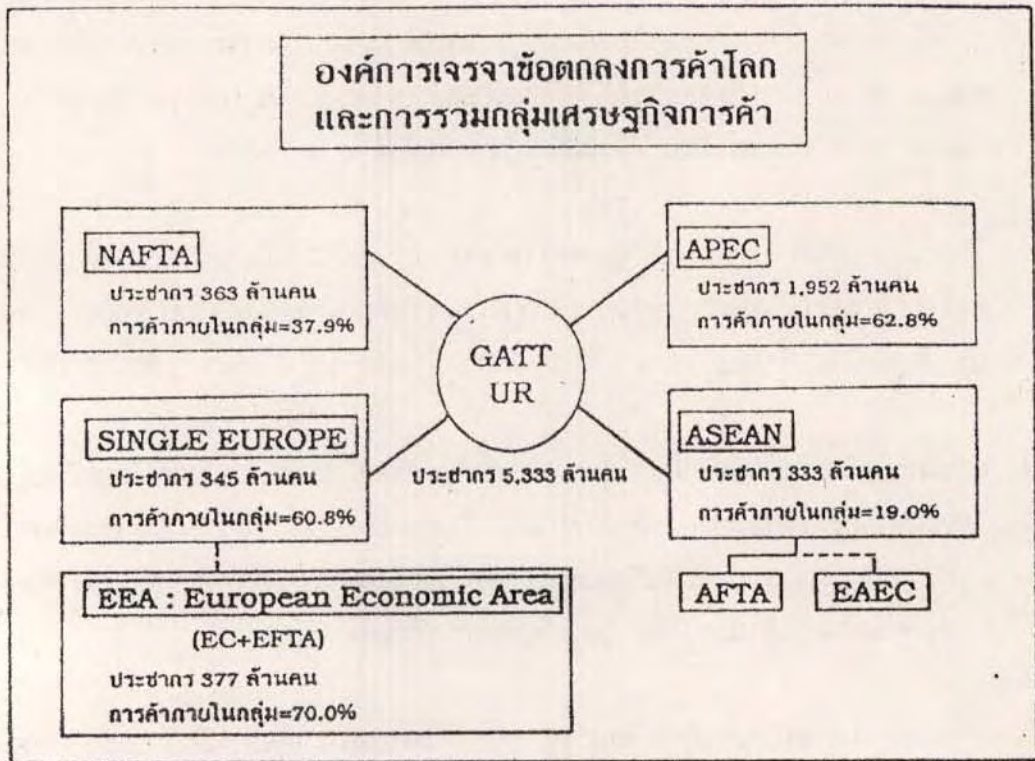
กลุ่มเศรษฐกิจการค้าที่ไทยไม่ได้เป็นสมาชิก ประกอบด้วย

- กลุ่มตลาดยุโรปเดียว หรือ Single Europe ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2536

- กลุ่มเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ หรือ North American Free Trade Area : NAFTA ที่ได้มีการตกลงกันในหลักการและกำลังอยู่ในระหว่างการยกร่างรายละเอียดของความตกลงฯ ให้สมบูรณ์ คาดว่าจะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม 2537

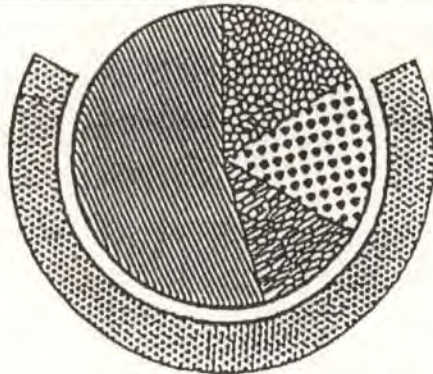
วิเคราะห์ผลกระทบของกลุ่มเศรษฐกิจการค้าต่าง ๆ

17. ในบรรดากลุ่มเศรษฐกิจการค้าต่าง ๆ ประชาคมยุโรป และกลุ่ม APEC เป็นกลุ่มที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการค้าของโลกสูงสุด โดยมีส่วนแบ่งทางการค้าสูงถึงร้อยละ 40.2 และร้อยละ 39.8 ของปริมาณการค้าโลกตามลำดับ รองลงมาคือ กลุ่ม NAFTA มีส่วนแบ่งการค้าร้อยละ 18.0 และอาเซียน มีส่วนแบ่งการค้าร้อยละ 4.9
18. ในด้านความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศไทย กลุ่ม APEC เป็นกลุ่มที่ทำการค้ากับไทยมากที่สุดคือร้อยละ 67.0 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดของไทยในปี 2534 รองลงมาคือประชาคมยุโรป ร้อยละ 16.9 กลุ่ม NAFTA ร้อยละ 16.6 และอาเซียน ร้อยละ 12.2
19. กลุ่มเศรษฐกิจการค้าเหล่านี้ มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและการค้าของไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มเศรษฐกิจการค้าที่ไทยไม่ได้เป็นสมาชิก คือ กลุ่มตลาดยุโรปเดี่ยว และกลุ่ม NAFTA ซึ่งมีการรวมกลุ่มในลักษณะที่เอื้อประโยชน์เฉพาะประเทศสมาชิก จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านการค้าและการลงทุน
20. สำหรับกลุ่มเศรษฐกิจการค้าที่ไทยเป็นสมาชิก โดยเฉพาะกลุ่มอาเซียน แม้ว่าการดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ AFTA จะเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อประเทศไทยทั้งในด้านการค้า การลงทุน และการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการค้า แต่อุตสาหกรรมของไทยก็จะต้องปรับตัว โดยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต การปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานสินค้า เพื่อให้สินค้าออกของไทยสามารถแข่งขันได้ ทั้งในตลาดภายในประเทศ ที่จะต้องเปิดเสรีมากขึ้น ตลาดอาเซียน และตลาดประเทศที่สาม เพื่อเพิ่มสัดส่วนการส่งออกของไทยในตลาดโลก

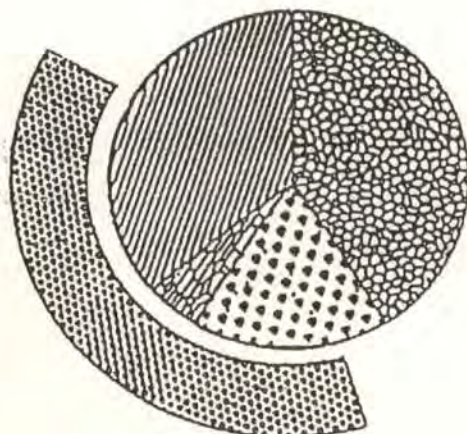
ที่มา : จำนวนประชากร; WORLD ALMANAC AND BOOK OF FACTS 1992

การค้าระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มเศรษฐกิจการค้าต่างๆ
ปี 2534

	ไทย-เอเปค	67.0%		ไทย-อาเซียน	12.2%
	ไทย-ประชาคมยุโรป	16.9%		ไทย-อื่นๆ	54.3%
	ไทย-นาฟต้า	16.6%			

การค้าของกลุ่มเศรษฐกิจการค้าต่างๆเทียบกับการค้าโลก
ปี 2534

	ประชาคมฯ	40.2%
	เอเปค	39.8%
	นาฟต้า	18.0%
	อาเซียน	4.9%
	อื่นๆ	36.9%

เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA)

ความเป็นมา

21. อาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ซึ่งเป็นขั้วนาการของความพยายามที่จะร่วมมือกันของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อตอบสนองความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันในช่วงนั้นเพื่อให้เกิดสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงของสหรัฐอเมริกาในสงครามอินโดจีนรวมทั้งเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องพรมแดนของประเทศสมาชิก
22. ในช่วง 9 ปีแรกของการก่อตั้งอาเซียน ความร่วมมือส่วนใหญ่จะเน้นไปในการเมืองซึ่งก็ประสบความสำเร็จมาโดยตลอด ต่อมาอาเซียนได้หันมาให้ความสนใจทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น โดยได้มีการลงนามในปฏิญญาสมานฉันท์แห่งอาเซียน ที่นครบาหลี เมื่อปี 2519 เพื่อกำหนดเป้าหมายและแนวทางความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเมือง และสันเทศ และในปี 2520 ได้มีการลงนามในความตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน (ASEAN Preferential Trading Arrangements : PTA) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศสมาชิก ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจภายในภูมิภาคต่อไป
23. อาเซียนมีโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจหลายโครงการ ที่สำคัญได้แก่ ระบบสิทธิพิเศษทางการค้า (ASEAN - PTA) โครงการอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Project : AIP) โครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Ventures Scheme : AIJV) โครงการแบ่งการผลิตด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Complementation Scheme : AIC) ซึ่งความร่วมมือตามโครงการดังกล่าวมีข้อจำกัด เนื่องจากแต่ละประเทศมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน
24. โดยที่ในปัจจุบันสถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าของโลกเปลี่ยนแปลงไป มีการรวมกลุ่มเศรษฐกิจการค้าเกิดขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และกลุ่มประเทศสังคมนิยมเริ่มมีการปรับตัวสู่ระบบเศรษฐกิจเสรี ทำให้การแข่งขันในตลาดโลกทวีความเข้มข้นยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อ การขยายตัว ทั้งในด้านการส่งออกและการลงทุนของอาเซียน

25. ในด้านการลงทุน จะเห็นได้ว่าประเทศพัฒนาแล้วได้หันไปลงทุนในประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยกัน แทนการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนา ในส่วนของประเทศไทย จากตัวเลขของธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ชาวต่างชาติสนใจมาลงทุนในประเทศไทยน้อยลงกว่าเดิม

ปี 2534

การลงทุนโดยตรง

- มูลค่าการลงทุน 51,400 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 20.6

การส่งเสริมการลงทุน

- มีผู้มาขึ้นขอรับการส่งเสริมการลงทุนจำนวน 630 ราย ลดลงจากปี 2533 ร้อยละ 37.9
- มูลค่าการลงทุน 281,884 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 46.3

26. ประเทศสมาชิกอาเซียนต่างตระหนักถึงความจริงในข้อนี้ ดังนั้นในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 27-28 มกราคม 2535 ที่ประชุมได้มีมติให้จัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ขึ้นภายในระยะเวลา 15 ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 ถึงวันที่ 1 มกราคม 2551

27. แนวคิดที่จะจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนนี้ ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น เช่น สิงคโปร์และฟิลิปปินส์เคยเสนอมาก่อนหน้านี้แล้ว เมื่อหลายปีก่อน แต่เนื่องจากสถานการณ์ในขณะนั้นไม่เอื้ออำนวยจึงไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร อย่างไรก็ดี โดยที่เศรษฐกิจและการค้าของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวแล้ว สถานการณ์ในขณะนี้จึงเอื้ออำนวยต่อแนวคิดนี้เป็นอย่างมาก ดังนั้น ทพพร อาณัติ บันยารชุน นายกรัฐมนตรี จึงได้เสนอแนวคิดเขตการค้าเสรีอาเซียนขึ้นใหม่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากสิงคโปร์ แต่ในระยะแรกมีบางประเทศที่ไม่เห็นด้วย ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องโน้มน้าวให้ประเทศสมาชิกอื่นยอมรับแนวคิดนี้ โดยเฉพาะอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศใหญ่ในอาเซียน ซึ่งในที่สุดก็ได้รับการตอบสนองด้วยดี

28. ในการประชุมดังกล่าว ได้มีการลงนามในความตกลงที่มีผลผูกพันรวม 2 ฉบับ ได้แก่ ข้อตกลงแม่บทว่าด้วยการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) และข้อตกลงว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากันสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียน (Agreement on the Common Effective Preferential Tariff Scheme for the ASEAN Free Trade Area : CEPT for AFTA)

29. เป้าหมายของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนคือ

- การปรับ ลดอัตราภาษีศุลกากรภายในกลุ่มอาเซียนให้อยู่ในระดับร้อยละ 0 - 5
- ใช้เวลา 15 ปี โดยเริ่มจากวันที่ 1 มกราคม 2536 ทั้งนี้โดยใช้หลักอัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากัน (CEPT) เป็นกลไกหลัก
- ยกเลิกข้อจำกัดด้านปริมาณนำเข้า และมาตรการที่มีใช่อัตราภาษีศุลกากรอื่น ๆ

การลดภาษี

30. ในการดำเนินการ ได้แบ่งสินค้าที่จะลดภาษีออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสินค้าที่ต้องการเร่งลดภาษี (Fast Track) และกลุ่มสินค้าทั่วไปที่จะลดภาษีตามขั้นตอนปกติ (Normal Track)

31. กลุ่มสินค้าที่ต้องการเร่งลดภาษี (Fast Track) ประกอบด้วย 15 กลุ่มสินค้า

กลุ่มสินค้าที่ไทยเสนอ ประกอบด้วย ซีเมนต์ ไม้ ผลิตภัณฑ์หนัง เปือกกระตาส สิ่งทอ ัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องใช้ไฟฟ้า และเฟอร์นิเจอร์ไม้

กลุ่มสินค้าที่อาเซียนอื่นเสนอ ประกอบด้วย น้ำมันพืช เคมีภัณฑ์ แก้วพลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์เซรามิกและผลิตภัณฑ์แก้ว แคโทดที่ทำจากทองแดง เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ และเฟอร์นิเจอร์หวาย

32. ในหลักการ ได้กำหนดให้มีการปรับ ลดอัตราภาษีสำหรับกลุ่มสินค้าเร่งลดภาษี (Fast Track) ตามขั้นตอนดังนี้

สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่าร้อยละ 20 ให้ลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 10 ปี

สินค้าที่มีอัตราภาษีร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า ให้ลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 7 ปี

33. สำหรับกลุ่มสินค้าทั่วไป (Normal track) ได้กำหนดให้มีการปรับ ลดอัตราภาษีตามขั้นตอนดังนี้

สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่าร้อยละ 20 ให้ลดลงเหลือร้อยละ 20 ภายในเวลา 5-8 ปี หรือภายในวันที่ 1 มกราคม 2541 - 1 มกราคม 2544 (ค.ศ.1998-2001) และให้ลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ภายในเวลา 7 ปีหลังจากนั้น

สินค้าที่มีอัตราภาษีร้อยละ 20 หรือต่ำกว่า ให้ลดลงเหลือร้อยละ 0-5 ตามความพร้อมของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ แต่จะต้องใช้เวลาไม่เกิน 10 ปี

ทั้งนี้แต่ละประเทศจะต้องจัดทำแผนการลดอัตราภาษีที่ชัดเจน และ ให้ประกาศในวันที่ 1 มกราคม 2536

การยกเลิกข้อจำกัดด้านปริมาณนำเข้า

34. กำหนดให้ยกเลิกข้อจำกัดด้านปริมาณนำเข้า (Quantitative Restriction : QR) สำหรับสินค้าที่อยู่ใน CEPT

เมื่อลดอัตราภาษีเหลือร้อยละ 20 ให้ยกเลิกข้อจำกัดด้านปริมาณนำเข้า หลังจากนั้น 5 ปี ให้ยกเลิกมาตรการที่มีใช่อื่น ๆ แบบค่อยเป็นค่อยไป

แนวทางการดำเนินการกรณีทีประเทศใดประเทศหนึ่งมีปัญหา ให้สมาชิกตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป สามารถเริ่มดำเนินการได้โดยไม่ต้องรอให้พร้อมกันทั้ง 6 ประเทศ (6-X)

ข้อยกเว้น

35. เขตการค้าเสรีอาเซียนไม่รวม

- สินค้าเกษตร ซึ่งหมายถึงวัตถุดิบด้านการเกษตรและผลิตผลการเกษตรที่ไม่ได้แปรรูปหรือสินค้าเกษตรที่ผ่านกรรมวิธีในการแปรรูปขั้นต้น ซึ่งมีผลให้มีการเปลี่ยนแปลงจากรูปแบบเดิมเพียงเล็กน้อย
- ให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองด้านความมั่นคงภายในประเทศ คือธรรมอันดี รวมทั้งชีวิต และสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของแกตต์

ข้อกำหนดเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้า

36. ข้อกำหนดให้สินค้าที่จะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรจะต้องมีแหล่งกำเนิดในอาเซียน โดยมีสัดส่วนการผลิตในอาเซียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ไม่ว่าจะเป็นส่วนจากประเทศเดียว หรือเป็นส่วนสะสมจากหลายประเทศก็ตาม

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและการค้าของเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อประเทศไทย

37. หลักการของเขตการค้าเสรีอาเซียนคือ การขยายการลงทุน ซึ่งจะก่อให้เกิดการขยายตัวทางการค้าเป็นการต่อเนื่อง

ในส่วนของไทยจะได้เปรียบหรือเสียเปรียบนั้น อาจกล่าวได้ว่าการลดอัตราภาษีอาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในด้านบวกและด้านลบ เมื่อเปรียบเทียบกับสิงคโปร์ ประเทศไทยอาจสู้สิงคโปร์ไม่ได้ แต่ถ้าเปรียบเทียบกับมาเลเซีย อาจอยู่ในระดับเท่า ๆ กัน ที่เหลือ นอกนั้น ไทยอยู่ในฐานะที่เหนือกว่า เพราะฉะนั้นไทยอยู่ตรงกลาง ดังนั้นเราจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

38. ในปี 2535 การค้าระหว่างไทยกับอาเซียนมีมูลค่า 246,500 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 13.0 ของมูลค่าการค้าระหว่างประเทศทั้งหมดของไทย เป็นมูลค่าส่งออก 110,000 ล้านบาท หรือร้อยละ 13.0 ของมูลค่าส่งออกรวม และมูลค่านำเข้า 136,500 ล้านบาท หรือร้อยละ 12.9 ของมูลค่านำเข้ารวม โดยมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 28.0 และร้อยละ 14.1 ตามลำดับ โดยประเทศไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้าเป็นมูลค่า 26,500 ล้านบาท
39. การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน โดยใช้ระบบอัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากัน (CEPT) ซึ่งมีระดับอัตราภาษีที่ต่ำมาก เพื่อเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันภายในกลุ่มอาเซียนมากขึ้นนั้น จะมีผลต่อการค้าและการลงทุนของไทย ดังนี้
- สินค้าออกของไทยจะมีตลาดรองรับที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เนื่องจากอาเซียนมีจำนวนประชากรถึง 333 ล้านคน เป็นโอกาสในการขยายกำลังการผลิต และดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ ให้สนใจมาลงทุนในอาเซียนมากขึ้น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทย
 - กระตุ้นให้ภาคอุตสาหกรรมของไทยปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และเป็นโอกาสให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพในการแข่งขัน รวมทั้งเป็นช่องทางในการขยายฐานการผลิตไปยังประเทศต่าง ๆ ที่มีต้นทุนต่ำ และเป็นแหล่งวัตถุดิบ โดยเฉพาะประเทศในแถบอินโดจีน
 - เพิ่มอำนาจต่อรองทางการค้า
 - สินค้าที่ค้าขายกันภายในอาเซียนจะมีราคาถูกลง ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค
40. อย่างไรก็ดี อุตสาหกรรมที่ด้อยประสิทธิภาพ และไม่สามารถปรับตัวเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับอุตสาหกรรมชนิดเดียวกันของประเทศอาเซียนอื่นอาจประสบปัญหา และอาจต้องเลิกกิจการไป ทั้งนี้ในจำนวนสินค้า 15 รายการ ที่มีการประกาศแรงลดอัตราภาษีโดยทันทีนั้น มีสินค้าหลายรายการที่คาดว่าประเทศไทยจะสามารถแข่งขันได้ ได้แก่ ซีเมนต์ บัญ ผลิตภัณฑ์หนัง เยื่อกระดาษ สิ่งทอ ยัฒมณี เพอร์นิเจอร์จากไม้และหวาย

สถานการณ์ปัจจุบัน

41. ในการประชุมคณะมนตรี AFTA (AFTA Council) ครั้งที่ 3 ที่ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 ประเทศสมาชิกได้เสนอแผนการลดภาษี รวมทั้งสินค้าที่ต้องการสงวนสิทธิ์ (Exclusion List) ซึ่งสิงคโปร์เป็นประเทศเดียวที่ไม่มีรายการสินค้าที่ขอสงวนสิทธิ์ อินโดนีเซียเป็นประเทศที่มีรายการขอสงวนสิทธิ์มากที่สุดคือ 1,708 รายการ สำหรับประเทศไทยมีรายการที่ขอสงวนสิทธิ์เพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนอื่น คือมีสินค้าที่ขอสงวนสิทธิ์เป็นการชั่วคราวทั้งสิ้น 118 รายการ (รายละเอียดปรากฏในแผนภูมิ)
42. สินค้าในกลุ่มเร่งลดภาษีที่ไทยขอสงวนสิทธิ์ เนื่องจากยังมีปัญหาหรือยังไม่พร้อมที่จะแข่งขันกับประเทศอาเซียนอื่น ได้แก่

สินค้าน้ำมันพืช ประกอบด้วย น้ำมันปาล์ม น้ำมันถั่วเหลือง และน้ำมันมะพร้าว โดยขอสงวนสิทธิ์เป็นการชั่วคราว และในปีที่ 8 จะมีการพิจารณาขทวนเพื่อยกเลิกการสงวนสิทธิ์

ปิโตรเคมีและพลาสติก ขอสงวนสิทธิ์ตามขั้นตอนปกติ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมเริ่มก่อตั้ง และมีต้นทุนการผลิตสูง

เครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ขอสงวนสิทธิ์ตามขั้นตอนปกติ เนื่องจากยังมีปัญหาเรื่องโครงสร้างภาษี

43. สำหรับสินค้าที่ต้องลดอัตราภาษีตามขั้นตอนปกตินั้น ประเทศไทยได้ขอสงวนสิทธิ์เป็นบางรายการ ได้แก่

กลุ่มสินค้าเกษตรแปรรูป ขอสงวนสิทธิ์เนื้อสุกรชำแหละเป็นการชั่วคราว และในปีที่ 8 จะมีการพิจารณาขทวนเพื่อยกเลิกการสงวนสิทธิ์

รถยนต์และส่วนประกอบบางประเภท ขอสงวนสิทธิ์ เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่ยังไม่มีความพร้อม

สรุป

44. ประเทศไทยจะได้รับประโยชน์จากการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัวรับกับสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าของโลกที่มีแนวโน้มเสรี และจำเป็นต้องมีการแข่งขันกันมากขึ้น
45. ในส่วนของภาครัฐ นอกจากจะเร่งดำเนินการผลักดันให้โครงการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนมีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และเพื่อเป็นเครื่องมือในการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการค้าแล้ว ยังจำเป็นต้องเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการปรับตัวของภาคเอกชน นอกจากนี้ยังได้มีความพยายามที่จะแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาศักยภาพในการผลิต และการส่งออกของไทย โดยเฉพาะในสิ่งที่เกี่ยวกับโครงสร้างภาษีนำเข้า โดยการปรับอัตราภาษีที่เรียกเก็บจากการนำเข้าสินค้าวัตถุดิบ ชิ้นส่วนสินค้าสำเร็จรูป และสินค้าสำเร็จรูป ให้สอดคล้องกันทั้งระบบ ซึ่งขณะนี้กำลังดำเนินการอยู่
46. สำหรับภาคเอกชน จะต้องเร่งปรับตัวเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ตลาดที่จะต้องมีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยเน้นที่การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การปรับปรุงคุณภาพและรูปแบบสินค้าให้ได้มาตรฐานสากล รวมถึงการแสวงหาช่องทางขยายการลงทุนในประเทศต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อเป็นช่องทางในการขยายตลาดสินค้าไทย

สภาพข้อเท็จจริง

○ ASEAN ต้องพึ่งพาสินค้าทุน วัตถุดิบจากต่างประเทศ

2530 - 2534

สัดส่วนการนำเข้าสินค้าทุน-เครื่องจักร

20 - 45 % ของยอดนำเข้ารวม

ไทย

39%

สัดส่วนการนำเข้าวัตถุดิบ

2 - 34 % ของยอดนำเข้ารวม

ไทย

34%

แนวโน้มการลงทุนในต่างประเทศของญี่ปุ่น

	2533		2534		2535(6 เดือน)	
	พันล้าน\$	สัดส่วน	พันล้าน\$	สัดส่วน	พันล้าน\$	สัดส่วน
การลงทุนรวม	56.9	100.0%	41.6	100.0%	17.4	100.0%
สหรัฐอเมริกา	26.1	45.9%	18	43.3%	8	46.2%
ยุโรป	14.3	25.1%	9.4	22.5%	3.5	20.2%
อาเซียน	3.2	5.7%	3.1	7.4%	1.5	8.5%
○ ไทย	1.2	2.0%	0.8	1.9%	0.2	1.4%
○ อินโดนีเซีย	1.1	1.9%	1.2	2.9%	0.6	3.6%
○ มาเลเซีย	0.7	1.3%	0.9	2.1%	0.5	2.7%
จีน	0.3	0.6%	0.6	1.4%	0.4	2.5%

ที่มา : JAPANESE MINISTER OF FINANCE

การลงทุน

สภาพข้อเท็จจริง

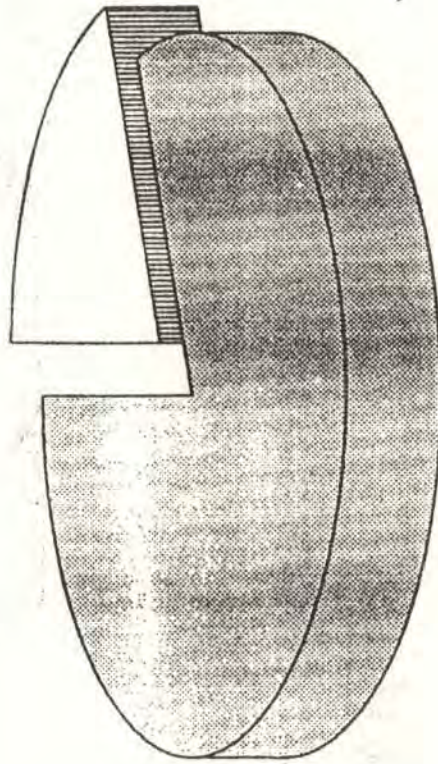
0 แนวโน้มการลงทุนจากต่างประเทศในไทยลดลง

	2533		2534		2535	
	พันล้านบาท	%เพิ่ม/ลด	พันล้านบาท	%เพิ่ม/ลด	พันล้านบาท	%เพิ่ม/ลด
การลงทุนรวม	64.7	+41.5%	51.4	-20.6%	50.1	+3.0%
- สหรัฐอเมริกา	6.2	-33.3%	5.9	-3.8%	NA	+90.0%
- ญี่ปุ่น	27.9	+48.9%	15.6	-44.2%	NA	-40.0%
- สิงคโปร์	6.1	+123.3%	6.5	+135.4%	NA	NA
- มาเลเซีย	0.5	+727.7%	0.02	-95.9%	NA	NA

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ : เป็นการลงทุนโดยตรง

การค้าระหว่างประเทศของ ASEAN ปี 2534

- การค้าภายในกลุ่ม 19.0%
- การค้ากับประเทศนอกกลุ่ม 81.0%

วัตถุประสงค์ของเขตการค้าเสรีอาเซียน ASEAN FREE TRADE AREA : AFTA

- * เพื่อให้การค้าสินค้าภายในอาเซียน
เป็นไปโดยเสรี
มีอัตราภาษีต่ำที่สุด
ปราศจากข้อจำกัดที่มีใช้ภายใน
- * เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติสู่ภูมิภาคอาเซียน
- * เพื่อรับกับสถานการณ์เศรษฐกิจการค้าโลก
ที่จะเสรียิ่งขึ้นจากผลการเจรจาอนุกรม

หลักการลดภาษีภายใต้ AFTA

- * หลักอัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากัน
(COMMON EFFECTIVE PREFERENTIAL TARIFF:CEPT)
- * ประเทศสมาชิกตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป
สามารถเริ่มดำเนินการได้โดยไม่ต้องรอ
พร้อมกันทั้ง 6 ประเทศ (6-x)
- * กำหนดการลดภาษีแบ่งเป็น 2 กลุ่ม
สำหรับสินค้าที่มีอัตราภาษี ณ วันที่ 1 ม.ค. 2536
 1. สูงกว่า 20%
 2. เท่ากับ 20% หรือต่ำกว่า

การดำเนินการลดภาษีของไทย ภายใต้ AFTA

ภายใน 1 ม.ค. 2536

ลดภาษีสินค้าภายในกรอบ AFTA เหลือ 30%

ภายใน 1 ม.ค. 2537

ลดภาษีสินค้าภายในกรอบ AFTA เหลือ 20%

โดยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ

การเร่งลดภาษี

สำหรับสินค้า 15 กลุ่ม เหลือ 0-5%

ภายในระยะเวลาเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ขั้นตอนการลดภาษีตามมติคณะมนตรี AFTA

NORMAL TRACK

ภาษีสูงกว่า 20%

○ ลดเหลือ 20% ในปีที่ 8

○ ลดเหลือ 0-5% ในปีที่ 15

ภาษี 20% หรือต่ำกว่า

○ ลดเหลือ 0-5% ภายใน 7-10 ปี

FAST TRACK

ภาษีสูงกว่า 20%

○ ลดเหลือ 0-5% ภายใน 10 ปี

ภาษี 20% หรือต่ำกว่า

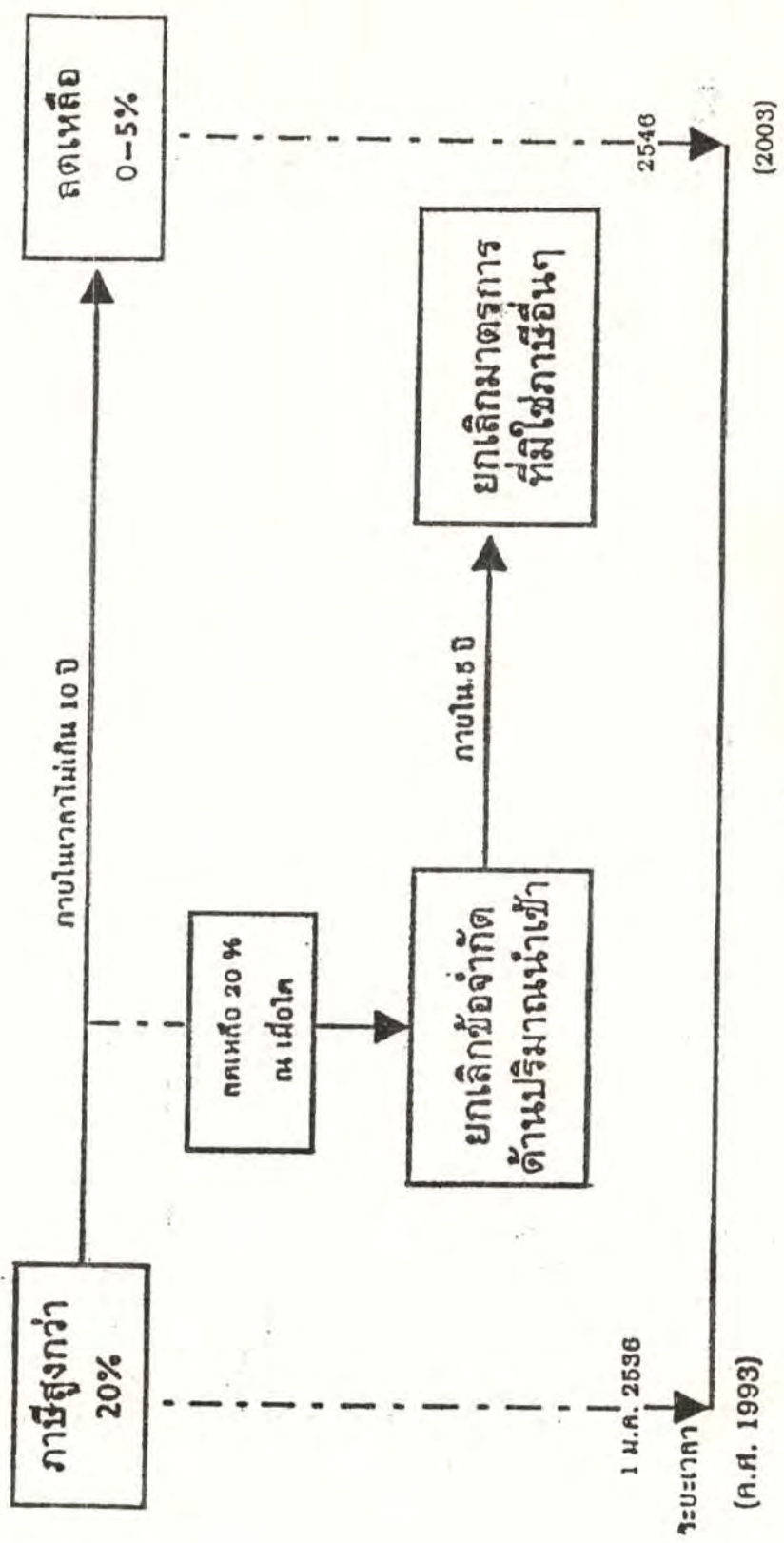
○ ลดเหลือ 0-5% ภายใน 7 ปี

(11 ธันวาคม 2535)

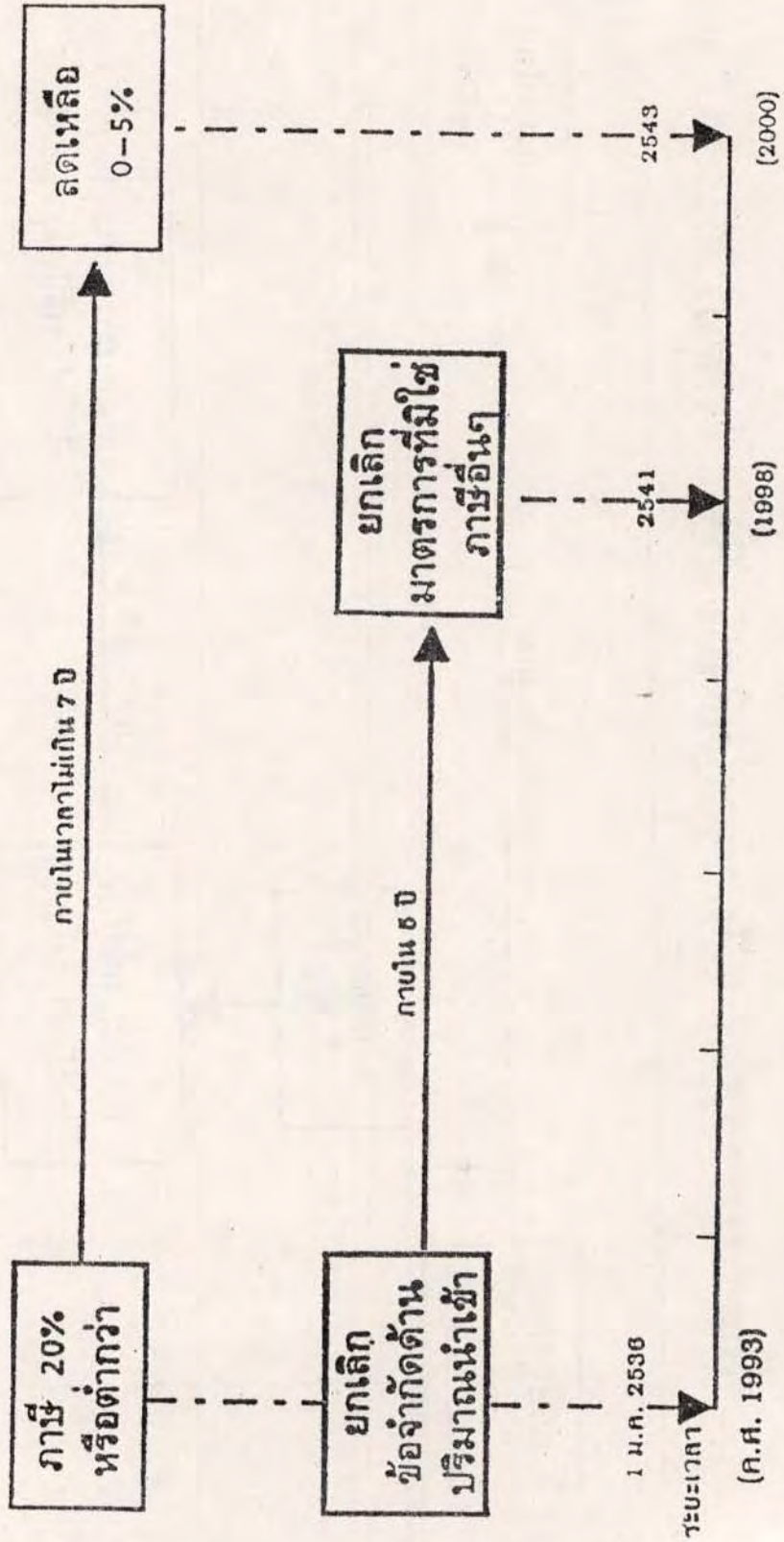
พิกัด HS ของ 15 กลุ่มสินค้าที่จะเร่งลดภาษี

กลุ่มสินค้า	ผู้เสนอ	พิกัด HS	กลุ่มสินค้า	ผู้เสนอ	พิกัด HS
1) น้ำมันพืช	M	1507-1515, 1516.20	9) เบือกาะตาช	T	47
2) ยีเมนต์	T	1517-1519	10) สิ่งทอและผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	T	50-63
3) เคมีภัณฑ์	S	2523	11) ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว	T	69,70
4) เกสัชภัณฑ์	S	28,2901-2935,3823	12) อัญมณีและเครื่องประดับ	T	71
5) ปู่	T	30	13) แคโทดที่ทำจากทองแดง	P	7403.11
6) พลาสติก	S	31	14) เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ *	S	8470,8471,8473,85
7) ผลิตภัณฑ์ยาง	M	39	* ไทยเสนอเครื่องไฟฟ้า		(เฉพาะอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น)
8) หนังและผลิตภัณฑ์หนัง	T	40	15) เฟอร์นิเจอร์ไม้และหวาย	I	9401,9403
		41,42			

ขั้นตอนการลดภาษีของกลุ่มสินค้าที่จะเร่งลดภาษีได้ AFTA

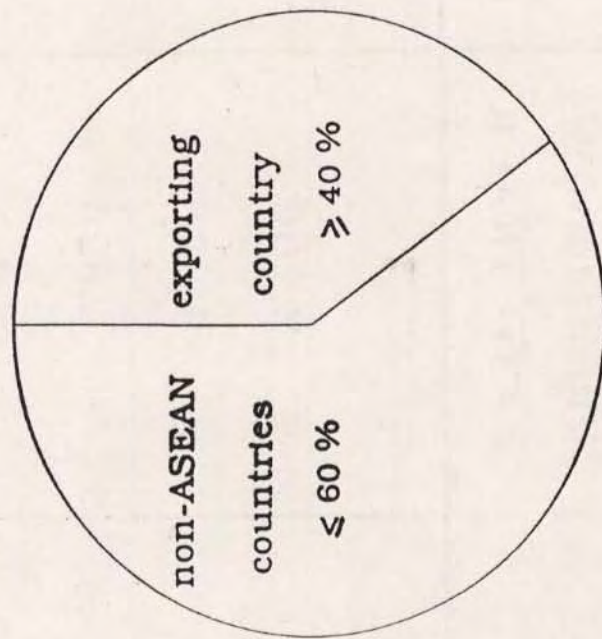
ขั้นตอนการลดภาษีของกลุ่มสินค้าที่จะเร่งลดภายใต้ AFTA

จำนวนรายการสินค้าตกภายในกรอบ AFTA			
	สินค้าเร่งตกภายใน (FAST TRACK)	สินค้าทั่วไป (NORMAL TRACK)	ขอยกเว้นชั่วคราว (EXCLUSION LIST)
สิงคโปร์	2,200	3,514	0
ไทย	1,936	2,764	118
บรูไน	1,826	4,357	166
มาเลเซีย	3,251	6,895	648
อินโดนีเซีย	3,165	4,288	1,708
ฟิลิปปินส์	862	3,250	1,199

จากที่ประชุม AFTA COUNCIL ครั้งที่ 8 (11 ธันวาคม 2535)

CEPT : RULE OF ORIGIN

สัดส่วน LOCAL CONTENT ที่เบื้องต้น

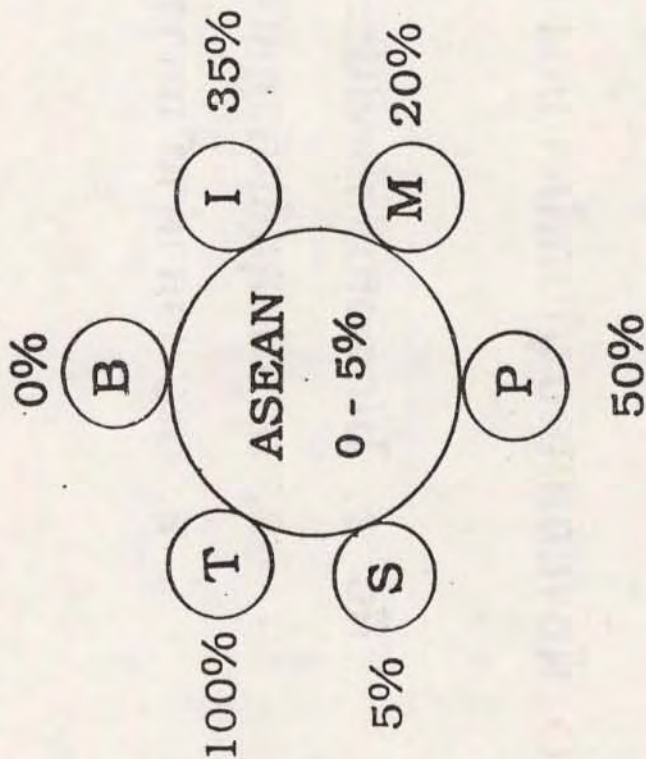
1. SINGLE
2. CUMULATIVE

การจัดตั้งเขตการค้าเสรี / สหภาพศุลกากร

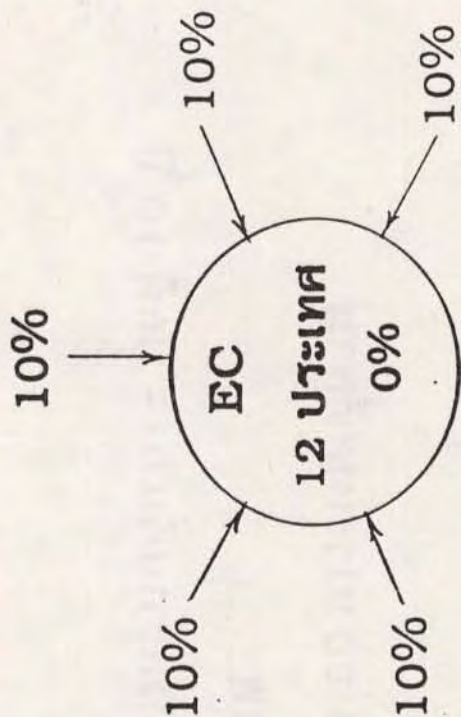
○ ต้องสอดคล้องกับกติกา ของ GATT - มาตรา 24 / Part IV

- คือ
1. ไม่กระทบต่อสิทธิประโยชน์ของประเทศที่สาม
 2. ครอบคลุมสินค้าทุกประเภท
 3. ระยะเวลาดำเนินการต้องไม่นานเกินไป - ปกติ 10 ปี

FREE TRADE AREA

CUSTOMS UNION

ตัวอย่าง : อัตราภาษีนำเข้าเสื้อผ้าสำเร็จรูป

เขตการค้าเสรี (FREE TRADE AREA)

- อัตราภาษีภายในกลุ่ม : 0
- อัตราภาษีกับประเทศนอกกลุ่ม : ต่างกัน

ตัวอย่าง เสื้อผ้าสำเร็จรูป

อัตราภาษีเฉลี่ย

บรูไน	0
อินโดนีเซีย	35%
มาเลเซีย	20%
ฟิลิปปินส์	50%
สิงคโปร์	5%
ไทย	100%

สหภาพศุลกากร (CUSTOMS UNION)

- อัตราภาษีภายในกลุ่ม : 0
- อัตราภาษีกับประเทศนอกกลุ่ม : เท่ากัน

ตัวอย่าง เสื้อผ้าสำเร็จรูป

อัตราภาษีเฉลี่ย

ฝรั่งเศส	}	10%
เยอรมนี		
สเปน		

เปรียบเทียบ AFTA กับตลาดยุโรปเดี่ยว และ NAFTA		
AFTA	ตลาดยุโรปเดี่ยว	NAFTA
<ul style="list-style-type: none"> ○ เขตการค้าเสรี ภาษี 0-5% ○ ยกเว้นสินค้าเกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> ○ สหภาพศุลกากร ภาษี 0 ○ ทรัพยากร ประชากร สินค้า เงินทุน เคลื่อนย้ายเสรี 	<ul style="list-style-type: none"> ○ เขตการค้าเสรี ภาษี 0 ○ การลงทุน การบริการเสรี
<ul style="list-style-type: none"> ○ เริ่ม 1 มกราคม 2536 ใช้เวลา 15 ปี 	<ul style="list-style-type: none"> ○ เริ่ม 1 มกราคม 2530 ใช้เวลา 6 ปี 	<ul style="list-style-type: none"> ○ เริ่ม 1 มกราคม 2537 ใช้เวลา 10-15 ปี

ผลกระทบของ AFTA ตลาดยุโรปเดียว และ NAFTA

AFTA	ตลาดยุโรปเดียว	NAFTA
<p style="text-align: center;">ทางบวก</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ขยายตลาดอาเซียน (ประชากร 333 ล้านคน) ○ ขยายการลงทุน ○ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ○ เพิ่มอำนาจต่อรองทางการค้า ○ สินค้าในอาเซียนราคาถูก 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ตลาดใหญ่ มีกำลังซื้อ (ประชากร 345 ล้านคน) ○ ขยายกำลังผลิต ○ กระจายสินค้าออก 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ตลาดใหญ่ มีกำลังซื้อ (ประชากร 363 ล้านคน) ○ ขยายกำลังผลิต ○ กระจายสินค้าออก

ผลกระทบของ AFTA ตลาดยุโรปเดี่ยว และ NAFTA

AFTA	ตลาดยุโรปเดี่ยว	NAFTA
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">ทางลบ</div> <ul style="list-style-type: none"> ○ ต้องแข่งขันมากขึ้น ○ อาจขาดแคลนวัตถุดิบ 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ต้องแข่งขันมากขึ้น ○ มาตรฐานสินค้า และ เงื่อนไขการตรวจสอบ ทำให้สินค้าเข้าตลาดได้ยากขึ้น ○ ดึงการลงทุนจากไทย 	<ul style="list-style-type: none"> ○ ต้องแข่งขันมากขึ้น ○ ดึงการลงทุนจากไทย

2536 : ปีแห่งการท้าทาย

ระบบการค้าโลก

- ตลาดยุโรปเดี่ยว มีผล 1 มกราคม 2536
- AFTA มีผล 1 มกราคม 2536
- NAFTA มีผล 1 มกราคม 2637

ไทย พร้อมเผชิญการท้าทายทุกรูปแบบ ?

- การพึ่งพาซึ่งกันและกัน (interdependence) ?
- พร้อมที่จะแข่งขัน (competitiveness) ?
- พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง (adjustment) ?
 - ระยะเวลา
 - ระยะเวลา

เขตการค้าเสรีอาเซียน

ASEAN Free Trade Area : AFTA

เขตการค้าเสรีอาเซียน

(ASEAN Free Trade Area : AFTA)

บทนำ : เขตการค้าเสรีคืออะไร

โดยทั่วไปความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคหรือในลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ จะมี 2 ลักษณะคือ ระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (economic cooperation) ซึ่งจะยังไม่มี การรวมตัวทางเศรษฐกิจ แต่จะมีกิจกรรมและโครงการร่วมมือทางเศรษฐกิจในลักษณะต่าง ๆ ส่วนในระดับการรวมตัวทางเศรษฐกิจ (economic integration) นั้นจะมีขั้นตอนโดยทั่วไป ดังนี้

- เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) เป็นขั้นตอนแรกของการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะขจัดหรือยกเลิกภาษีศุลกากรและมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff barriers) เพื่อให้มีการค้าเสรีในการค้าสินค้าต่าง ๆ ระหว่างกัน (free flow of goods) ซึ่งจะช่วยให้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกภายในกลุ่มขยายตัวขึ้นและจะมีต้นทุนการผลิตลดลงซึ่งจะทำให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

- สหภาพศุลกากร (Custom Union) เป็นขั้นตอนที่สอง ซึ่งนอกจากจะมีการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิกภายในกลุ่มแล้ว ยังมีการกำหนดอัตราภาษีศุลกากรกับประเทศภายนอกกลุ่มร่วมกัน หรือเป็นอัตราเดียวกัน (common external tariffs).

- ตลาดร่วม (Common Market) เป็นขั้นตอนที่ทำให้เกิดตลาดเดี่ยว (Single market) ที่สมบูรณ์จากการรวมตลาดของประเทศสมาชิกเข้าเป็นตลาดเดี่ยว โดยในขั้นตอนของตลาดร่วมจะมีการค้าหรือการเคลื่อนไหวอย่างเสรีภายในประเทศสมาชิกในการค้าบริการ การเคลื่อนย้ายเงินทุน แรงงาน และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ

- สหภาพเศรษฐกิจและการเงิน (Economic and Monetary Union) หลังจากที่เป็นตลาดร่วมแล้ว พัฒนาการขั้นต่อไป คือการมีนโยบายเศรษฐกิจบางอย่างร่วมกัน โดยเฉพาะนโยบายการเงิน การมีระบบอัตราแลกเปลี่ยนร่วมกันและมีเงินตราสกุลเดียวกันหรือมีเงินตราสกุลกลาง

ทบทวนความร่วมมือทางด้านการเศรษฐกิจของอาเซียน

ในช่วง 25 ปีแรกของความร่วมมือของอาเซียนนั้นยังอยู่ในระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นลักษณะของการมีกิจกรรมหรือโครงการความร่วมมือต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ แต่ยังไม่ได้มีการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจของอาเซียนเท่าที่ผ่านมามี 5 ด้านด้วยกันคือ ด้านอุตสาหกรรมแร่ธาตุและพลังงาน ด้านการค้าและการท่องเที่ยว ด้านคมนาคมและขนส่ง ด้านการเงินและการธนาคาร และด้านอาหารการเกษตรและป่าไม้ แต่พอจะมองเห็นเป็นรูปธรรมได้แก่ความร่วมมือด้านการค้าและความร่วมมือด้านอุตสาหกรรม โดยในความร่วมมือด้านการค้าได้มีการให้สิทธิพิเศษทางภาษีอากรระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN Preferential Trading Arrangement, PTA) ซึ่งปัจจุบันครอบคลุมสินค้า 15,699 รายการ แต่การให้สิทธิพิเศษทางการค้าภายใต้ PTA ก็ยังมีผลไม่มากนักในการขยายการค้าระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและการส่งเสริมการค้าเสรีการลงทุนจากต่างประเทศ สำหรับความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมนั้นมีโครงการความร่วมมืออยู่ 3 ลักษณะ คือ 1. โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Project, AIP) ซึ่งเป็นโครงการร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งต่อมาได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าถือหุ้นได้ส่วนหนึ่ง ปัจจุบันมี 2 โครงการคือ โครงการผลิตปุ๋ยเรียมของอินโดนีเซียและมาเลเซีย 2. โครงการร่วมลงทุนด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Venture, AIJV) ซึ่งเป็นการร่วมลงทุนระหว่างภาคเอกชนของอาเซียน ปัจจุบันมี 21 โครงการ ภาคเอกชนไทยมีส่วนร่วมในการถือหุ้น 19 โครงการ โดยสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ของโครงการร่วมลงทุน AIJV จะได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีอากรระหว่างประเทศร่วมลงทุน 3. โครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนด้านอุตสาหกรรม (Brand to Brand Complementation Scheme, BBC) ซึ่งในปัจจุบันอาเซียนมีโครงการแบ่งผลิตชิ้นส่วนของอุตสาหกรรม 7 โครงการ ซึ่งเป็นการแบ่งผลิตชิ้นส่วนของรถยนต์บีบีบีต่าง ๆ โดยมีภาคเอกชนไทยเข้าร่วมทุกโครงการ ขณะนี้อาเซียนมีคำชี้แจงขยายโครงการนี้ให้ครอบคลุมอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

นอกจากนี้ มีความร่วมมืออื่น ๆ บ้าง เช่น การอนุญาตให้ใช้เงินสกุลต่าง ๆ ของอาเซียนทั้ง 6 สกุลในการค้าขายระหว่างกัน การจัดตั้งบริษัทเงินทุนแห่งอาเซียน (ASEAN Finance Corporation, AFC) เพื่อส่งเสริมการลงทุนในประเทศอาเซียน การจัดตั้งกองทุน ASEAN SEAP Arrangement เพื่อช่วยแก้ไขการขาดสภาพคล่องทางการเงินระยะสั้นแก่ประเทศที่มีปัญหาการขาดดุลการชำระเงิน และการกำหนด

สินค้าเกษตรบางรายการให้ เป็นสินค้าเกษตรอาเซียนเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในการร่วมกันเจรจากับประเทศที่สามเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการค้าระหว่างกัน

ปัญหาและอุปสรรคของความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนในอดีต

ในอดีตที่ผ่านมาอาเซียนได้มุ่งเน้นความร่วมมือทางการเมืองเป็นหลัก โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาด้านพหุชาซึ่งก็มีความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ในประชาคมระหว่างประเทศ แต่มีความก้าวหน้าในความร่วมมือทางเศรษฐกิจไม่มากนัก ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของความร่วมมือทางเศรษฐกิจมีหลายประการ

ประการแรก ในอดีตระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอาเซียนยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก ประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเศรษฐกิจภายในอยู่มาก ทำให้ยังไม่พร้อมที่จะพัฒนาการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างกันซึ่งจะต้องยอมสูญเสียผลประโยชน์ระดับหนึ่งบางอย่างเพื่อผลประโยชน์ระยะยาว

ประการที่สอง ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่มีโครงสร้างการผลิตและโครงสร้างการส่งออกที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้มีลักษณะที่จะแข่งขันกันมากกว่าที่จะร่วมมือกัน รวมทั้งการกระจาบทิศทางเศรษฐกิจหรือทางการผลิต (economic diversification) มีไม่มากนัก

ประการที่สาม ทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียนหลายประเทศได้มุ่งที่จะปกป้องและคุ้มครองอุตสาหกรรม และการผลิตอื่น ๆ ภายในประเทศ (inward-looking policy) ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการที่อาเซียนจะขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

ประการที่สี่ ซึ่งมีความสำคัญมากที่สุด ก็คือการขาดเจตนารมณ์ทางการเมือง เพราะหากพิจารณาแต่ในด้านเทคนิคแล้ว ยังคงมีปัญหาด้านทางเศรษฐกิจอีกหลายประการที่อาจจะ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างกันได้ แต่ถ้าประเทศสมาชิกมีเจตนารมณ์ทางการเมืองแล้วก็ย่อมจะสามารถแก้ไขปัญหาด้านระดับเทคนิคต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปได้ แม้แต่ประชาคมยุโรปเองก็อาศัยเจตนารมณ์ทางการเมืองเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประชาคมยุโรปมีความก้าวหน้า

ปัจจัยต่าง ๆ เอื้ออำนวย

แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปมากทั้งสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศและในภูมิภาค รวมทั้งสถานะทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศอาเซียนก็เปลี่ยนแปลงไป

ในแง่ของปัจจัยภายนอกนั้น โอกาสในภาคโลกเปิดกว้างขึ้นอันเนื่องมาจากมีหลายประเทศโดยเฉพาะประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมซึ่งเคยอยู่นอกตลาดโลกได้ถูกผนวกเข้ามาอยู่ในตลาดโลก ซึ่งอาเซียนจะต้องหมั่นกำลังกันเพื่อใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เปิดกว้างดังกล่าว การที่ประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมากขึ้นทำให้อาเซียนจะต้องเร่งพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจของตนให้มีอำนาจต่อรองมากขึ้นและให้มีหลักประกันขั้นพื้นฐานด้านการตลาด การแข่งขันในตลาดโลกมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น ซึ่งอาเซียนจะต้องปรับตัวเองเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการแข่งขันสูงขึ้นทั้งในด้านการค้าและการลงทุน ความไม่แน่นอนของการเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยทำให้อาเซียนจะต้องประสานท่าทีกันในการเจรจาอย่างใกล้ชิดกันมากขึ้น นอกจากนี้ หากอาเซียนจะรวมกันเป็นเขตการค้าเสรีแล้วจะทำให้อาเซียนเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่จะดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้มากขึ้น และส่งเสริมการลงทุนระหว่างประเทศอาเซียนด้วยกันให้มากยิ่งขึ้น

ส่วนในค้ำใจปัจจัยภายในนั้น ประเทศอาเซียนต่าง ๆ มีความพร้อมในด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ปัจจุบันอาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในโลก ทำให้ประเทศอาเซียนมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งขึ้นและมีการกระจายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น นอกจากนี้ ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่ยังมีทิศทางของนโยบายเศรษฐกิจในลักษณะที่ค้ำใจ ๆ เปิดเสรี (liberalization) ภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการเปิดการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

การจัดตั้งเขตการค้าเสรี : ข้อเสนอแนะและยุทธวิธีของไทย

นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรีของไทยได้เสนออย่างเป็นทางการให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area, AFTA) เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2534 ในระหว่างที่นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์มาเยือนไทย

หลังจากนั้น ที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียน (ASEAN Ministerial Meeting, AMM) เมื่อเดือนกรกฎาคม 2534 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ สนับสนุนข้อเสนอของไทย แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศยังมีท่าทีที่ลังเลอยู่บ้าง

ต่อมา ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสด้านเศรษฐกิจของอาเซียน (Senior Economic Officials Meeting, SEOM) ได้พิจารณาข้อเสนอของไทย ประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีท่าทีที่ไม่เห็นด้วยกับข้อเสนอของไทย นายกรัฐมนตรีจึงได้ดำเนินการโน้มน้าวทางด้านการเมือง โดยมีสาส์นถึงหัวหน้ารัฐบาลอาเซียนทุกประเทศ เพื่อขอความสนับสนุนและได้ส่งคณะผู้แทนระดับสูง ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นหัวหน้าคณะไปหารือและรับฟังความคิดเห็นจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีผลให้ที่ประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจ

อาเซียน (ASEAN Economic Ministers, AEM) เมื่อเดือนตุลาคม 2534 ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ให้ความเห็นชอบกับข้อเสนอไทย อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนดังกล่าว ในการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสเศรษฐกิจก็ยังคงมีความเห็นแตกต่างกันอยู่มากในวิธีการที่จะให้เกิดเขตการค้าเสรีอาเซียน ไทยก็ได้พยายามดำเนินการโน้มน้าวทางด้านการเมืองอย่างต่อเนื่องในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ซึ่งที่ประชุม ฯ ก็ให้การรับรองกับข้อเสนอของไทยดังกล่าว

ในการเตรียมการด้านเนื้อหาสาระในส่วนของไทยนั้น ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งคือ คณะกรรมการเตรียมการแผนเร่งรัดความร่วมมือของอาเซียนในล้านสุลกาศร โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นรองประธาน โดยมีหน่วยงานราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเป็นองค์ประกอบ

หลักการของเขตการค้าเสรีอาเซียน

หัวหน้ารัฐบาลประเทศอาเซียนได้แสดงความกล้าหาญทางการเมืองและประกาศเจตนารมณ์ทางการเมืองอย่างแน่วแน่ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ในการประกาศที่จะจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งถือเป็นการกระชับอาเซียนจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (economic cooperation) ไปสู่การรวมตัวทางเศรษฐกิจ (economic integration) อันนับเป็นก้าวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของอาเซียน การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนได้ระบุไว้ในความตกลงแม่บทว่าด้วยการส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน (Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) และได้ระบุรายละเอียดของการดำเนินการจัดตั้ง การลดภาษี และการลดมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีในความตกลง Agreement on Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA) การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. จะจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนภายใน 15 ปี โดยจะเริ่มดำเนินการในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2536 โดยการลดภาษีและมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีจะใช้ CEPT เป็นเครื่องมือสำคัญ (main mechanism)
2. การลดภาษีโดย CEPT จะครอบคลุมสินค้าอุตสาหกรรม (manufactured goods) สินค้าเกษตรแปรรูป (processed agricultural product) และสินค้าประเภททุน (capital goods) ยกเว้นสินค้าเกษตร

3. การลดภาษีและ การลดมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีภายใต้ CEPT มีหลักการสำคัญคือ

- สินค้าที่มีอัตราภาษีสูงกว่าร้อยละ 20 จะต้องลดลงให้เหลือร้อยละ 0 - 5 ภายในเวลา 5 ถึง 8 ปี
- สินค้าที่มีอัตราภาษีร้อยละ 20 และต่ำกว่าจะต้องลดลงให้เหลือร้อยละ 0 - 5 ภายในเวลา 7 ปี
- สินค้าที่มีอัตราภาษีร้อยละ 20 จะต้องไม่มีมาตรการจำกัดการนำเข้าในเชิงปริมาณ (Quantitative Restriction) และจะต้องใช้เวลาอีก 5 ปี ในวาระยกเลิกมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีอื่น ๆ

4. สำหรับสินค้าเกษตรและสินค้าอื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ CEPT หากประเทศสมาชิก ASEAN ตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไปตกลงกันที่จะลดภาษีระหว่างกันก็สามารถจะทำได้ โดยอาจจะใช้วิธีการลดภาษีโดยวิธีการ CEPT, PTA (Preferential Trading Arrangement) หรือวิธีการอื่นใดก็ได้ตามที่ตกลงกัน

5. ประเทศสมาชิกสามารถจะขอสงวนสิทธิ์หรือขอยกเว้นสินค้าบางรายการในกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรแปรรูป และสินค้าประเภทอื่น ที่จะไม่ลดภาษีภายใต้ CEPT ได้ โดยสินค้าที่จะอยู่ใน excludist list ดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ คือ

- จะต้องเป็นสินค้า sensitive product คือการผลิตภายในประเทศอาจจะได้รับความเสียหายหรือได้รับความกระทบกระเทือน หากลดอัตราภาษีหรือเปิดเสรี ซึ่งอาจจะจำเป็นต้องให้มีการคุ้มครองหรือปกป้องอีกชั่วระยะเวลาหนึ่ง
- สินค้าที่อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงและสุขภาพอนามัยของประชาชน ทั้งนี้ จะต้องมีกำหนด exclusion list ในเวลา 8 ปี

6. หากประเทศสมาชิกอาเซียนตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไปมีความพร้อมที่จะลดภาษีสินค้าบางรายการหรือบางสาขาให้เร็วกว่าการลดภาษีตามปกติในข้อ 3 ก็สามารถที่จะทำได้ โดยในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 4 ประเทศต่าง ๆ ได้ประกาศสาขาสินค้าที่ตนมีความพร้อมที่จะลดภาษีให้เร็วกว่าปกติ 15 สาขา ได้แก่ น้ำมันพืช เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ ซีเมนต์ เบื่อกระดาษ บัญ สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์พลาสติก ผลิตภัณฑ์บาง ผลิตภัณฑ์หนัง ผลิตภัณฑ์เซรามิกและแก้ว ขี้ผึ้งที่ทำด้วยทองแดง อิเล็กทรอนิกส์ และเฟอร์นิเจอร์ที่ทำด้วยไม้และหวาย

7. อาจจะมีการพิจารณามาตรการเสริมอื่น ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน เช่น การปรับปรุงระบบมาตรฐานสินค้าให้เป็นระบบเดียวกัน การยอมรับการตรวจสอบและการออกใบรับรองสินค้าของซึ่งกันและกัน การจัดมาตรการกีดกันด้านการลงทุน การปรึกษาหารือทางด้านเศรษฐกิจมหภาค และอื่น ๆ

8. จะมีการตั้งคณะมนตรี (Council) ขึ้นเพื่อดูแลรับผิดชอบเรื่องการจัดตั้งเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะ โดยส่วนของไทยก็ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการเขตการค้าเสรี ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีของไทยยังได้แถลงในการกล่าวเปิดการประชุมสุดยอด ครั้งที่ 4 ว่าไทยจะลดภาษีให้แก่สินค้าเข้าประเภทอุตสาหกรรมจากประเทศอาเซียนให้เหลือร้อยละ 30 ภายในวันที่ 1 มกราคม 2536 และเหลือร้อยละ 20 ภายใน 1 มกราคม 2537

ผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรี

ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนั้น ประเทศสมาชิกอาเซียนอาจจะสูญเสียผลประโยชน์ระยะสั้นและมีผลกระทบในด้านลบในระยะสั้น แต่ในระยะยาวแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจในภาพรวม

ผลกระทบในด้านลบในระยะสั้นที่อาจจะเกิดขึ้น ได้แก่

ประการแรก รัฐบาลประเทศอาเซียนจะสูญเสียรายได้ส่วนหนึ่งจากการลดภาษีเข้าระหว่างกัน
ประการที่สอง ประเทศอาเซียนบางประเทศอาจจะมีสาขาการผลิตบางสาขาที่ได้รับความกระทบกระเทือน หากการผลิตสาขานั้นมีขีดความสามารถในการแข่งขันต่ำซึ่งมีการปกป้องคุ้มครองทั้งด้วยมาตรการที่เป็นภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมาก ซึ่งรัฐบาลประเทศนั้นๆ จะต้องช่วยสาขาผลิตนั้น ๆ ในการปรับตัวหรือปรับโครงสร้าง การปรับโครงสร้างการผลิตอาจจะดำเนินไปใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก หนึ่ง ถ้าหากสาขาการผลิตนั้นมีคู่แข่งหรือมีศักยภาพสูงก็อาจจะปรับปรุงโครงสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของสาขาการผลิตนั้นให้สูงขึ้น ในลักษณะที่สอง หากปรับปรุงขีดความสามารถในการแข่งขันแล้วสาขาการผลิตนั้น ๆ ยังไม่สามารถจะปรับตัวหรือแข่งขันกับสินค้าประเภทเดียวกันจากประเทศอาเซียนอื่นได้ก็จะต้องโยกย้ายทรัพยากรการผลิตไปสู่สาขาการผลิตอื่นที่มีประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่า

ส่วนผลกระทบในด้านบวกที่จะเกิดขึ้น ได้แก่

ประการแรก การจัดตั้งเขตการค้าเสรีจะทำให้เกิดการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ (economic restructuring) หรือการโยกย้ายอุตสาหกรรมหรือการผลิต (industrial relocation) ไปสู่ประเทศที่มีประสิทธิภาพหรือขีดความสามารถในการผลิตในอุตสาหกรรมนั้น ๆ สูงกว่า ซึ่งจะทำให้ประเทศอาเซียนผลิตสินค้าต่าง ๆ ตามความถนัด และระคน้อย ๆ ลดการผลิตในสาขาที่ตนมีขีดความสามารถในการแข่งขันลดลง ผลจากการปรับโครงสร้างนี้จะทำให้อาเซียนมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (resource pooling) มีต้นทุนในการผลิตลดลงและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกสูงขึ้น

ประการที่สอง อาเซียนจะดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้มากขึ้น เนื่องจากอาเซียนจะเป็นตลาดเดียวที่มีขนาดใหญ่ซึ่งมีประชากรประมาณ 324 ล้านคน นอกจากนี้ ผลจากการปรับโครงสร้างการผลิตในอาเซียนจะมีผลให้การร่วมลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนมีมากขึ้น

ประการที่สาม จะมีผลให้การค้าระหว่างประเทศอาเซียนขยายตัวมากขึ้น

ประการที่สี่ อาเซียนจะมีอำนาจต่อรองในทางเศรษฐกิจมากขึ้น ในฐานะที่เป็นตลาดที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้อาเซียนมีน้ำหนักมากขึ้นในการเจรจาควมเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ

ประการที่ห้า ในระยะยาวผู้บริโภคของประเทศอาเซียนจะได้ประโยชน์ โภภที่ระดับราคาสินค้าที่ผลิตในอาเซียนจะมีผลในมลดลง

ที่มา :

กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ

แผนการค้าเสรีอาเซียน

มูลเหตุแห่งการค้าเสรีอาเซียน

ในปัจจุบัน สภาวะสงครามเย็นระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้ยุติลง สถานการณ์ทางด้านความมั่นคงในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกเริ่มเป็นไปในทางที่ดี รวมทั้งความขัดแย้งในกลุ่มประเทศอินโดจีน ก็คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น แต่สถานการณ์ทางการค้าในภูมิภาคต่าง ๆ กลับตึงเครียดขึ้นมีการรวมตัวกันทางการค้าในหลายภูมิภาคของโลก เพื่อป้องกันตลาดของตน ภาวะทางการค้าระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียนกับคู่ค้าที่สำคัญ เช่น สหรัฐอเมริกา ก็เต็มไปด้วยปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ มีการใช้มาตรการทางการค้าที่เข้มงวด อาทิ กฎหมายการค้าสหรัฐอเมริกา 301 การตัดทอนโควตาการนำเข้า การเพิ่มค่าธรรมเนียม มาใช้กับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียอย่างจริงจัง เมื่อเกิดปัญหาทางการค้าขึ้น ทำให้ผู้นำของประเทศต่าง ๆ มองเห็นความสำคัญของการรวมตัวเป็นกลุ่ม เพื่อเป็นพลังในการต่อรองในด้านต่าง ๆ ร่วมมือกันทางการค้า การลงทุนระหว่างกัน ลดการพึ่งพาประเทศนอกกลุ่มรวมทั้งลดการบีบคั้นทางเศรษฐกิจจากประเทศใหญ่ ๆ ที่เหนือกว่า

กลุ่มการรวมตัวที่ปรากฏในปัจจุบันประกอบด้วย 12 กลุ่ม คือ

เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement - NAFTA) ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา แคนาดา และ เม็กซิโก

เขตการค้าเสรีสหรัฐอเมริกา-แคนาดา (Canada-American Free Trade Agreement - CAFTA) ประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา และ แคนาดา

ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community - EEC) ประกอบด้วย อังกฤษ

เยอรมนี เบลเยียม ฝรั่งเศส อิตาลี สเปน โปรตุเกส กรีซ เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก เดนมาร์ก และไอร์แลนด์ ในปัจจุบัน กำลังดำเนินการเพื่อเป็นตลาดเดียว (Single Market)

สมาคมการค้าเสรีแห่งยุโรป (European Free Trade Association - EFTA) ประกอบด้วย นอร์เวย์ สวีเดน ฟินแลนด์ ออสเตรีย สวิตเซอร์แลนด์ ไอซ์แลนด์ และ ลิกเตนสไตน์

เขตเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Area - EEA) เป็นการรวมตัวของกลุ่ม EEC EFTA

ตลาดร่วมใต้สุด (Southern Common Market - MERCOSUL) ประกอบด้วย อาร์เจนตินา บราซิล อุรุกวัย และ ปารากวัย

กลุ่ม Andean ประกอบด้วย โบลิเวีย โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เปรู และ เวเนซุเอลา

กลุ่มเศรษฐกิจละตินอเมริกา (Latin American Integration Association - ALADI) ประกอบด้วย อาร์เจนตินา โบลิเวีย บราซิล ชิลี โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เม็กซิโก ปารากวัย เปรู อุรุกวัย และเวเนซุเอลา

กลุ่มตลาดร่วมอเมริกากลาง (Central American Common Market - CACM) ประกอบด้วย คอสตาริกา เอลซัลวาดอร์ กัวเตมาลา ฮอนดูรัส และ นิการากัว

กลุ่มตลาดร่วมเอเชีย (Asia-Pa-

ทิศทางค้าเสรีของโลก

cific Economic Cooperation - APEC)
ประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซี-
แลนด์ ญี่ปุ่น และ กลุ่มอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
(Association of Southeast Asian Nations

- ASEAN) ประกอบด้วย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์
อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และ บรูไน

กลุ่มเศรษฐกิจเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (East Asia
Economic Group - EAEG) ประกอบด้วย
ประเทศสมาชิก อาเซียน เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ฮองกง ไต้หวัน
และ จีน

เมื่อเกิดกลุ่มการรวมตัวจากประเทศต่างๆ ใน

โลกเช่นนี้ ทำให้กลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนตระหนักถึง
การที่จะต้องกระตือรือร้น และริเริ่มให้การรวมกลุ่มเป็น
ไปอย่างเข้มแข็งกว่าเดิม ทั้งนี้เพราะในอดีต การค้า
ระหว่างประเทศของกลุ่มอาเซียนไม่ประสบความสำเร็จ
เท่าที่ควร เหตุเนื่องจากการที่ประเทศในกลุ่มอาเซียน
ผลิตสินค้าในลักษณะที่คล้ายกันเพื่อมุ่งทำการค้ากับประเทศ
นอกกลุ่ม จึงทำให้มีการผลิตสินค้าแข่งขันกันเองไม่มี
ความเป็นเอกภาพภายในกลุ่มบทบาทของอาเซียน จะ
เป็นเพียงการเสริมสร้างกำลังสำรองที่จะกระทำกับประเทศ
พัฒนาแล้วในการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ มีโครงการ
หลายอย่างของอาเซียน เช่น โครงการอุตสาหกรรมแห่ง
อาเซียน โครงการประสานอุตสาหกรรมอาเซียน
โครงการร่วมทุนอุตสาหกรรมอาเซียน เป็นต้น ซึ่งไม่คืบ
หน้าแต่อย่างใด เพราะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ของ
แต่ละประเทศ ไม่เอื้ออำนวยต่อการประสานผลประโยชน์
กันได้เท่าที่ควร แต่เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
ดังที่กล่าวมาแล้ว เป็นเสมือนปัจจัยภายนอกที่ผลักดัน
ให้ประเทศอาเซียน ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องรวม
กลุ่มกันให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เผชิญหน้ากับกระแสแห่งการ
แข่งขันด้านเศรษฐกิจในระดับโลกทั้งนี้ใช่เพื่อเป็นการตอบโต้
แต่เพื่อให้มีการพึ่งพากันเองมากขึ้น ปรับปรุงตนเองเพื่อ
ให้เป็นที่ตั้งดูดการค้าการลงทุนจากภายนอก ขณะเดียวกัน
ก็ต้องร่วมมือกันแข่งขันกับภายนอก และผนึกกำลัง เพิ่ม
อำนาจการต่อรองกับกลุ่มประเทศ อื่น ๆ และประเทศ
มหาอำนาจทางเศรษฐกิจ

จุดมุ่งหมายของเขตการค้าเสรี

เนื่องจากการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจนั้น ขึ้นอยู่
กับประสิทธิภาพในการผลิตเพื่อให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพ
ในราคาที่แข่งขันกับแหล่งอื่น ๆ ได้ ไม่ว่าสินค้านั้นจะ
เป็นรูปวัตถุดิบ สินค้าขั้นปฐม ที่ผลิตทางการเกษตร
สินค้าแปรรูป สินค้าหัตถกรรม หรือสินค้าอุตสาหกรรม

ตามปกติ การผลิตสินค้าให้มีคุณภาพดีจะต้องใช้ความเชี่ยวชาญสูง เป็นสินค้าชนิดที่ผลิตโดยอาศัยความได้เปรียบเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งผลิตอื่น ๆ (Comparative Advantage) บางอย่างอาจต้องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีราคาแพง การลดต้นทุนสินค้าทำได้ด้วยการผลิตในปริมาณมาก เพื่อที่จะทำให้เกิดความประหยัดจากขนาดการผลิต (Economy of Scale) ในการลดต้นทุนผลิตต่อหน่วยของสินค้า ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมิตลาดใหญ่ ซึ่งจะมีการกีดกัน ในลักษณะต่าง ๆ น้อยที่สุด เพื่อไม่ให้สินค้านั้นมีต้นทุนสูงราคาแพง และเพื่อให้ตลาดนั้นเป็นที่รองรับสินค้านั้นได้

เขตการค้าเสรี เป็นรูปแบบหนึ่งของการรวมตัวทางเศรษฐกิจ (Economic integration) ที่ประเทศสมาชิกทำความตกลงให้สินค้าของประเทศสมาชิกหนึ่ง สามารถเคลื่อนย้ายไปในประเทศสมาชิกอื่น ๆ ได้อย่างเสรี ไม่มีภาษี หรืออุปสรรคกีดขวางระหว่างกัน ทั้งนี้ ประเทศสมาชิกทั้งหลายยังคงมีมาตรการภาษี และมีภาษี สำหรับสินค้าจากภายนอก (ประเทศที่มีใช้สมาชิก) ตามปกติ

เป้าหมายและความเป็นไปได้

ปัจจุบัน อาเซียนแทบทุกประเทศ มีอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงติดต่อกัน (ยกเว้นฟิลิปปินส์ เนื่องจากประสบปัญหาทางการเมืองภายใน และปัญหาหนี้สิน) และต่างก็มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูงขึ้นมา จัดอยู่ในกลุ่มที่มีความเจริญสูงในบรรดาประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย โครงสร้างและระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ก็เปลี่ยนแปลงไปมาก มิได้พึ่งพารายได้จากสินค้าขั้นปฐมอย่างในอดีต มีการกระจายประเภทการผลิต และแหล่งรายได้ ออกไป ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการที่ประเทศอาเซียนจะหันมาพึ่งพากันเองมากกว่าที่ผ่านมา อีกทั้งยังมีปัจจัยภายนอก

ดังที่กล่าวมาแล้ว จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่อาเซียนจะได้มีการพิจารณาในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่ง เพื่อผลประโยชน์ ของประเทศสมาชิกของอาเซียนเอง

ด้วยเหตุนี้ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีไทย จึงมีข้อเสนอโดยการมุ่งที่จะกำหนดทิศทางการร่วมมือของประเทศอาเซียนในอนาคต โดยมีเป้าหมายที่จะให้มีการเปิดเสรีทางการค้าอย่างเต็มที่ในภูมิภาคนี้ มีการร่วมมือเพื่อแข่งขันกับภายนอก โดยการใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่ร่วมกัน

ให้มี ประโยชน์สูงสุด และจัดสรรส่วนแบ่งตลาดภายใน ตลอดจนร่วมมือทาง ขยาย ส่วนแบ่งตลาดภายนอก

การทำอาเซียนให้เป็นเขตการค้าเสรี เท่ากับการปรับปรุงอาเซียนให้เป็น

ตลาดใหญ่ที่มีประชากรมากกว่า 300 ล้านคน เป็นที่ตั้งอุตสาหกรรม การลงทุนจากภายนอก เพราะเมื่อนักลงทุนจากนอกอาเซียน เข้ามาลงทุน สินค้าที่ผลิตได้ก็จะสามารถส่งไปขายได้ทั่วภูมิภาคอาเซียน

เป้าหมายของไทย

พณฯ นายกรัฐมนตรี อานันท์ ปันยารชุน ได้กล่าวสุนทรพจน์ตอนหนึ่งเสนอแนวความคิดจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area) ขึ้นในงานเลี้ยงอาหารค่ำที่ทำเนียบรัฐบาลเพื่อเป็นเกียรติแก่ พณฯ นาย Goh Chok Tong นายกรัฐมนตรี สิงคโปร์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2534 ในโอกาสที่เดินทางเยือนประเทศไทย พณฯ นายกรัฐมนตรี อานันท์ ได้

บทความ

AFTA ... ความสำเร็จอีกขั้นหนึ่งในความร่วมมือทางการค้าของอาเซียน

ความคิดเกี่ยวกับการสร้างเขตการค้าเสรีอาเซียนไม่ใช่เรื่องใหม่ กลุ่มอาเซียนอันประกอบด้วย 6 ประเทศ คือ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และประเทศไทย ได้พยายามประชุมเพื่อบรรลุข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจมาเป็นเวลาถึง 25 ปีแล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ขณะนี้สถานการณ์ในปัจจุบันของโลกที่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เช่น การผ่อนคลายของสงครามเย็น โอกาสทางการลงทุนในอินโดจีน และความตึงเครียดของลัทธิปกป้องทางการค้าในรูปแบบของการรวมกลุ่มทางการค้าในแต่ละภูมิภาคของโลก (trade blocs) ได้สร้างแรงจูงใจให้ผู้นำแต่ละชาติในอาเซียนสนใจที่จะรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการค้าระหว่างประเทศในระดับกลุ่มขึ้นอย่างจริงจัง

ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 4 ณ. ประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 27-28 มกราคม 2535 บรรดาผู้นำจากประเทศสมาชิกอาเซียนได้บรรลุข้อตกลงของข้อเสนอในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ซึ่งริเริ่มโดยทางฝ่ายไทย โดยผู้นำทั้ง 6 ประเทศได้ลงนาม ในประกาศและขอบเขตข้อตกลงที่จะเริ่มต้นความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนอย่างจริงจัง (the Singaporean Declaration and Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation) ในขณะที่รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามในข้อตกลงร่วมเพื่อลดภาษีการค้าระหว่างประเทศ (the Common Effective Preferential Tariffs (CEPT)) ข้อตกลงเหล่านี้จึงเป็นกลไกหลักของการจัดตั้ง AFTA

วัตถุประสงค์หลักของ AFTA

เพื่อบรรลุเป้าหมายการค้าเสรีของสินค้าอุตสาหกรรมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนโดยปราศจากมาตรการกีดกันทางภาษี หรือมาตรการอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษี ข้อเสนอของ AFTA จึงประกอบด้วยวัตถุประสงค์หลักคือ

- เพื่อขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียน และสร้างอำนาจต่อรองความร่วมมือเพื่อกีดกันการค้าในภูมิภาคอื่น เช่น European Community (EC), European Free Trade Area (EFTA) และ Northern American Free Trade Area (NAFTA)

ให้เหตุผลประกอบว่า จำเป็นที่ประเทศอาเซียนจะต้องร่วมมือผนึกกำลังให้เข้มแข็งขึ้นให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจที่ผ่านมา ความร่วมมือของอาเซียนด้านเศรษฐกิจก้าวไปข้างหน้าเมื่อเทียบกับความร่วมมือทางด้านการเมือง พณฯ นายกรัฐมนตรีอย่างเปรียบเทียบว่า เรา (อาเซียน) ไม่ควรคิดแต่ในแง่ที่จะแข่งขันกันเพื่อแย่งชิงนมพายขึ้นเดิม (ตลาด/ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในโลก) แต่ควรจะช่วยกันหาทางที่พวกเราจะได้ขนมพายชิ้นใหญ่ขึ้น

ข้อเสนอของไทย มุ่งที่จะกำหนดทิศทางความร่วมมือของประเทศอาเซียนในอนาคตโดยมีเป้าหมายที่จะให้มีการเปิดเสรีทางการค้าอย่างเต็มที่ ในภูมิภาคนี้ให้เกิดสภาพของการซื้อขายคล่องและอาจเรียกได้ว่าเป็นความร่วมมือในการแข่งขัน กล่าวคือ ร่วมมือกันเพื่อแข่งขันกับภายนอกโดยการให้ทรัพยากรที่มีอยู่ร่วมกันให้มีประโยชน์สูงสุด และจัดสรรส่วนแบ่งตลาดภายในตลอดจนร่วมมือทางการขยายส่วนแบ่งตลาดภายนอก (market sharing) การทำให้อาเซียนเป็นเขตการค้าเสรีเท่ากับเป็นการปรับปรุงอาเซียนให้เป็นตลาดใหญ่ ที่มีประชากรมากกว่า 300 ล้านคน เป็นที่ตั้งดูดการค้าการลงทุนจากภายนอก (เมื่อใดที่นักลงทุนจากนอกอาเซียนเข้ามาลงทุนในประเทศอาเซียนหนึ่ง สินค้าที่ผลิตได้จะสามารถส่งไปขาย ได้ทั่วภูมิภาคอาเซียน)

การมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจโดยพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้นย่อมมีผลถึงเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาคนี้ และยังขยายผลไปถึงประเทศเพื่อนบ้านที่มีใช้อาเซียน ได้แก่ ประเทศใน

อินโดจีน และพม่า - อาเซียนที่แข็งแกร่งจะช่วยฟื้นฟูและเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้น โดยมีไทยเป็นเสมือนสะพานเชื่อมตรงกลางซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด และจะเป็นประโยชน์ในระยะยาว ถ้าประเทศเพื่อนบ้านเหล่านั้นในที่สุดได้เข้ามาเป็นสมาชิกของอาเซียนเพื่อร่วมกันสร้างสรรความเจริญให้แก่ประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด อยู่ที่วันเวลาที่เหมาะสมเท่านั้น

รายงานล่าสุด

ล่าสุดในการประชุมสุดยอดผู้นำรัฐบาลกลุ่มอาเซียน ครั้งที่ 4 ที่ประเทศสิงคโปร์ ซึ่งสิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2535 นี้ คณะผู้นำรัฐบาลจากประเทศสมาชิกทั้ง 6 ก็ได้ร่วมลงนามในปฏิญญาสิงคโปร์ (Singapore Declaration of 1992) และข้อตกลงทั่วไปเกี่ยวกับพิกัดภาษีศุลกากรรวมอีก 2 ฉบับ

หลังจากลงนามในข้อตกลงแล้ว ก็จะเริ่มมีการเริ่มดำเนินการลดพิกัดอัตราภาษีศุลกากร ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2536 สำหรับสินค้าที่ได้เสนอมาทั้งสิ้น 15 หมวด ซึ่งการดำเนินการทั้งสิ้นจะแล้วเสร็จภายในเวลา 15 ปี (พ.ศ. 2551) โดยอัตราภาษีของสินค้าทั้ง 15 หมวด จะเหลือ 0-5%

- เพื่อสร้างความชำนาญทางการผลิต (production specialization) ให้เกิดแก่ประเทศสมาชิก จากหลักการแบ่งงานกันทำของแรงงาน (principle of division of labor) ซึ่งในที่สุดผลประโยชน์จะตกแก่ผู้บริโภคโดยจะได้บริโภคสินค้าในราคาที่เหมาะสม (optimal prices)

- เพื่อขยายตลาด ซึ่งครอบคลุมจำนวนประชากรถึง 315 ล้านคน ประกอบกับปัจจัยแรงงานซึ่งมีความชำนาญพอสมควรในขณะที่มีต้นทุนค่าจ้างแรงงานโดยเปรียบเทียบต่ำกว่าภูมิภาคอื่น และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติโดยรวมของภูมิภาคนี้ จึงสามารถจูงใจนักลงทุนให้เคลื่อนย้ายปัจจัยทุนมาลงทุนในอาเซียนมากขึ้น

- เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต ซึ่งต้องผลิตในโรงงานที่มีขนาดเหมาะสมโดยจะเป็นไปได้ถ้ามีปัจจัยทั้งทางอุปสงค์และอุปทานที่เพียงพอ จากการรวมกลุ่มให้เสมือนเป็นตลาดเดียวกัน

การลดหย่อนภาษีการค้าภายใต้ข้อตกลง CEPT (the Common Effective Preferential Tariffs)

สมาชิกของอาเซียน ต้องลดภาษีนำเข้าระหว่างกันให้เหลือ 0-5% ภายใน 15 ปี ซึ่งจะเริ่มปฏิบัติในวันที่ 1 มกราคม 2536 โดยมีกระบวนการในการลดภาษี 2 ขั้นตอน คือ

- ถ้าภาษีนำเข้าสูงกว่า 20% จะต้องลดให้เหลือ 20% ภายใน 5-8 ปี และลดเหลือ 0-5% ภายใน 7 ปี ต่อมา

- แต่ถ้าภาษีนำเข้าต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20% จะต้องลดให้เหลือ 0-5% ภายในช่วงเวลาที่กำหนด ซึ่งจะกำหนดในภายหลัง

ในเบื้องต้นนี้ รายการสินค้า 15 รายการ ซึ่งจัดเป็นกลุ่มสินค้าที่ต้องเร่งรัดในการลดภาษีภายใต้ข้อตกลง CEPT ได้แก่

ประเภท	อัตราภาษีนำเข้าของไทยในปัจจุบัน
1. ซีเมนต์	0
2. ฝ้าย	20-30
3. เยื่อกระดาษ	10
4. อัญมณี	20-60
5. สิ่งทอ	30-100
6. เฟอร์นิเจอร์	35
7. ยางและผลิตภัณฑ์ยาง	20-60
8. ยา	11-11.5
9. พลาสติก	8-31
10. เคมีภัณฑ์	40-60
11. ผลิตภัณฑ์แก้ว	25-60
ผลิตภัณฑ์เซรามิค	35-40
12. อิเล็กทรอนิกส์	35
13. ผลิตภัณฑ์หนัง	40-100
14. น้ำมันปาล์ม	30
15. คอปเปอร์ คาโทด	6

จากข้อมูลของ กระทรวงพาณิชย์ รัฐบาลไทยได้เตรียมการที่จะลดภาษีในสินค้า 7 รายการเป็นเบื้องต้นซึ่งได้แก่ ซีเมนต์ ฝ้าย ผลิตภัณฑ์หนัง เยื่อกระดาษ สิ่งทอ เครื่องประดับ และอัญมณี และเฟอร์นิเจอร์ไม้ ซึ่งถ้าภาษีสูงกว่า 30% จะลดลงให้เหลือ 30% ภายในวันที่ 1 มกราคม 2536 และจะลดลงให้เหลือ 20% ภายในปีต่อมา

ผลกระทบในระยะสั้นต่ออุตสาหกรรมไทย

การประเมินผลกระทบของการเปิดตลาดการค้าเสรีอาจใช้ข้อมูลด้านการคุ้มครองอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศประกอบ (ตารางที่ 1) เพราะสินค้าที่มีระดับการคุ้มครองสูงมักจะเป็นอุตสาหกรรมที่อ่อนแอ และมีแนวโน้มจะได้รับผลกระทบมากเมื่อมีการเปิดตลาดเสรี ในทางตรงข้าม อุตสาหกรรมที่เข้มแข็งมีแนวโน้มจะได้รับประโยชน์มากเมื่อข้อตกลงมีผลบังคับ เพราะฉะนั้น เพื่อให้อุตสาหกรรมเกิดการปรับตัวจึงมีการเสนอให้ยกเลิกการคุ้มครองอุตสาหกรรมที่มีอัตราการคุ้มครองสูง ซึ่งการยกเลิกการคุ้มครองดังกล่าวสำหรับประเทศไทยมีระดับการคุ้มครองด้วยมาตรการทางภาษีค่อนข้างสูงใกล้เคียงกับฟิลิปปินส์ นอกจากนี้บางรายการยังมีระดับการคุ้มครองที่สูงกว่าอินโดนีเซียและมาเลเซียด้วยซ้ำ กระบวนการในการลดภาษีดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อผู้ผลิตในอุตสาหกรรมนั้น ๆ

จากการประเมินข้อมูลสัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศในอาเซียน (ตารางที่ 2) พบว่าสินค้าอุตสาหกรรมประเภทเครื่องจักรกล อาหาร และสิ่งทอ เป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีสัดส่วนมูลค่าการส่งออกสูง แต่สำหรับสิ่งทอ ไทยมีคู่แข่งคือ ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย ในขณะที่เครื่องจักรกลสิงคโปร์และมาเลเซียจะเข้มแข็งกว่า

ข้อมูลเครื่องชี้ความถนัดในการผลิตที่เป็นที่นิยมกันประเภทหนึ่ง คือ การวัดเป็นค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบตามที่ปรากฏ (ค่า RCA (Review Comparative Advantage) : ตารางที่ 3) ค่าดัชนีที่สูงกว่า 1 แสดงว่ามีความได้เปรียบในการผลิตสินค้าประเภทนั้นเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ โดยทั่วไปสินค้าที่ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบไม่ตรงกัน สินค้าของประเทศที่ได้เปรียบมีแนวโน้มที่จะเข้าไปจำหน่ายในตลาดของประเทศที่ไม่มีความได้เปรียบโดยง่ายหากมีการเปิดตลาดการค้าเสรี ส่วนสินค้าที่มีความได้เปรียบตรงกันจะต้องพิจารณาละเอียดต่อไปว่ามีขั้นตอนการผลิตต่างกันหรือไม่ หากขั้นตอนการผลิตต่างกันการเปิดตลาดการค้าเสรีอาจช่วยให้มีการแบ่งขั้นตอนการผลิตที่เกือหนุนกันได้ สินค้าที่ไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเหนือประเทศอื่นในอาเซียนอย่างชัดเจน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์หนังสัตว์ การปั่นด้าย ผลิตภัณฑ์ผ้า อัญมณี อุปกรณ์เดินทาง รองเท้า และของเล่น ส่วนสินค้าที่ไทยเสียเปรียบได้แก่ ฝ้าย ไม้อัด ซีเมนต์ จักรกลไฟฟ้า อุปกรณ์โทรคมนาคม และเรือ สินค้านอกจากนี้เป็นสินค้าที่ไทยต้องแข่งกับประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน หรืออาจมีการแบ่งขั้นตอนการผลิตเกือหนุนกันก็ได้

จากนี้จะนำข้อมูลทั้งสามมาประกอบเพื่อประเมินผลกระทบเฉพาะสินค้า 15 รายการที่ต้องมีการลดอัตราภาษีอย่างเร่งด่วน (fast-track items)

ผลกระทบในทางบวก

- สิ่งทอและผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ประเทศไทยยังคงมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เพราะประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ส่งออกรายใหญ่ของโลก มีสัดส่วนการส่งออกสูงใกล้เคียงกับฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งถ้าพิจารณาจากค่า RCA แล้ว อินโดนีเซียอาจมีความถนัดในการผลิตผ้าฝ้ายและผ้าอื่น ๆ มากกว่าไทย แต่เนื่องจากลักษณะของอุตสาหกรรมนี้ต้องใช้แรงงานมาก (labor intensive) ถึงแม้ต้นทุนแรงงานของไทยจะสูงกว่าอินโดนีเซีย แต่คุณภาพการผลิตสินค้าของแรงงานไทยดีกว่า มีความชำนาญในการผลิตผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่มีรูปแบบและคุณภาพดีกว่า ประเทศไทยจึงอาจได้ประโยชน์ในการขยายตลาดผลิตภัณฑ์สิ่งทอ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่มีระดับราคาและคุณภาพสูง และถ้าพิจารณาจากโครงสร้างการคุ้มครองแล้ว ประเทศไทยมีระดับการคุ้มครองที่ใกล้เคียงกับอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ โอกาสในการปรับตัวจึงเท่าเทียมกัน

- ซีเมนต์ ถึงแม้ค่า RCA ของไทยจะมีค่าต่ำกว่าทุกประเทศในอาเซียน แต่อุตสาหกรรมซีเมนต์ไทย ยังคงได้เปรียบในเรื่อง วัตถุดิบในประเทศและคุณภาพผลิตภัณฑ์ ประกอบกับได้มีการขยายกำลังการผลิตในประเทศ ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต จึงเป็นที่คาดกันว่า จะไม่มีปัญหาหนัก ถ้าต้องแข่งขันกับซีเมนต์จากประเทศสมาชิกอาเซียน

- **เยื่อกระดาษ** ในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกันไม่ได้แข่งขันกันเองในอุตสาหกรรมนี้ เพราะวัตถุดิบที่ใช้และตลาดส่งออกแตกต่างกันในแต่ละประเทศ จึงมีโอกาขยายตลาดสำหรับประเทศไทยได้ นอกจากนี้อุตสาหกรรมที่ใช้เยื่อกระดาษเป็นวัตถุดิบอาจได้รับประโยชน์จากการนำเข้าเยื่อกระดาษในราคาที่ถูกลง

- **อัญมณีและเครื่องประดับ** ถึงแม้ประเทศไทยจะนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ แต่ยังคงมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในเรื่องของต้นทุนปัจจัยแรงงานซึ่งต่ำกว่า นอกจากนี้ยังมีฝีมือและความชำนาญ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สวยงามกว่า โดยถ้าพิจารณาจากค่า RCA ประเทศไทยมีความถนัดในการผลิตสูงกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนมาก

- **ขี้ไฟฟ้าทองแดง (copper cathode)** อุตสาหกรรมนี้มีลักษณะการผลิตที่ใช้แรงงานมาก (labor intensive) ซึ่งประเทศไทยมีความได้เปรียบทางด้านแรงงาน นอกจากนี้ประเทศไทยยังคงมีบรรยากาศทางการลงทุนที่สามารถดึงดูดผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการจากต่างประเทศให้ย้ายแหล่งผลิตมายังประเทศไทยได้ ถ้าประเทศไทยยังคงรักษาความได้เปรียบทางด้านต้นทุนและคุณภาพของปัจจัยแรงงานไว้ได้

- **หนัง แก้ว และเซรามิค** ประเทศไทยได้เปรียบในเรื่องประสบการณ์ในการผลิตที่ยาวนานกว่า ผลิตสินค้ามีคุณภาพสูงกว่า แรงงานมีคุณภาพมากกว่า และลักษณะของอุตสาหกรรมเป็นประเภทที่ต้องใช้แรงงานมาก (labor intensive) ประเทศไทยจึงมีความถนัดในการผลิต โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์ โดยพิจารณาจากค่า RCA ของไทยซึ่งสูงกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ แต่คู่แข่งที่สำคัญคือ อินโดนีเซีย ซึ่งมีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์มากกว่า และมีค่า RCA ใกล้เคียงกับของไทย ประเทศไทยจึงควรแข่งขันในการพัฒนา รูปแบบและฝีมือแรงงานโดยยกระดับคุณภาพสินค้าให้สูงกว่าอินโดนีเซีย

wans:นบุเวมงอว

- **ยา และเคมีภัณฑ์** สินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่ไทยจะนำเข้า เพราะไทยไม่มีเทคโนโลยีทางการผลิตที่ก้าวหน้าเพียงพอ ทำให้ต้นทุนการผลิตของอุตสาหกรรมประเภทนี้โดยเปรียบเทียบแล้วยังสูงกว่าบางประเทศในอาเซียน ขณะนี้ประเทศไทยมีส่วนการส่งออกสินค้าประเภทเคมีภัณฑ์น้อยที่สุดในกลุ่มสมาชิกอาเซียน โดยประเทศที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงได้แก่ สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย เพราะทรัพยากรสำคัญที่ใช้ในการผลิตของอุตสาหกรรมนี้คือ แก๊สธรรมชาติ

- **ยาง** เนื่องจากอุตสาหกรรมนี้ของมาเลเซียมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไทย เพราะมีความถนัดและประสบการณ์ในการผลิตมากกว่า โดยดูจากค่า RCA ของมาเลเซียซึ่งสูงกว่าไทยและประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน และโครงสร้างการคุ้มครองอุตสาหกรรมยางของมาเลเซียน้อยกว่าไทย อุตสาหกรรมประเภทนี้ของมาเลเซียจึงมีโอกาสในการปรับตัวได้มากกว่าอุตสาหกรรมของไทย ประกอบกับคุณภาพผลิตภัณฑ์ยางจากมาเลเซียเป็นที่ยอมรับมากกว่าในตลาดโลก จึงเป็นที่คาดว่าอุตสาหกรรมยางของไทยจะประสบความลำบากจากข้อตกลงของ CEPT นี้

- **เฟอร์นิเจอร์** ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์โดยเฉพาะเฟอร์นิเจอร์ของไทยต้องพึ่งพิงตลาดต่างประเทศอย่างมาก ซึ่งอินโดนีเซียเป็นคู่แข่งที่สำคัญ คือมีส่วนในการส่งออกในขณะที่สูงกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ รองลงมาคือ มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ประกอบกับไทยมีการคุ้มครองด้วยมาตรการทางภาษีสูงกว่าอินโดนีเซีย อุตสาหกรรมจึงต้องปรับตัวมากกว่า นอกจากนี้อุตสาหกรรมในประเทศไทยขาดแคลนวัตถุดิบและต้องนำเข้า โดยเฉพาะ หวายและไม้ จากอินโดนีเซีย แต่ในขณะที่อินโดนีเซียได้ห้ามส่งวัตถุดิบหวายและไม้ที่ยังไม่ได้แปรรูปออกนอกประเทศแล้ว

- **พลาสติก** เนื่องจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีของไทยอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนาต้นทุนการผลิตจึงมีระดับสูงโดยเปรียบเทียบ อีกทั้งได้รับการคุ้มครองด้วยอัตราภาษีสูงกว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ในขณะที่ปริมาณพลาสติกยังไม่เพียงพอสำหรับความต้องการในประเทศ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีของไทยจึงเสียเปรียบจากข้อดกนี้ แต่อุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติกอาจได้รับประโยชน์บ้างจากการนำเข้าเม็ดพลาสติกในราคาที่ถูกลง ประเทศไทยจึงควรพัฒนารูปแบบและคุณภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเม็ดพลาสติกโดยสามารถนำเข้าเม็ดพลาสติกมาเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น อุตสาหกรรมของเด็กเล่น ซึ่งไทยมีความได้เปรียบในการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้มากกว่า

- **อิเล็กทรอนิกส์** สิงคโปร์มีเทคโนโลยีการผลิตซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่า จึงมีโอกาสขยายตลาดเข้ามาในประเทศไทย

- **น้ำมันปาล์ม** มาเลเซียมีโรงงานน้ำมันปาล์มซึ่งใหญ่ที่สุด และมีประสบการณ์การผลิตถึง 30 ปี จึงมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า ในขณะที่คุณภาพดีกว่า แต่ผลิตภัณฑ์น้ำมันปาล์มของไทยมีต้นทุนที่สูง ทั้ง ๆ ที่ได้มีการขยายการปลูกต้นปาล์มออกไปบ้างแล้วก็ตาม

- **นีย** อุตสาหกรรมนียของไทยยังคงเป็นอุตสาหกรรมแรกเริ่ม ซึ่งได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาลประสิทธิภาพการผลิตจึงด้อยกว่าคู่แข่งอยู่มาก ถ้าดูจากค่า RCA ประเทศไทยมีความถนัดในการผลิตน้อยกว่าทุกประเทศในอาเซียน โดยอินโดนีเซียมีความถนัดในการผลิตมากที่สุด ประกอบกับประเทศไทยมีความเสียเปรียบประเทศสมาชิกอาเซียนบางประเทศในเรื่องวัตถุดิบ คือ แก๊สธรรมชาติ

ผลกระทบในระยะยาวต่ออุตสาหกรรมไทย

การริเริ่มของ AFTA อย่างจริงจัง อาจมีผลกระทบเชิงลบในระยะแรกต่ออุตสาหกรรมบางประเภทซึ่งมีความเสียเปรียบเชิงเปรียบเทียบในการผลิต แต่ผลเสียดังกล่าวจะมีอยู่เพียงระยะสั้นเท่านั้น โดยเฉพาะในช่วงที่ผู้ผลิตของไทยกำลังปรับตัว ทั้งนี้ในระยะยาวเป็นที่แน่นอนว่า ประเทศไทยในภาพรวมจะได้รับผลประโยชน์จากการจัดตั้ง AFTA เช่น การขยายตลาดส่งออก เพิ่มกระแสการลงทุนจากต่างประเทศ, เพิ่มโอกาสในการหางานทำ และที่สำคัญที่สุดคือ การปรับปรุงเทคโนโลยีการผลิต โดยการย้ายฐานการผลิตของ

อุตสาหกรรมจากประเทศซึ่งมีต้นทุนการผลิตสูง ไปยังประเทศซึ่งมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า หรือมีปัจจัยแรงงานซึ่งมีคุณภาพดีกว่า ผลประโยชน์สุทธิจึงเกิดแก่ผู้บริโภคโดยมีโอกาสบริโภคสินค้าในราคาถูกลงกว่าเดิม ปริมาณมากกว่าเดิม และมีคุณภาพดีกว่าเดิม ถึงแม้รัฐบาลจะเป็นฝ่ายเสียประโยชน์เพราะรายได้จากภาษีนำเข้าลดลง จึงเสมือนเป็นการโอนรายได้ส่วนนี้ไปยังประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภค และเป็นการลดบทบาทในการแทรกแซงทางการค้าระหว่างประเทศของภาครัฐลง เพราะการแทรกแซงของรัฐที่เคยกระทำทั้งทางมาตรการภาษีและมาตรการอื่น ๆ อาจไม่เอื้อหรือสนับสนุนต่อการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมไทยในระยะยาว แต่เป็นการดึงเอาส่วนเกินของผู้บริโภค (Consumer Surplus) มายังผู้ผลิตรายใหญ่ของอุตสาหกรรมที่ขาดการแข่งขันและพัฒนาขึ้น จึงถึงเวลาแล้วที่จะโอนส่วนเกินดังกล่าวกลับคืนไปยังผู้บริโภค เพื่อคุณภาพชีวิตของคนไทยที่ดีขึ้น

สรุปข้อเสนอแนะ:

ข้อตกลงความร่วมมือทางเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่การเป็นเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งได้บรรลุผลในต้นปี 2535 นั้น มีวัตถุประสงค์และกระบวนการซึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการผลิตสินค้า 15 รายการ ที่ได้รับการเสนอให้ลดอัตราภาษีนำเข้าเป็นกรณีเร่งด่วน จึงได้มีการวิเคราะห์เพื่อทราบถึงผลกระทบและแนวทางแก้ไขกันอย่างกว้างขวาง โดยสรุปแล้ว สินค้าซึ่งไทยมีศักยภาพในการส่งออกสูงจะได้รับประโยชน์โดยสามารถขยายตลาดเข้าไปในประเทศสมาชิกอาเซียนได้เช่น สิ่งทอ อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์หนัง แก้วและเซรามิค ส่วนสินค้าบางรายการซึ่งอาจได้รับผลกระทบเชิงลบนั้นเป็นเรื่องที่ผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตในอุตสาหกรรมนั้น ๆ ต้องหาทางปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาและรักษาระดับอัตราการเจริญเติบโตของประเทศได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว

ข้อตกลงเพื่อลดข้อจำกัดทางภาษีนำเข้าเพื่อการรวมตัวของเขตการค้าเสรีอาเซียน เป็นแนวทางที่ดีอันจะเป็นประโยชน์ต่อระบบการค้าระหว่างประเทศ คือ การจัดสรรปันส่วนสินค้าข้ามประเทศจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในส่วนหนึ่งของเขตการค้าเสรี โดยมีกลไกราคาเป็นปัจจัยในการจัดสรรและแบ่งการผลิตตามประสิทธิภาพการผลิตและพื้นฐานทางด้านทรัพยากร ปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งที่ไทยควรร่วมมือเพื่อให้ข้อตกลงดังกล่าวบรรลุผลคือ ในขณะนี้ภาวะการกีดกันทางการค้าในรูปแบบของการจัดตั้งกลุ่มการค้าได้เกิดขึ้นทั่วทุกภูมิภาคของโลก ประเทศไทยจึงมีแนวโน้มได้รับผลกระทบจากการกีดกันทางการค้าเหล่านี้ โดยปัจจุบันประเทศไทยมีสัดส่วนการพึ่งพาสินค้าต่างประเศมากขึ้น และในอนาคตอาจจะมากกว่าตลาดในประเทศ การกระจายความเสี่ยงโดยการขยายตลาด เป็นแนวทางที่ต้องรีบกระทำ ตลาดอาเซียนเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อพอสมควร โดยมีจำนวนประชากรโดยรวมจากทั้ง 6 ประเทศถึง 315 ล้านคน แต่การที่จะให้ได้มาซึ่งตลาดสำหรับสินค้าบางรายการต้องแลกเปลี่ยนด้วยการสูญเสียตลาดในสินค้าบางรายการด้วยเช่นกัน ซึ่งการแข่งขันขึ้นอยู่กับศักยภาพในการผลิตว่าอุตสาหกรรมใดของประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันกับประเทศสมาชิกอาเซียน โดยอุตสาหกรรมที่ไทยได้เปรียบโดยเปรียบเทียบหรือมีประสิทธิภาพในการผลิตมีแนวโน้มว่าจะได้ประโยชน์จากข้อตกลงนี้ ส่วนอุตสาหกรรมที่ไทยเสียเปรียบควรจะต้องวิเคราะห์หาทางปรับตัวต่อไป โดยส่วนรวมแล้วการปรับตัวโดยหันมาผลิตสิ่งที่ไทยมีความได้เปรียบจะเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตของประเทศ

การเตรียมการทางการค้าของประเทศไทยควรพิจารณาถึงการหาโอกาสทางการค้าของคนจีนในตลาดการค้าที่สำคัญๆ โดยเฉพาะประเทศที่ยังไม่มีการกีดกันทางการค้ามากนัก แต่กำลังจะมีการรวมตัวทางการค้ากับกลุ่มการค้าใหญ่ ๆ ของโลก เช่น การขยายฐานการลงทุนไปยังประเทศเม็กซิโก ซึ่งกำลังจะรวมตัวกับสหรัฐอเมริกา และแคนาดา เป็น NAFTA หรือประเทศยุโรปตะวันออก ซึ่งกำลังจะรวมตัวกับกลุ่มยุโรปตะวันตกเป็นตลาดร่วมยุโรป ประเทศเหล่านี้จะเป็นช่องทางหรือประตูที่จะเข้าไปสู่ตลาดรวมดังกล่าว ซึ่งมีกำลังซื้อมากคิดเป็นสัดส่วนใหญ่ของโลก เพราะถ้าหวังแรงซื้อจากเขตการค้าเสรีอาเซียนเพียงแหล่งเดียว อาจสูญเสียโอกาสในการช่วงชิงฐานตลาดอื่น ๆ แนวทางการขยายฐานการลงทุนไปยังประเทศดังกล่าวจึงต้องรีบกระทำก่อนที่การกีดกันการค้าระดับกลุ่มซึ่งได้ก่อตัวขึ้นทั่วทุกภูมิภาคของโลกจะบรรลุผล นอกจากนี้ประเทศไทยยังจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์แบบทวิภาคีกับประเทศซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มการค้าใหญ่ ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางหรือประตูทางเข้าไปสู่กลุ่มการค้านั้น ๆ

ตารางที่ 1 โครงสร้างการคุ้มครองอุตสาหกรรมด้วยมาตรการทางภาษีของประเทศในอาเซียน

กลุ่มสินค้า	มาตรฐานของอัตราภาษีศุลกากร (ร้อยละ)				
	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	อินโดนีเซีย
อาหาร	50	5	27	50	50
เคมีภัณฑ์	36	0	6	44	10
พลาสติก, ยาง	50	5	33	36	15
ผลิตภัณฑ์หนังสือ	42	4	31	37	28
ผลิตภัณฑ์ไม้	34	0	29	38	22
ผลิตภัณฑ์กระดาษ	32	0	8	35	28
สิ่งทอ	50	5	28	47	50
รองเท้า, หมวก ฯลฯ	50	5	35	50	50
ผลิตภัณฑ์โลหะ	46	0	31	43	35
อัญมณี	41	0	32	50	2
ผลิตภัณฑ์โลหะ	26	5	8	46	19
เครื่องจักร	37	5	4	42	18
ยานยนต์	36	5	31	29	20
กล้อง, นาฬิกา ฯลฯ	36	0	6	24	20
สินค้าอื่น ๆ	50	5	30	50	50

หมายเหตุ * ที่มาของตารางที่ 1, 2, 3 คือ
บทความเสนอในการสัมมนาทางวิชาการ
เรื่อง การค้าระหว่างประเทศของไทยในทศวรรษ 1990 ; 18-19 มีนาคม 2535
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

** สูตรการคำนวณสำหรับค่า RCA (Review Comparative Advantage) คือ

$$RCA_{ij} = (X_{ij} / X_j) / (X_i / X)$$

โดย X คือ มูลค่าสินค้าส่งออก

i คือ สินค้าประเภท i (โดย i = 1, 2, ..., I)

j คือ ประเทศที่ j (โดย j = 1, 2, ..., J)

ดังนั้นความหมายเชิงอธิบายของค่า RCA_{ij} คือ ค่าดัชนีที่แสดงส่วนแบ่งของสินค้า i ต่อสินค้าส่งออกทั้งหมดของประเทศ j เมื่อเทียบกับส่วนแบ่งของสินค้าส่งออก i ของทุกประเทศต่อสินค้าส่งออกของโลก

ตัวอย่างเช่น ค่า RCA ของอัญมณีของประเทศไทย หมายถึง ส่วนแบ่งของมูลค่าอัญมณีส่งออกของไทยต่อสินค้าส่งออกทั้งหมดของไทย เมื่อเทียบกับส่วนแบ่งของมูลค่าอัญมณีส่งออกของทุกประเทศต่อสินค้าส่งออกของโลกมีค่าเท่ากับ 4.2

ตารางที่ 2 สัดส่วนการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมของแต่ละประเทศในอาเซียน (พ.ศ.2532)

หน่วย : ร้อยละ

รหัส (ISIC)	สินค้า	ไทย	สิงคโปร์	มาเลเซีย	ฟิลิปปินส์	อินโดนีเซีย
31	อาหาร	22.3	4.3	10.4	13.3	8.1
32	สิ่งทอ	20.5	5.5	10.2	23.4	19.4
33	ผลิตภัณฑ์ไม้	3.8	2.2	10.3	10.0	32.4
34	ผลิตภัณฑ์กระดาษ	0.9	1.5	0.9	0.8	2.0
35	เคมี	6.3	26.3	8.7	8.5	17.6
36	ผลิตภัณฑ์โลหะ	2.0	0.5	1.0	1.2	2.4
37	ผลิตภัณฑ์โลหะ	2.1	3.1	3.3	7.0	12.1
38	เครื่องจักรกล	30.9	55.7	54.0	30.7	4.5
39	อื่น ๆ	11.2	0.9	1.2	5.1	1.5
	รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

การวิเคราะห์ผลกระทบ ของการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ในกลุ่มอาเซียน

Arrangements : PTA) โครงการอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Project : AIP) โครงการร่วมลงทุนทางอุตสาหกรรมของอาเซียน (ASEAN Industrial Joint Ventures Scheme : AIJV) ซึ่งได้มีการดำเนินการในโครงการแบ่งผลิตภัณฑ์ส่วนรถยนต์เฉพาะยี่ห้อและรุ่น (Brand-To-Brand Complementation Scheme : BBC) อยู่ในขณะนี้

ภายใต้ระบบสิทธิพิเศษทางการค้าอาเซียน (PTA) นั้น ประเทศภาคีอาเซียนได้เริ่มให้สิทธิพิเศษทางการค้าด้วยการลดหย่อนอัตราภาษีศุลกากร (Margin of Preferences : MOP) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2521 และการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรนี้ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่กลุ่มอาเซียนพยายามสร้างขึ้นเพื่อกระตุ้นให้กระแสนการค้าระหว่างประเทศสมาชิกของกลุ่มขยายตัวมากขึ้น โดยทำการลดอัตราภาษีศุลกากรที่จัดเก็บจากสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดในประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน

นับจากระยะการให้สิทธิพิเศษของภาษีศุลกากรถูกนำมาใช้ในปี พ.ศ. 2521 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีระยะเวลาในการดำเนินถึง 15 ปีแล้ว แต่การ

ดำเนินการหรือการใช้ประโยชน์จากระบบสิทธิพิเศษฯ นี้ กลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร มีการใช้ประโยชน์จากระบบ PTA เพียงเล็กน้อยเท่านั้น จำนวนของรายการสินค้าจากประเทศสมาชิกของกลุ่มที่ใช้สิทธิพิเศษฯ ภายใต้รายการสินค้าที่อยู่ในข่ายการได้รับสิทธิพิเศษฯ ของแต่ละประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนนั้นมีจำนวนน้อยมาก หรือถ้าคิดเป็นสัดส่วนโดยมากจะมีค่าไม่เกินร้อยละ 5 ของจำนวนรายการสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษฯ และถ้าพิจารณาสัดส่วนจำนวนของรายการสินค้าที่ใช้สิทธิพิเศษของทั้งกลุ่มอาเซียนต่อจำนวนรายการสินค้าที่มีการให้สิทธิพิเศษทั้งหมดแล้วจะมีค่าเพียงร้อยละ 3 เท่านั้น

สาเหตุที่การค้าภายใต้ระบบสิทธิพิเศษฯ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรนั้นเนื่องมาจาก

1. มาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร (Non-tariff Barriers) ที่ประเทศสมาชิกนำมาใช้ต่อสินค้านำเข้าซึ่งไม่กระตุ้นให้การค้ำระหว่างประเทศสมาชิกขยายตัว มาตรการเหล่านี้ประกอบด้วย 1. Import Licensing 2. State Trading Arrangements 3. Surcharge เป็นต้น

2. มาตรการภาษีศุลกากร ถึงแม้ว่าจะมีการลดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับรายการสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษฯ ระหว่างกันแต่ถึงกระนั้นความลึก หรือระดับของการลดภาษีก็อยู่ในระดับที่ไม่พอเพียงที่จะกระตุ้นให้การค้าขยายตัว โดยก่อนหน้าการประชุมสุดยอดของกลุ่มอาเซียนครั้งที่ 3 ในปี ค.ศ. 1987 ที่ประเทศฟิลิปปินส์อัตราภาษีศุลกากรที่จัดเก็บจากสินค้านำเข้าของประเทศสมาชิกภายใต้ PTA จะได้รับการลดหย่อนลงร้อยละ 25 จากอัตราภาษีที่จัดเก็บจากสินค้านำเข้าโดยทั่วไป ซึ่งในความเป็นจริงแล้วสินค้านำเข้าเหล่านั้นยังต้องเสียภาษีประเภทอื่น ๆ อีก เช่น 1. ภาษีการค้า (Sales Tax) 2. Surcharges ฯลฯ ทำให้เมื่อคำนวณภาระภาษีหลังจากได้รับการลดหย่อนตามระบบ PTA ลงร้อยละ 25 ปรากฏว่าภาษีที่ได้รับ การลดหย่อนจริงจะมีค่าน้อยมากเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์

จากประสบการณ์ที่ผ่านมาของอาเซียนในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและจากภาวะการค้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ประเทศต่าง ๆ พยายามสร้างกลุ่มการค้าขึ้นและมีแนวโน้มของการกีดกันทางการค้า

โดยประเทศที่พัฒนาแล้วสูงขึ้นไม่ว่า การประชุมรอบอุรุกวัยจะสามารถสรุป ผลการประชุมในปีนี้ได้หรือไม่ก็ตาม ย่อมจะส่งผลกระทบต่อการส่งออก ของกลุ่มอาเซียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อที่จะรักษาความสามารถในการ แข่งขันของสินค้าส่งออกและการเจริญ เติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มอาเซียน กลุ่มอาเซียนจึงจำเป็นต้องกำหนด หรือวางแนวทางในการร่วมมือทาง เศรษฐกิจแนวใหม่ เพื่อสร้างอำนาจใน การเจรจาในเวทีการค้าโลก และลด ผลกระทบจากการรวมกลุ่มการค้าใน ภูมิภาคอื่น ๆ ได้แก่ กลุ่มประชาคม ยุโรป และกลุ่มอเมริกาเหนือ

1.1 การจัดตั้งเขตการค้าเสรี

การจัดตั้งเขตการค้าเสรี เป็นแนว ทางหนึ่งในการร่วมมือทางเศรษฐกิจ สำหรับกลุ่มอาเซียนเพื่อเตรียมตัวรับ ภาวะการค้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมีสาเหตุมาจาก

1.1.1 ประเทศกลุ่มอาเซียนเป็น ประเทศสมาชิกของ GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) จึงมีความจำเป็นต้องเปิดตลาดของตน แก่สินค้านำเข้าจากประเทศอื่น ๆ หรือ ต้องทำการลดหรือยกเลิกมาตรการ

กีดกันในรูปภาษีศุลกากรและไม่ใช้ ภาษีศุลกากรตามพันธกรณีที่ประเทศ สมาชิกต้องปฏิบัติตาม และนอกจาก นั้นเพื่อรองรับกับการเจรจาในรอบ อุรุกวัยด้วยไม่ว่าการเจรจาจะสามารถ สรุปผลการประชุมลงได้หรือไม่ก็ตาม ซึ่งผลของการเจรจาจะส่งผลกระทบต่อ ประเทศกำลังพัฒนาโดยทั่วไป เนื่องจากการประชุมรอบอุรุกวัยได้ทำ การแก้ไขและปฏิรูปประเด็นปัญหาที่ ตกค้างจากรอบโตเกียว (Tokyo Round) ได้แก่ สินค้าเกษตรกรรมและ ยंत्रครุภัณฑ์ประเด็นการค้าใหม่ ๆ ได้แก่ สินค้าบริการ การลงทุน และ ทรัพย์สินทางปัญญา

สำหรับประเทศกลุ่มอาเซียนเป็น ประเทศกำลังพัฒนาอีกกลุ่มหนึ่งที่มี การทำการกีดกันการค้าสูงทั้งในรูป ภาษีศุลกากรและไม่ใช้ภาษีศุลกากร จำเป็นต้องมีการเตรียมตัวเพื่อปรับตัว เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเวที การค้าระหว่างประเทศ ดังนั้น การจัด ตั้งเขตการค้าเสรีจึงเป็นแนวทางหนึ่ง ที่ จะช่วยสร้างความพร้อมให้กับผู้ผลิตที่ จะต้องเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน โดยเริ่มจากประเทศสมาชิกกลุ่ม อาเซียนที่มีความสามารถในการแข่ง ขันไม่แตกต่างกันมากนัก นอกจาก

นั้นการเจรจาในการจัดตั้งเขตการค้า เสรีในกลุ่มอาเซียนเพื่อแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ทางการค้าระหว่าง ประเทศสมาชิกที่มีพื้นฐานความ สัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง กันมายาวนาน (Like-minded Coun- tries) จะทำได้รวดเร็วกว่าในกรณีของ การเจรจาใน GATT ที่มีลักษณะ ซับซ้อนและต้องประสานผลประโยชน์ ของทุกกลุ่ม

1.1.2 การจัดตั้งเขตการค้าเสรีใน กลุ่มอาเซียนเป็นแนวทางหนึ่งในการ สร้างเกราะป้องกันตนเองของประเทศ สมาชิกจากผลกระทบของการสร้าง กลุ่มการค้าในภูมิภาคอื่น ๆ ที่ไม่ขัด กับหลักการหรือกฎเกณฑ์ทางการค้า ระหว่างประเทศ (GATT) เนื่องจากการ จัดตั้งกลุ่มการค้าเป็นกลไกหนึ่ง ที่ จะทำให้เกิดการค้าของโลกเสรี

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้มี ปรากฏการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเจรจาใน GATT ได้แก่ การ รวมกลุ่มการค้า หรือประเทศที่พัฒนา แล้วได้ดำเนินนโยบาย Bilateralism ควบคู่ไปกับการเจรจาใน GATT โดย ประเทศที่พัฒนาแล้วได้หันมาให้ความ สนใจในการรวมกลุ่มการค้าระหว่าง ประเทศที่คาดว่าจะได้รับผลประโยชน์ ร่วมกัน (Like-minded Countries) แทนที่จะมุ่งเน้นทำให้การค้าของโลก เป็นไปอย่างเสรีตามจุดมุ่งหมายของ GATT กลับกลายเป็นการสร้างกลุ่ม การค้าเสรีในระดับภูมิภาค และผล จากความพยายามในการสร้างกลุ่ม การค้านี้ทำให้การค้าของโลกถูกแบ่ง ออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ๆ ด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มประชาคมยุโรป และสหรัฐ อเมริกา

1. กลุ่มสหรัฐอเมริกา การรวม กลุ่มการค้าภายใต้การนำของสหรัฐ อเมริกานั้นเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1982 ซึ่งในปีนั้นสหรัฐฯ ได้เรียกร้องให้มีการ

แสดงการใช้ประโยชน์จากระบบสิทธิพิเศษ PTA ของประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน ในปี 1987

ประเทศ	จำนวนของ รายการสินค้า ภายใต้ PTA	จำนวนของ รายการสินค้า PTA ที่มีการใช้สิทธิ	สัดส่วน (%)
อินโดนีเซีย	2,754	45	2
ฟิลิปปินส์	3,443	N.A.	N.A.
ไทย	1,854	92	5
มาเลเซีย	2,267	86	4
สิงคโปร์	2,465	114	5
รวม	12,783	337	3

ประชุมนัดพิเศษของ GATT เพื่อเตรียมการสำหรับการเจรจาการค้าในรอบต่อไป (รอบ Uruguay) และในการประชุมครั้งนั้น สหรัฐฯ ต้องการให้การประชุมรอบต่อไปครอบคลุมถึงการปฏิรูปสินค้าเกษตรกรรม และต้องการให้กฎของ GATT ครอบคลุมถึงสินค้าภาคบริการ การลงทุน เทคโนโลยี และทรัพย์สินทางปัญญา แต่ในขณะเดียวกันก็มีประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศไม่เห็นด้วยและคัดค้านการประชุมรอบใหม่ของ GATT ซึ่งสหรัฐฯ พิจารณาว่าการกระทำเหล่านั้นแสดงถึงความไม่ตั้งใจที่จะช่วยกันกำจัดอุปสรรคทางการค้า และเปิดตลาดของตนสำหรับสินค้าเกษตรกรรม อาหาร และสินค้าบริการจากประเทศอื่น ๆ

เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสหรัฐฯ จึงดำเนินนโยบายการค้าในลักษณะพหุภาคีและทวิภาคีไปพร้อมๆ กัน (Two-track Strategy) ควบคู่ไปกับการดำเนินการผลักดันให้การเจรจาใน GATT ครอบคลุมภาคบริการ ทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งนโยบายการค้าเหล่านั้นประกอบด้วย การตอบโต้ฝ่ายเดียว Unilateral Actions โดยอาศัยมาตรา 301 ภายใต้ Trade Act 1988 เพื่อบีบให้ประเทศคู่ค้าเปิดตลาดภายในสำหรับสินค้าส่งออกของสหรัฐฯ และการทำการเจรจาในระดับทวิภาคีเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรี FTA (Free Trade Area) กับประเทศต่างๆ เช่น อิสราเอล และแคนาดา ในปี 1985 และ 1988 ตามลำดับ

นอกจากนั้นนโยบายการจัดตั้ง FTA กับประเทศต่าง ๆ ของสหรัฐฯ ก็ได้กลายมาเป็นเครื่องมือใช้สนับสนุน และขณะเดียวกันก็เป็นเครื่องมือที่ใช้ทดแทนการเจรจาในระดับพหุภาคีเพื่อผลักดันให้การค้าของโลกเป็นไปอย่างเสรีในเวลาเดียวกัน เนื่องจากเป็นวิธี

การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการค้าที่ให้ผลเร็วกว่าการเจรจาใน GATT ที่ใช้เวลายาวนานและไม่มีความแน่นอนว่าจะสรุปผลได้หรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับ การเจรจา FTA ดังเช่น การเจรจา FTA ระหว่างสหรัฐฯ และแคนาดาใช้เวลาในการเจรจาเพียง 18 เดือน ซึ่งเร็วกว่ามาก และขณะเดียวกันก็ป้องกันประเทศที่ถูกเรียกว่า Free-rider ประกอบด้วยประเทศกำลังพัฒนาที่มีความสามารถในการแข่งขันสูงรวมทั้งประเทศไทยด้วย เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากการให้สิทธิพิเศษ ทางการค้าที่ประเทศที่พัฒนาแล้วให้ระหว่างกันด้วย

นอกจากจะทำการเจรจาจัดตั้ง FTA กับประเทศแคนาดาแล้ว สหรัฐฯ ยังได้ดึงประเทศเม็กซิโกเข้าร่วมด้วย และภายใต้ข้อเสนอ "Enterprise for the Americas" ของประธานาธิบดี Bush แห่งสหรัฐฯ ที่เสนอเมื่อ 22 มิถุนายน 1990 โดยให้มีการทำข้อตกลงทางเศรษฐกิจกับประเทศต่าง ๆ ในละตินอเมริกา ครอบคลุมการค้า การลงทุน และภาระหนี้สิน ซึ่งกรอบของการเจรจานั้นอาจนำไปสู่ข้อตกลงในการจัดตั้งเขตการค้าเสรี FTA คล้ายคลึงกับกรณีของเม็กซิโก โดยประเทศที่สหรัฐฯ จะทำการเจรจาประกอบด้วย โบลิเวีย ชิลี โคลัมเบีย และประเทศที่สหรัฐฯ กำลังทำการเจรจาอยู่ประกอบด้วย บราซิล อาร์เจนตินา ปารากวัย และอุรุกวัย

2. ในส่วนของกลุ่มประชาคมยุโรป ได้ทำการเจรจาเพื่อรวมกลุ่มกับ EFTA (European Free Trade Association) เพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจยุโรป European Economic Area (EEA) มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1993 ซึ่งมีผลพร้อมกับการรวมเป็น Single Market ของประชาคมยุโรป นอกจากนั้นกลุ่ม

ประชาคมยุโรปได้ทำการยกเลิกมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรเกือบทั้งหมดที่เคยทำการกีดกันกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกและในอนาคตมีความเป็นไปได้ที่จะร่วมกับกลุ่มประชาคมยุโรปจัดตั้งเขตการค้าเสรี

สำหรับขบวนการในการรวมตัวเป็นยุโรปตลาดเดียว (Single Market 1992) นั้น กลุ่มประชาคมได้เร่งขบวนการในการรวมตัวนอกจากจะทำการยกเลิกอุปสรรคภายในทั้งหมด โดยให้มีการเคลื่อนย้ายคน บริการ ทุนและการใช้จ่ายได้อย่างเสรีแล้ว นอกจากนี้กลุ่มประชาคมยุโรปยังได้ทำการรวมตัวทางการเงินด้วย โดยได้ทำการแก้ไข The EEC Treaty เพื่อรองรับการจัดตั้ง ESCB (European System of Central Banks) และ ECB (European Central Bank) ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเสร็จสิ้นขบวนการในการรวมตัวขั้นที่ 1 ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2533 และจะเริ่มขบวนการรวมตัวทางการเงินขั้นที่ 2 ในวันที่ 1 มกราคม 2536 ซึ่งเป็นช่วงที่จะทำการจัดตั้ง ESCB และ ECB ในส่วนขั้นที่ 3 จะเป็นช่วงที่มีการใช้เงินสกุลเดียวคือ ECU

ผลประโยชน์ที่กลุ่มประชาคมยุโรปได้รับจากการสร้าง Monetary Union นั้น จะเป็นไปในลักษณะช่วยเสริมให้การจัดตั้งยุโรปตลาดเดียวมีเสถียรภาพทางการเงิน และราคาสินค้า นอกจากนี้ ยังช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศด้วย เนื่องจาก การใช้เงินสกุลเดียว (ECU) จะช่วยกำจัดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในอัตราแลกเปลี่ยน ลดต้นทุนในการดำเนินการของธุรกิจ (Transaction Cost) และลดความเสี่ยงในการลงทุน (Risk-Adjusted Rate of Return on Capital) อันเป็นผลมาจากการแก้ไข EEC Treaty ใน Article 73A, 73B

และ 73BB (จาก Maastricht Amendments of The EEC Treaty ; Economic and Monetary Union, doc. SN 252/1/91) ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกยกเลิกมาตรการต่าง ๆ ที่กำจัดการเคลื่อนย้ายทุนจากประเทศนอกกลุ่มประชาคมยุโรป และเป็นการถ่วงดุลอำนาจทางการค้ากับสหรัฐไปด้วยในตัว

ซึ่งการดำเนินนโยบายทางการค้าของทั้งสหรัฐ และประชาคมยุโรป มีผลให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาลดลง และเป็นการดึงดูดกระแสการลงทุนจากต่างประเทศไปสู่กลุ่มของตน นอกจากนั้น การกระทำเหล่านั้นก็มีลักษณะกีดกันการค้าไปด้วยในตัว เพื่อความอยู่รอดของประเทศกำลังพัฒนาจากการตอบโต้ทางการค้าของสองกลุ่มมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน ซึ่งมีข้อจำกัดทางด้านเงินทุนในการไปลงทุนในประเทศเหล่านี้เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกกีดกันการค้า ดังนั้นทางออกทางหนึ่งสำหรับประเทศกลุ่มอาเซียน ก็คือการรวมกลุ่มจัดตั้งเขตการค้าเสรี

2. เขตการค้าเสรีและผลกระทบที่มีต่อการค้าในกลุ่มอาเซียน

ในการประชุมรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียน ครั้งที่ 23 ระหว่างวันที่ 7-8 ตุลาคม 2534 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ไทยได้เสนอแนวความคิดในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน และในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๕ ที่ประเทศสิงคโปร์ ที่ประชุมได้ตกลงที่จะจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนภายใน 15 ปี โดยใช้อัตราภาษีพิเศษที่เท่ากัน (CEPT) เป็นกลไกสำคัญในการลดภาษีนำเข้า สำหรับสินค้าจากประเทศสมาชิกอาเซียนให้เหลือในอัตราเพียงร้อยละ 0-5 และ

รายการสินค้าสำหรับเขตการค้าเสรีอาเซียนประกอบด้วยสินค้าทุกประเภท ยกเว้นสินค้าเกษตรกรรม

2.1 เขตการค้าเสรี

เขตการค้าเสรีเป็นการให้สิทธิพิเศษทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในกลุ่มที่ทำการจัดตั้ง สำหรับผลประโยชน์และผลเสียที่เกิดขึ้นนั้นพอสรุปได้ดังนี้

2.1.1 ผลประโยชน์

- เกิดการขยายตัวของกระแสการค้าระหว่างประเทศสมาชิกในกลุ่ม (Trade Expansion) อันเกิดจากการยกเลิกสิ่งกีดขวางการค้าทั้งมาตรการภาษีศุลกากร และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร

- มีผลให้ระดับราคาสินค้าบริโภคลดลงอันเกิดจากระดับราคาสินค้านำเข้าลดลง

- ก่อให้เกิดการขยายตัวของงานจ้างงานในอุตสาหกรรมที่มีการส่งออกสูงขึ้น

- ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าส่งออกของประเทศสมาชิกดีขึ้น อันเป็นผลมาจากวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาถูกลง

- ก่อให้เกิดโอกาสในการลงทุนสำหรับสินค้าที่ต้องอาศัย Economies of Scale หรือต้องอาศัยตลาดรองรับขนาดใหญ่

- สร้างความมั่นใจในการเข้าสู่ตลาดประเทศสมาชิก ของผู้ส่งออกสินค้าจากประเทศกลุ่มอาเซียนด้วยกัน

- สร้างอำนาจในการต่อรองทางการค้าระหว่างประเทศ

2.1.2 ผลเสีย

- ก่อให้เกิดการว่างงานในอุตสาหกรรมที่ไม่สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าประเภทเดียวกันจากประเทศสมาชิกอื่น ๆ สูงขึ้น

- ในช่วงแรกของการปรับตัวเข้าสู่

การเป็นเขตการค้าเสรี ประเทศสมาชิกที่มีอัตราภาษีศุลกากรสูงจะมีการขาดดุลการค้ากับประเทศสมาชิกอื่น ๆ

1 - รัฐบาลของประเทศสมาชิกจะสูญเสียรายได้ในรูปของภาษีศุลกากรสำหรับประเทศสมาชิกที่มีการจัดเก็บภาษีในอัตราที่สูง

ในงานวิจัยชิ้นนี้ทำการศึกษาผลกระทบที่มีต่อ

1. การขยายตัวของการค้าอันเป็นผลมาจากการยกเลิกภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนด้วยกัน

2. วัตถุประสงค์เปลี่ยนแปลงของระดับสินค้านำเข้าหลังมีการรวมกลุ่มการค้าเกิดขึ้น

3. วิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อดุลการค้าหลังมีการรวมกลุ่ม และรายได้ของรัฐที่ต้องสูญเสียไปอันเป็นผลมาจากการยกเลิกมาตรการภาษีศุลกากร

โดยทำการจำลองสถานการณ์ 2 กรณีด้วยกัน ประกอบด้วย

1. กรณีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีซึ่งประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มอาเซียนทั้งหมด และครอบคลุมทุกรายการสินค้า

2. กรณีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีซึ่งประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มอาเซียนทั้งหมด แต่มีเงื่อนไขพิเศษสำหรับประเทศสิงคโปร์ในการเข้าเป็นประเทศสมาชิกของเขตการค้าเสรี และครอบคลุมสินค้าทุกรายการยกเว้นสินค้าเกษตรกรรม

สาเหตุที่ต้องมีเงื่อนไขพิเศษสำหรับประเทศสิงคโปร์เนื่องจากประเทศสิงคโปร์มีอัตราภาษีต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ หรือมีลักษณะ Free Port ซึ่งอาจจะถูกใช้เป็นทางผ่านของสินค้าจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียนเพื่อทำการ Dumping ตลาดของประเทศสมาชิกอื่น ๆ ทำให้การจัดตั้งเขตการค้าไม่

แสดงผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรี
ที่มีต่อประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน (1988)

(กรณีที่ 1)

(หน่วย : พันดอลลาร์)

ประเทศ	มูลค่าการนำเข้า จากกลุ่มอาเซียน	ผลกระทบ ทางตรง	ผลกระทบ ทางอ้อม	ผลกระทบ ทั้งหมด
1. ไทย	2,308,054	897,339.05	926,338.08	1,823,677.13
2. มาเลเซีย	3,104,163	411,682.83	507,087.28	918,770.11
3. อินโดนีเซีย	1,290,212	199,393.48	191,413.66	390,807.15
4. ฟิลิปปินส์	616,340	122,770.66	233,630.46	356,401.12
5. สิงคโปร์	7,774,393	21,744.59	17,481.18	39,225.77

หมายเหตุ : 1/ มูลค่าการนำเข้าจะไม่รวมมูลค่าการนำเข้าของประเทศบรูไนในการคำนวณ

แสดงผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรี
ที่มีต่อประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน (1988)

(กรณีที่ 2)

(หน่วย : พันดอลลาร์)

ประเทศ	มูลค่าการนำเข้า จากกลุ่มอาเซียน	ผลกระทบ ทางตรง	ผลกระทบ ทางอ้อม	ผลกระทบ ทั้งหมด
1. ไทย	2,308,054	383,791.10	295,132.55	678,923.64
2. มาเลเซีย	3,104,163	141,440.33	156,579.05	298,019.38
3. อินโดนีเซีย	1,290,212	36,770.36	55,627.91	92,083.72
4. ฟิลิปปินส์	616,340	39,551.23	143,834.75	183,385.98

ประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นการเข้าเป็นกลุ่มส่วนหนึ่งของเขตการค้าเสรีของประเทศสิงคโปร์ จำเป็นต้องให้เวลาประเทศสมาชิกอื่น ๆ ปรับระดับของอัตราภาษีลงมาจากจนถึงระดับที่ทำให้การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการค้าเกิดความสมดุลหรือไม่ทำให้ประเทศสมาชิกอื่นได้รับความเสียหายรุนแรงมากนัก

การวิเคราะห์วางอยู่บนข้อสมมติฐานดังต่อไปนี้ -

1. การตอบสนองของทางการผลิตของแต่ละประเทศสมาชิกไม่มีข้อจำกัด

2. เมื่อทำการยกเลิกภาษีศุลกากรแล้วความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศสมาชิกในกลุ่มไม่เปลี่ยนแปลง ยกเว้นในกรณีของประเทศในกลุ่มกับประเทศนอกกลุ่มเท่านั้นที่ความสามารถในการแข่งขันเปลี่ยนแปลงไป

3. ไม่มี การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศสมาชิก

4. กำหนดให้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ในช่วงที่ทำการวิเคราะห์

รายการสินค้าต่าง ๆ ที่ทำการศึกษาจะอยู่ภายใต้ระบบ Harmonized System และเป็น Traded Goods

เท่านั้น และการค้าที่ขยายตัว (Trade Expansion) จะประกอบด้วยผลกระทบ 2 ส่วนด้วยกัน

1. ผลกระทบทางตรง (Trade Creation) หมายถึงมูลค่าการนำเข้าสินค้าจากประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลจากการลดลงของอัตราภาษีศุลกากรที่จัดเก็บจากสินค้าเหล่านั้น

2. ผลกระทบทางอ้อม (Trade Diversion) หมายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนนำเข้าสินค้าจากประเทศสมาชิกในกลุ่มสูงขึ้นแทนการนำเข้าสินค้าจากประเทศนอกกลุ่ม อันเนื่องมาจากสินค้านำเข้าของกลุ่มอาเซียนมีราคาต่ำลงเมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้านอกกลุ่ม

สำหรับพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์จะใช้ปี ค.ศ. 1988 เป็นปีฐานยกเว้นประเทศไทยและมาเลเซียใช้ปี 1987 เป็นฐาน เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลและการวิเคราะห์จะมีลักษณะ Comparative Static

3. ผลการวิเคราะห์

3.1 กรณีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีซึ่งประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มอาเซียนทั้งหมด และครอบคลุมในทุกรายการสินค้า

3.1.1 ผลกระทบต่อกระแสการค้า

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกระแสการค้าหมายถึงมูลค่าการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นหลังจากมีการยกเลิกมาตรการภาษีศุลกากรและไม่ใช้ภาษีศุลกากรของแต่ละประเทศสมาชิก ภายใต้สถานการณ์ที่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีในกลุ่มอาเซียนมีผลให้กระแสการค้าระหว่างกลุ่มเพิ่มสูงขึ้น 3,529 ล้านดอลลาร์ โดยประเทศไทยได้รับผลกระทบสูงสุดที่มีค่า 1,824 ล้าน

แสดงผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีที่มีต่อการนำเข้าของประเทศไทย
แยกตามหมวดของสินค้าตามระบบ Harmonized System
(หน่วย : ล้านดอลลาร์)

หมวดสินค้า	มูลค่าการนำเข้า จากกลุ่มอาเซียน (1987)	ผลกระทบ ทางตรง	ผลกระทบ ทางอ้อม	รวม
1. สัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์ (H.S. 01-05)	51.00	56	60	116
2. ผลิตภัณฑ์จากพืช (H.S. 06-14)	5.00	4	8	12
3. น้ำมันจากพืชและสัตว์ (H.S. 15)	.90	.05	.5	.55
4. อาหาร (H.S. 16-24)	11.00	5	6	11
5. แร่ (H.S. 25-27)	897.00	851	281	632
6. เคมีภัณฑ์และพลาสติก (H.S. 28-40)	175.00	89	116	205
7. เครื่องหนังและผลิตภัณฑ์ จากหนัง (H.S. 41)	1.00	.4	4.6	5
8. ผลิตภัณฑ์จากไม้ (H.S. 44-48)	106.4	38	19	57
9. ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากกระดาษ (H.S. 47-49)	22.00	14.30	24.49	38.79
10. สิ่งทอ (H.S. 52-63)	28.08	11.78	22.85	34.63
11. ผลิตภัณฑ์เซรามิก (H.S. 68-70)	4.05	4.18	5.39	9.57
12. โลหะมาตรฐาน (H.S. 72-83)	60.65	30.27	27.18	57.45
13. เครื่องจักรและอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ (H.S. 84-85)	335.77	111.42	85.50	196.92
14. ยานยนต์และอุปกรณ์ การขนส่ง (H.S. 86-89)	6.08	2.03	2.82	4.85
15. อุปกรณ์ในการถ่ายภาพ เครื่องขัดและเครื่องมือ ทางการแพทย์ (H.S. 90-92)	8.71	2.39	36.51	38.9
16. ของเล่นและเฟอร์นิเจอร์ (H.S. 95-96)	1.45	.71	.70	1.41

ดอลลาร์ เป็นผลกระทบทางตรง 897 ล้านดอลลาร์ และผลกระทบทางอ้อม 926 ล้านดอลลาร์ รองลงมาได้แก่ ประเทศมาเลเซียการนำเข้าสูงขึ้น 919 ล้านดอลลาร์ เป็นผลกระทบทางตรง 412 ล้านดอลลาร์ และผลกระทบทางอ้อม 507 ล้านดอลลาร์ ประเทศที่มีการนำเข้าที่น้อยที่สุด ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์โดยมีมูลค่าการนำเข้าสูงขึ้นเพียง 39 ล้านดอลลาร์

สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มสินค้าของแต่ละประเทศสมาชิก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเทศไทย

ในกรณีของการวิเคราะห์ในลักษณะเป็นกลุ่มสินค้าสำหรับประเทศไทยและมาเลเซียจะอาศัยข้อมูลปี 1987 เป็นปีฐาน อันเป็นผลมาจากข้อจำกัดของข้อมูล เมื่อพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นในแต่ละกลุ่มสินค้าสำหรับประเทศไทยจะเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นสูงที่สุดจะอยู่ในกลุ่มสินค้าจำพวกแร่ มีมูลค่าการนำเข้าสูงขึ้น 631 ล้านดอลลาร์ โดยนำเข้าจากประเทศมาเลเซียสูงที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ มีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 395 ล้านดอลลาร์ เนื่องจากสินค้าในกลุ่มนี้ครอบคลุมถึงปิโตรเลียมด้วย ซึ่งมีสัดส่วนการนำเข้าสูงจึงทำให้ผลกระทบที่เกิดขึ้นสูงตามไปด้วย สำหรับสินค้ากลุ่มอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบรองลงมาได้แก่ สินค้ากลุ่มเครื่องจักรและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์เคมีและพลาสติก ตามลำดับ

ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียได้รับผลกระทบสูงที่สุดในสินค้ากลุ่มเครื่องจักรและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีมูลค่าการนำเข้าสูงขึ้น 451 ล้านดอลลาร์ โดยนำเข้าจากประเทศสิงคโปร์สูงที่สุดเท่า

กับ 352 ล้านดอลลาร์ กลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบสูงรองลงมาได้แก่สินค้ากลุ่มอาหาร มีมูลค่าเท่ากับ 76 ล้านดอลลาร์ และกลุ่มสินค้าโลหะมาตรฐานและผลิตภัณฑ์ ตามลำดับ

ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์มีมูลค่าการนำเข้าสูงขึ้น 356 ล้านดอลลาร์ สินค้าที่นำเข้าสูงสุดอยู่ในกลุ่มสินแร่ มีมูลค่าเท่ากับ 183 ล้านดอลลาร์ และนำเข้ารองลงมาได้แก่สินค้ากลุ่มผลิตภัณฑ์เคมีและพลาสติก สินค้ากลุ่มเครื่อง

จักรและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ตามลำดับ

ประเทศอินโดนีเซีย

สำหรับประเทศอินโดนีเซียมีมูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้น 390 ล้านดอลลาร์ สินค้ากลุ่มแร่ได้รับผลกระทบสูงที่สุดมีมูลค่าเท่ากับ 74 ล้านดอลลาร์ และนำเข้าจากประเทศสิงคโปร์สูงที่สุดด้วยสำหรับสินค้ากลุ่มนี้ โดยมีมูลค่าการนำเข้า 66 ล้านดอลลาร์ กลุ่มสินค้าที่ได้รับผลกระทบรองลงมาได้แก่สินค้าในกลุ่มเครื่องจักร

และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ น้ำมันพืชและสัตว์ และผลิตภัณฑ์เคมีและพลาสติก ตามลำดับ

ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ได้รับผลกระทบต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ เนื่องจากประเทศสิงคโปร์มีลักษณะเป็น Free Port อัตรากำไรศุลกากรที่จัดเก็บจากสินค้านำเข้ามีค่าต่ำมาก และมีเพียงบางรายการเท่านั้น สำหรับสินค้ากลุ่มที่เหลือจึงไม่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด เนื่องจากมีอัตรากำไรเท่ากับศูนย์

3.1.2 ผลกระทบต่อราคาสินค้านำเข้าและรายได้ของรัฐบาล

เมื่อมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีขึ้น ผลกระทบที่สำคัญและเห็นได้เด่นชัดที่สุดซึ่งช่วยให้เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน หรือสร้างโอกาสทางการค้าได้แก่ ผลกระทบที่มีต่อระดับราคาสินค้านำเข้า แต่การเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้านำเข้าจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอัตรากำไรศุลกากรเฉลี่ยของแต่ละประเทศว่าจะมีค่ามากหรือน้อยเพียงไรเป็นสำคัญ

ผลกระทบที่มีต่อระดับราคาสินค้านำเข้าในกรณีของประเทศไทยนั้นจะทำให้ระดับราคาสินค้านำเข้ามีการปรับตัวลดลงมาประมาณร้อยละ 27.31 ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากประเทศไทยมีการนำเข้าจากกลุ่มอาเซียนด้วยกันเองสูง โดยมีสัดส่วนของการนำเข้าจากอาเซียนต่อการนำเข้าทั้งหมดประมาณร้อยละ 12.16 นอกจากนั้นประเทศไทยมีอัตรากำไรศุลกากรโดยเฉลี่ยสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ โดยมีค่าประมาณร้อยละ 36.86 (อัตรากำไรศุลกากรโดยเฉลี่ยในที่นี้จะหมายถึงอัตรากำไรศุลกากรเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก นอกจากนั้นอัตรากำไร

แสดงผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีที่มีต่อระดับราคาสินค้านำเข้าของแต่ละประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน (กรณีที่ 1)

ประเทศ	ดัชนีราคาสินค้านำเข้าก่อนมีเขตการค้าเสรี	ดัชนีราคาสินค้านำเข้าหลังมีเขตการค้าเสรี	การเปลี่ยนแปลงของราคา (%)	อัตรากำไรศุลกากรเฉลี่ย
1. ไทย	9.186	6.677	-27.31	36.86
2. อินโดนีเซีย	6.421	6.350	-1.1	15.27
3. ฟิลิปปินส์	5.630	5.560	-1.28	20.01
4. มาเลเซีย	9.560	8.706	-9.8	19.33
5. สิงคโปร์	25.013	25.0127	-	.2833

แสดงผลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีที่มีต่อระดับราคาสินค้านำเข้าของแต่ละประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน (กรณีที่ 2)

ประเทศ	ดัชนีราคาสินค้านำเข้าก่อนมีเขตการค้าเสรี	ดัชนีราคาสินค้านำเข้าหลังมีเขตการค้าเสรี	การเปลี่ยนแปลงของราคา (%)
1. ไทย	9.185	6.388	-8.68
2. อินโดนีเซีย	6.421	6.404	-.30
3. ฟิลิปปินส์	5.630	5.624	-.11
4. มาเลเซีย	9.560	9.418	-1.49
5. สิงคโปร์	-	-	-

ศุลกากรที่ใช้ในการประมาณค่าผล
กระทบในงานวิจัยชิ้นนี้ จะรวมอัตรา
ภาษีศุลกากรและภาษีอื่น ๆ ที่เกี่ยว
ข้องที่ใช้ในการจัดเก็บจากสินค้านำเข้า
ซึ่งรวมถึง Sales Tax, Surcharge
 ฯลฯ ตามที่ระบุไว้ในระเบียบพิธีการ
ศุลกากรหรือตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
กับการนำเข้าส่งออกสินค้าของแต่ละ
ประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน)

ประเทศมาเลเซียได้รับผลกระทบ
รองลงมา โดยระดับราคาสินค้านำเข้า
มีการปรับลดลงมาประมาณร้อยละ
9.81 ประเทศอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์
ระดับราคาสินค้านำเข้าลดลงมา
ประมาณร้อยละ 1 สำหรับประเทศ
สิงคโปร์มีการเปลี่ยนแปลงของระดับ
ราคาสินค้านำเข้าน้อยมาก ทั้งนี้เนื่อง
จากประเทศสิงคโปร์มีอัตราภาษีเฉลี่ย
ต่ำมาก โดยมีค่าประมาณร้อยละ
0.2833

ในส่วนของผลกระทบที่มีต่อ
รายได้จากภาษีศุลกากรของรัฐบาล
ในแต่ละประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน
ประเทศไทยได้รับผลกระทบสูงที่สุด
โดยรัฐต้องเสียรายได้ไปเป็นเงิน
1,523.06 ล้านดอลลาร์ในการเปิด
ตลาด รองลงมาได้แก่ประเทศมาเลเซีย
มีมูลค่า 784.61 ล้านดอลลาร์
ประเทศอินโดนีเซีย 257 ล้านดอลลาร์
ประเทศฟิลิปปินส์ 195 ล้านดอลลาร์
และ 22 ล้านดอลลาร์สำหรับประเทศ
สิงคโปร์ ตามลำดับ

3.1.3 ผลกระทบต่อดุลการค้า

ประเทศไทย

ผลกระทบที่มีต่อดุลการค้าเมื่อ
มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ประเทศไทย
จะมีการขาดดุลการค้ากับประเทศ
สมาชิกกลุ่มอาเซียนด้วยกันสูงที่สุด
โดยมีมูลค่าการขาดดุลการค้า 2,045
ล้านดอลลาร์ หลังจากมีการรวมกลุ่ม
โดยก่อนหน้ามีการรวมกลุ่มการค้า

ประเทศไทยมีการขาดดุลการค้าขาด
ดุลอยู่ 492 ล้านดอลลาร์ในปี 1988
โดยขาดดุลการค้ากับประเทศสิงคโปร์
มากที่สุด 340 ล้านดอลลาร์ และเกิน
ดุลการค้ากับประเทศมาเลเซีย 78
ล้านดอลลาร์ แต่เมื่อมีการจัดตั้งเขต
การค้าเสรีขึ้น ประเทศไทยจะขาดดุล
การค้ากับประเทศสิงคโปร์สูงที่สุด
1,331 ล้านดอลลาร์ และขาดดุลการค้า
กับประเทศมาเลเซียน้อยที่สุด 242
ล้านดอลลาร์

อย่างไรก็ตาม ผลกระทบที่เกิด
ขึ้นดังที่กล่าวไว้ข้างต้นนี้อยู่ภายใต้ข้อ
กำหนดที่ให้แต่ละประเทศสามารถทำ
การตอบสนองต่อความต้องการนำเข้า
ของประเทศสมาชิกอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลง
ไปอย่างไม่จำกัด แต่ในความเป็น
จริงแล้วขบวนการปรับตัวต่อความต้อง
การนำเข้าที่เพิ่มขึ้น จะต้องอาศัยระยะ
เวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศ
ในกลุ่มอาเซียนจัดตั้งเขตการค้าเสรี
และทำการยกเลิกอุปสรรคทางการค้า
ออกไป ทำให้อาเซียนเป็นตลาดที่ใหญ่
ขึ้น การปรับตัวทางด้านอุปทานจึงต้อง
อาศัยระยะเวลาในการปรับปรุงโรงงาน
ขยายกำลังการผลิต โดยการเพิ่มทุน
ติดตั้งเครื่องจักรใหม่ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ
เหล่านี้ต้องใช้เวลาทั้งสิ้นและนอกจาก
นั้น สินค้าที่จะถือว่ามีแหล่งกำเนิดใน
ประเทศสมาชิกจะมีการกำหนด Local
Contents ไว้ ภายใต้เงื่อนไขข้อนี้จะ
ช่วยให้เกิดการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม
ในแต่ละประเทศและขณะเดียวกันก็ช่วย
ป้องกันการใช้ประเทศไทย
ประเทศหนึ่งในกลุ่มอาเซียนเป็นฐาน
ในการถ่ายสินค้าจากประเทศนอกกลุ่ม
เข้ามาในกลุ่มอาเซียน

ดังนั้น ตัวเลขการขาดดุลสินค้านำ
เข้าของประเทศไทยจึงต้องระมัดระวังใน
การตีความหมายหรืออ้างอิง เนื่องจาก
ตัวเลขเหล่านี้จะให้ค่า Over-estimate
เนื่องจากข้อบกพร่องของแบบจำลอง

ที่มีลักษณะ Static และจากข้อสมมติ
ฐานที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
การขาดดุลของประเทศไทยต่อประเทศ
สิงคโปร์ เนื่องจากลักษณะพื้นฐานของ
ระบบเศรษฐกิจของสิงคโปร์ที่มีความ
ชำนาญ (Specialization) ในภาค
บริการและจากลักษณะของการเป็น
Free Port ทำให้สิงคโปร์สามารถเพิ่ม
มูลค่าแก่สินค้าส่งออกของตนโดยการ
ประกอบสินค้าเพื่อให้สินค้ามีลักษณะ
เปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยแล้วทำการ
ส่งออก ซึ่งไม่ได้เกิดจากความสามารถ
ในการผลิตที่แท้จริงของประเทศ
ดังนั้นภายใต้เงื่อนไข Local Contents
ที่กำหนดไว้ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่ประเทศ
สิงคโปร์จะเกินดุลต่อประเทศไทยได้
มากขนาดนั้นในระยะสั้น

ประเทศมาเลเซีย

ก่อนมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี
ประเทศมาเลเซียเกินดุลการค้ากับ
ประเทศในกลุ่มอาเซียน 4,139 ล้าน
ดอลลาร์ โดยเกินดุลการค้ากับประเทศ
สิงคโปร์มากที่สุด 4,166 ล้านดอลลาร์
เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิก
อื่น ๆ และขาดดุลการค้ากับประเทศ
ไทย 79 ล้านดอลลาร์ และเกินดุลกับ
ประเทศฟิลิปปินส์ 61 ล้านดอลลาร์

เมื่อมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีขึ้น
ประเทศมาเลเซียจะมีดุลการค้าเกินดุล
3,994 ล้านดอลลาร์ หรือลดลงจาก
เดิม 145 ล้านดอลลาร์ และเกินดุล
การค้ากับประเทศสิงคโปร์สูงที่สุด
3,564 ล้านดอลลาร์ ลดลงจากเดิม
602 ล้านดอลลาร์ และเกินดุลการค้า
กับประเทศอินโดนีเซียต่ำที่สุด 35
ล้านดอลลาร์

ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์มีการขาดดุล
การค้ากับประเทศกลุ่มอาเซียนอื่น ๆ
ประมาณ 4 ล้านดอลลาร์ แต่เมื่อมี
การจัดตั้งเขตการค้าเสรีประชา

แสดงผลกระทบที่มีต่อดุลการค้า
ของแต่ละประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน (1988)

(กรณีที่ 1)

(หน่วย : ล้านดอลลาร์)

ประเทศ	ก่อนมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี			หลังมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี		
	การนำเข้า	การส่งออก	ดุลการค้า	การนำเข้า	การส่งออก	ดุลการค้า
1. ไทย	2,308	1,816	-492	4,132	2,087	-2,045
2. มาเลเซีย	3,104	7,243	4,139	4,023	8,017	3,994
3. ฟิลิปปินส์	616	612	-4	973	792	-181
4. สิงคโปร์	7,774	4,884	-2,890	7,814	6,853	-961
5. อินโดนีเซีย	1,290	536	-754	1,681	873	-808

หมายเหตุ : มูลค่าการนำเข้าและส่งออกในที่นี้จะไม่รวมมูลค่าการนำเข้าและส่งออก
ที่แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนนำเข้าและส่งออกไปยังประเทศบรูไน

แสดงผลกระทบที่มีต่อดุลการค้า
ของแต่ละประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน (1988)

(กรณีที่ 2)

(หน่วย : ล้านดอลลาร์)

ประเทศ	ก่อนมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี			หลังมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี		
	การนำเข้า	การส่งออก	ดุลการค้า	การนำเข้า	การส่งออก	ดุลการค้า
1. ไทย	2,308	1,816	-492	2,987	1,992	-994
2. มาเลเซีย	3,104	7,243	4,139	3,287	7,893	4,606
3. ฟิลิปปินส์	616	612	-4	800	777	-23
4. สิงคโปร์	7,774	4,884	-2,890	-	-	-
5. อินโดนีเซีย	1,290	536	-754	1,382	722	-660

ฟิลิปปินส์จะขาดดุลการค้ากับประเทศ
สมาชิกอื่น ๆ 181 ล้านดอลลาร์ โดย
ขาดดุลการค้ากับประเทศสิงคโปร์สูงที่
สุด 187 ล้านดอลลาร์ ขาดดุลรองลง
มาได้แก่ ประเทศมาเลเซีย 169 ล้าน
ดอลลาร์ และเกินดุลการค้ากับไทย
242 ล้านดอลลาร์ จากเดิมที่เกินดุล
อยู่ 147 ล้านดอลลาร์ในปี 1988

ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์ได้มีการขาดดุล
การค้ากับประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน

2,890 ล้านดอลลาร์ ก่อนมีการจัดตั้ง
เขตการค้าเสรี แต่เมื่อมีการจัดตั้งเขต
การค้าเสรีขึ้นการขาดดุลการค้าจะ
ลดลงเหลือเพียง 961 ล้านดอลลาร์
หรือคิดเป็นร้อยละ 33.25 ของมูลค่า
การขาดดุลการค้าเดิมก่อนมีการรวม
กลุ่ม โดยประเทศสิงคโปร์ขาดดุล
การค้าประเทศมาเลเซียมากที่สุด
4,166 ล้านดอลลาร์ ก่อนมีการจัดตั้ง
เขตการค้าเสรีแต่เมื่อมีการจัดตั้งเขต
การค้าเสรีขึ้น การขาดดุลการค้าของ
สิงคโปร์ต่อประเทศมาเลเซียจะลดลง

เหลือ 3,564 ล้านดอลลาร์ หรือลดลง
601 ล้านดอลลาร์ ในขณะที่เดียวกัน
ก่อนมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีประเทศ
สิงคโปร์เกินดุลการค้ากับประเทศไทย
340 ล้านดอลลาร์ แต่หลังมีการจัดตั้ง
เขตการค้าเสรีประเทศสิงคโปร์กลับมี
การเกินดุลการค้าประเทศไทยสูงขึ้น
เป็น 1,331 ล้านดอลลาร์

ดังที่กล่าวไว้ในกรณีของประเทศ
ไทย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับดุล
การค้าของประเทศสิงคโปร์โดยมีการ
ขาดดุลลดลง เป็นผลจากการส่งออก
ไปยังประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ
สูงขึ้นนั้น ในระยะสั้นแล้วการปรับตัวใน
ลักษณะนี้คงเกิดขึ้นได้ยากภายใต้เงื่อนไข
Local Contents และจาก ลักษณะ
โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของ
สิงคโปร์ ดังนั้นตัวเลขที่แสดงผล
กระทบข้างบนนี้จะให้ค่าค่อนข้าง
Over-estimate

ประเทศอินโดนีเซีย

ก่อนมีเขตการค้าเสรี ประเทศ
อินโดนีเซีย ขาดดุลการค้ากับประเทศ
สมาชิกอาเซียนอื่น ๆ 753 ล้าน
ดอลลาร์ แต่หลังจากมีเขตการค้าเสรี
ประเทศอินโดนีเซียจะขาดดุลการค้าสูง
ขึ้นเป็น 808 ล้านดอลลาร์ โดยขาดดุล
การค้ากับประเทศสิงคโปร์มากที่สุด
1,086 ล้านดอลลาร์ เพิ่มขึ้น 196 ล้าน
ดอลลาร์ จากเดิมที่ขาดดุลการค้า 890
ล้านดอลลาร์

3.2 กรณีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี
ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกกลุ่มอาเซียน
ทั้งหมดแต่มีเงื่อนไขพิเศษสำหรับ
ประเทศสิงคโปร์ในการเข้าเป็นประเทศ
สมาชิกของเขตการค้าเสรี และครอบคลุม
สินค้าทุกรายการยกเว้นสินค้า
เกษตรกรรม

3.2.1 ผลกระทบต่อกระแส
การค้า

ในกรณีที่การจัดตั้งเขตการค้าเสรี

ไม่รวมประเทศสิงคโปร์เข้าไว้ในการจัดตั้ง รวมทั้งไม่นำสินค้าเกษตรกรรมไว้ในรายการสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษ ภายใต้ข้อตกลงของการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจต่าง ๆ จะให้ค่าแตกต่างออกไปค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับในกรณีแรก โดยก่อให้เกิดการขยายตัวของการค้าประมาณ 1,389 ล้านดอลลาร์ ประเทศไทยได้รับผลกระทบสูงสุดมีมูลค่าประมาณ 678 ล้านดอลลาร์ เป็นผลกระทบทางตรง 383 ล้านดอลลาร์ ผลกระทบทางอ้อม 295 ล้านดอลลาร์ รองลงมาได้แก่ ประเทศมาเลเซีย ฟิลิปปินส์และอินโดนีเซีย ตามลำดับ

ประเทศไทย

ในกรณีที่ไม่วมประเทศสิงคโปร์ การขยายตัวของการนำเข้าจากประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ของประเทศไทยจะลดลงประมาณร้อยละ 55 เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่รวมประเทศสิงคโปร์เข้าไว้ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีซึ่งมีการขยายตัวของมูลค่าการนำเข้า 1,824 ล้านดอลลาร์ และมีการขยายตัวของการนำเข้าจากประเทศมาเลเซียสูงที่สุดโดยมีมูลค่า 472 ล้านดอลลาร์

สำหรับการขยายตัวของมูลค่าการนำเข้าจากประเทศสมาชิกอื่น ๆ นั้น ประเทศไทยนำเข้าจากประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียเพิ่มขึ้น 113 และ 230 ล้านดอลลาร์ ตามลำดับ

ประเทศอินโดนีเซีย

สำหรับในกรณีที่ไม่วมประเทศสิงคโปร์และสินค้าเกษตรกรรมไว้ใน การรวมกลุ่มจะมีผลให้มูลค่าการขยายตัวของ การนำเข้าของ ประเทศอินโดนีเซียมีค่าลดลงร้อยละ 76 เมื่อเปรียบเทียบกับ การขยายตัวของ การนำเข้า ในกรณีแรก โดยการขยายตัวของ การนำเข้ามีมูลค่าเพียง 92 ล้านดอลลาร์

และการลดลงเป็นการลดลงของการขยายตัวของ การนำเข้าจากประเทศไทยและมาเลเซียเป็นส่วนใหญ่ โดยการนำเข้าจากสองประเทศนี้ลดลงประมาณร้อยละ 50 เมื่อเปรียบเทียบกับ การขยายตัวของ การนำเข้าในกรณีแรก ทั้งนี้เป็นผลจากประเทศอินโดนีเซียนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมจาก 2 ประเทศนี้มีมูลค่าค่อนข้างสูง โดยนำเข้าจากไทยมูลค่า 42 ล้านดอลลาร์ และ 114 ล้านดอลลาร์จากมาเลเซีย ตามลำดับ

ประเทศมาเลเซีย

สำหรับประเทศมาเลเซีย มีลักษณะคล้ายคลึงกับผลที่เกิดขึ้นในกรณีของอินโดนีเซีย โดยการขยายตัวของมูลค่านำเข้ามีค่าลดลงร้อยละ 67 เปรียบเทียบกับการขยายตัวของ การนำเข้าในกรณีแรก โดยการขยายตัวของ การนำเข้ามีมูลค่าเพียง 298 ล้านดอลลาร์ เปรียบเทียบกับกรณีแรกที่มีการขยายตัวถึง 918 ล้านดอลลาร์ ทั้งนี้เป็นผลจากการนำเข้าของมาเลเซียส่วนใหญ่มาจากประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย สำหรับการนำเข้าจากประเทศไทย ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มสินค้าเกษตรกรรม โดยมีมูลค่าการนำเข้า 263 ล้านดอลลาร์

ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์มีการลดลงของการขยายตัวของ การนำเข้าที่น้อยที่สุดเพียงร้อยละ 48 เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีแรก โดยมีมูลค่าการขยายตัวของ การนำเข้า 183 ล้านดอลลาร์จากเดิม (ในกรณีแรก) มีมูลค่า 356 ล้านดอลลาร์ และการนำเข้าส่วนใหญ่มาจากประเทศสิงคโปร์

สำหรับในกรณีที่สองนี้จะทำให้ฟิลิปปินส์ขาดดุลการค้าเพียง 23 ล้านดอลลาร์ เปรียบเทียบกับกรณีแรกที่ทำให้ฟิลิปปินส์ขาดดุลการค้าถึง 181 ล้านดอลลาร์

3.2.2 ผลกระทบต่อราคาสินค้านำเข้า

สำหรับประเทศไทยระดับราคาสินค้านำเข้าจะมีการเปลี่ยนแปลงลดลงจากเดิมในกรณีแรก ณ ร้อยละ 27.31 เป็นร้อยละ 8.69 ทั้งนี้เป็นผลจากการนำเข้าส่วนใหญ่จะมาจากประเทศสิงคโปร์ โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มเครื่องจักรและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ดัชนีราคานำเข้าจะลดลงเพียงร้อยละ 11.54 เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีแรกที่มีการปรับตัวลงมาร้อยละ 32.86

ในส่วน of ผลกระทบที่มีต่อดัชนีราคาสินค้านำเข้าของประเทศไทย มีลักษณะคล้ายคลึงกับของประเทศไทยโดยมีการเปลี่ยนแปลงลดลงในราคาสินค้านำเข้าจาก 9.81 ในกรณีแรก เป็น 1.49 ในกรณีที่สอง สำหรับประเทศฟิลิปปินส์และอินโดนีเซียเกือบจะไม่มี การเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้านำเข้าเลย เนื่องจากทั้ง 2 ประเทศนำเข้าจากประเทศสิงคโปร์ มีสัดส่วนที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับ การนำเข้ารวมทั้งหมด โดยมีการเปลี่ยนแปลงเพียงร้อยละ 0.3 สำหรับอินโดนีเซีย และร้อยละ 0.11 สำหรับฟิลิปปินส์ ตามลำดับ

3.2.3 ผลกระทบต่อดุลการค้า

ประเทศไทย

ในกรณีที่ไม่วมสิงคโปร์ ประเทศไทยจะขาดดุลการค้าลดลงจากในกรณีแรกที่ขาดดุล 2,045 ล้านดอลลาร์ เป็น 994 ล้านดอลลาร์ โดยมีการขาดดุลการค้ากับประเทศสิงคโปร์สูงที่สุด 340 ล้านดอลลาร์ รองลงมาได้แก่ มาเลเซีย 287 ล้านดอลลาร์ และขาดดุลการค้ากับอินโดนีเซียที่น้อยที่สุด 134 ล้านดอลลาร์

จะเห็นว่าในกรณีที่ 2 นี้ การขาดดุลการค้ากับสิงคโปร์ลดลงอย่าง

มากส่วนหนึ่งเกิดจากการพึ่งพาการนำเข้าจากสิงคโปร์ในอัตราที่สูง สำหรับในส่วนของมาเลเซียนั้น การขาดดุลที่สูงขึ้นเกิดจากการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมของไทยไปมาเลเซียในอัตราที่สูง เมื่อตัดรายการสินค้าเกษตรออกจากรายการสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษจึงทำให้ไทยขาดดุลการค้ากับมาเลเซียสูงขึ้น

ประเทศมาเลเซีย

ในกรณีที่มีการรวมประเทศสิงคโปร์ไว้ในเขตการค้าเสรี ประเทศมาเลเซียจะมีการเกินดุลการค้าประมาณ 3,994 ล้านดอลลาร์ แต่ในกรณีที่ไมรวมสิงคโปร์ไว้ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีจะมีการค้าเกินดุล 4,606 ล้านดอลลาร์ โดยมีการเกินดุลการค้ากับประเทศไทยมากที่สุด 287 ล้านดอลลาร์ ส่วนใหญ่จะเกินดุลในสินค้ากลุ่มแร่

ประเทศอินโดนีเซีย

ในกรณีแรก ประเทศอินโดนีเซียมีการขาดดุลการค้า 808 ล้านดอลลาร์ จากเดิมที่ไม่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี มีการขาดดุลอยู่ 754 ล้านดอลลาร์ แต่ถ้าการจัดตั้งเขตการค้าเสรีไม่รวมสิงคโปร์และสินค้าเกษตรกรรม การขาดดุลการค้าของอินโดนีเซียจะลดลงเหลือ 660 ล้านดอลลาร์ ทั้งนี้เนื่องจากอินโดนีเซียนำเข้าสินค้าเกษตรกรรมจำพวกน้ำมันจากสัตว์ และพืช และสินค้ากลุ่มแร่ มีมูลค่าค่อนข้างสูง รวมทั้งอัตราภาษีที่จัดเก็บจากสินค้ากลุ่มนี้มีอัตราสูงด้วย ดังนั้นเมื่อตัดสินค้ากลุ่มนี้ออกไปในการรวมกลุ่มการค้า จึงมีผลให้การขยายตัวของ การนำเข้าสำหรับสินค้ากลุ่มนี้ไม่เกิดขึ้น ทำให้การขาดดุลการค้าของอินโดนีเซียลดลง

ประเทศฟิลิปปินส์

มีการขาดดุลการค้าก่อนมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอยู่ 4 ล้านดอลลาร์

การรวมกลุ่มการค้าในกรณีแรกนั้นจะมีผลให้ประเทศฟิลิปปินส์มีการขาดดุลการค้าประมาณ 181 ล้านดอลลาร์ แต่ถ้าการรวมกลุ่มเป็นไปในลักษณะที่สองจะมีผลให้ฟิลิปปินส์มีการขาดดุลการค้า 23 ล้านดอลลาร์ และฟิลิปปินส์ได้เปรียบดุลการค้าประเทศไทยมากที่สุด 240 ล้านดอลลาร์ และขาดดุลการค้าแก่มาเลเซียมากที่สุด มีมูลค่า 155 ล้านดอลลาร์ แต่ถ้าพิจารณาโดยรวมในโครงสร้างการนำเข้าและการส่งออกแล้ว การรวมกลุ่มการค้าเสรีในลักษณะที่สองนี้ก่อให้เกิดผลดีแก่ฟิลิปปินส์มากกว่าในกรณีแรก โดยการขาดดุลการค้าที่เกิดขึ้นอยู่ในลักษณะที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดการขยายตัวของการค้าค่อนข้างสูงด้วย (Trade Flow) จากเดิมมีมูลค่า 1,229 ล้านดอลลาร์ เมื่อมีการรวมกลุ่มในลักษณะที่สองจะทำให้การค้าขยายตัวขึ้นเป็น 1,576 ล้านดอลลาร์ หรือเพิ่มขึ้น 347 ล้านดอลลาร์ โดยเป็นการขยายตัวของ การส่งออก 164 ล้านดอลลาร์ การนำเข้า 185 ล้านดอลลาร์ ตามลำดับ

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ว่าในระยะแรกของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีประเทศไทยและมาเลเซียจะได้รับผลกระทบจากการยกเลิกมาตรการภาษีศุลกากรที่มีต่อดุลการค้าค่อนข้างสูงโดยเปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ แต่ในความเป็นจริงขบวนการปรับตัวจำเป็นต้องทำในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปและขณะเดียวกันการปรับตัวของอัตราแลกเปลี่ยนก็จะช่วยบรรเทาการขาดดุลการค้าที่เกิดขึ้น นอกจากนั้น ขนาดของผลกระทบที่เกิดขึ้นในกรณีของประเทศไทยและมาเลเซีย อาจจะทำให้ค่าที่ Over-estimate เนื่องจากการวิเคราะห์มีลักษณะ Static และการลด

ภาษีให้มีอัตราเป็นศูนย์ถือว่าเกิดขึ้นทันทีทันใดหลังจากมีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีซึ่งในความเป็นจริงตามร่างข้อตกลงเขตการค้าเสรีได้กำหนดระยะเวลาไว้ถึง 15 ปี และการลดจะกระทำในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งจะมีผลให้อุตสาหกรรมภายในประเทศของแต่ละประเทศมีการปรับตัวตามความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งจะส่งผลให้ทั้งโครงสร้างการนำเข้า การผลิต และการส่งออกของแต่ละประเทศเปลี่ยนไปด้วย

ในการดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีนั้นควรจะทำในลักษณะ Across-the-board Approach เนื่องจากลักษณะของการค้าระหว่างประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนมีลักษณะ Intra-trade ซึ่งมีการพึ่งพากันระหว่างประเทศสมาชิก ถึงแม้ว่าวิธีการเลือกอุตสาหกรรมให้อุตสาหกรรมหนึ่งเพื่อการค้าเสรี (Sectoral Approach) จะกระทำหรือเจรจา (Negotiate) ได้ง่ายกว่า แต่เมื่อถึง Sector ที่มีประเด็นทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว การดำเนินการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอย่างเต็มรูปแบบอาจเป็นไปได้ยากยิ่ง นอกจากนั้นในอุตสาหกรรมแต่ละประเภทจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบจากอุตสาหกรรมอื่น และถ้าการค้ามีลักษณะเป็น intra-trade (การค้าระหว่างประเทศในกลุ่มสินค้าเดียวกัน) และมีลักษณะ Vertical intra-trade ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าที่เป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมที่มีขั้นตอนการผลิตสินค้าหลายขั้นตอนก่อนจะได้ผลผลิตขั้นสุดท้าย (Multi-stage Production Process Industry) แล้ว การดำเนินการในลักษณะ Sectoral Approach จะไม่มีแรงกระตุ้นที่พอเพียงให้เกิดการขยายตัวของ การค้าขึ้น ผลที่ตามมานอกจากจะไม่สามารถก่อให้เกิดการเจริญเติบโตระยะยาวอย่างมีเสถียรภาพแล้ว ยังไม่ช่วยให้

ความสามารถในควมรแข่งขันสำหรับสินค้าของประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียนในตลาดโลกดีขึ้น ในขณะที่การค้าของโลกในทุกวันนี้เต็มไปด้วยการรวมกลุ่มการค้า ตลอดจนข้อตกลงในลักษณะ Bilateral Agreement ซึ่งจะมีผลให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศสมาชิกเลวลงกว่าเดิม

ในการดำเนินการยกเลิกมาตรการภาษีศุลกากรและมิใช่ศุลกากรนั้นจำเป็นต้องยกเลิกมาตรการทั้งสองควบคู่กันไป การดำเนินการเพียงลดหรือยกเลิกภาษีศุลกากรเพียงอย่างเดียวไม่น่าเพียงพอเนื่องจากสินค้านำเข้าจากประเทศสมาชิกต้องเสียภาษีขาซื้อและต้องมี Import Licensing สำหรับการส่งสินค้ามายังประเทศไทยและมาเลเซีย โดยเฉพาะประเทศมาเลเซียสินค้านำเข้าส่วนใหญ่ต้องมี Import Licensing สำหรับประเด็นการเสียภาษีขาซื้อ (Sales Tax และภาษีเทศบาล สำหรับประเทศไทย และ Sales Tax สำหรับมาเลเซีย) เป็นสิ่งกีดขวางอีกอันหนึ่งที่ทำให้การค้าภายใต้ PTA (Preferential Tariff Arrangement) ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และนอกจากนั้นการไม่ประสบความสำเร็จของ PTA ยังเป็นผลจากการให้สิทธิพิเศษทางการค้าในกลุ่มสินค้าที่มีการค้าระหว่างกันน้อย และถึงแม้ว่าสินค้านำเข้าจะได้รับสิทธิพิเศษทางการค้า แต่ก็ยังต้องเสียภาษีประเภทอื่นอีก เมื่อคำนวณภาระภาษีทั้งหมดแล้ว ส่วนต่างของสินค้านำเข้าภายใต้ PTA กับไม่ได้นำเข้าภายใต้ PTA มีส่วนต่างกันไม่มากนัก ไม่กระตุ้นให้มีการขยายตัวของการค้าแต่อย่างใด เนื่องจากผลของการลดหรือยกเว้นภาษีมีความลึกไม่เพียงพอ

ในแง่ของผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมภายในของแต่ละประเทศ

สมาชิกกลุ่มอาเซียนนั้นอาจจะมีผลไม่รุนแรงมากนัก จากผลของการมี Intra-trade ระหว่างกันทำให้ Cost of Adjustment (การว่างงานที่เกิดแก่แรงงานและทุน) สำหรับอุตสาหกรรมนั้น ๆ มีค่าต่ำ เนื่องจากแรงงานที่อยู่ในอุตสาหกรรมย่อย (Subsector) ของอุตสาหกรรมนั้น ๆ สามารถเคลื่อนย้ายไปอยู่ในอุตสาหกรรมย่อยอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกันได้ โดยไม่ต้องมีการปรับปรุง หรือ Training กันมากนัก เพราะอุตสาหกรรม Subsector นั้น โดยมากจะเป็นอุตสาหกรรมชิ้นส่วน (Parts) และส่วนประกอบ (Components) ของ Subsector อื่น ๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน แต่ถึงกระนั้น การประเมินผลกระทบที่มีต่ออุตสาหกรรมภายในของแต่ละประเทศอื่นเป็นผลมาจากผลกระทบของการทดแทนกันระหว่างสินค้าที่ผลิตในประเทศกับสินค้านำเข้า (Substitution Effects) จำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาในเชิงปริมาณ (Quantitative) ต่อไปอีก เนื่องจากอุตสาหกรรมบางประเภทได้รับการคุ้มครองจากรัฐบาล โดยอาศัยการตั้งกำแพงภาษีที่สูงในช่วงเริ่มต้นของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีย่อมจะได้รับผลกระทบที่รุนแรงอย่างแน่นอน

ในแง่ของการดำเนินนโยบายในการรวมกลุ่ม ภายใต้การค้าระหว่างประเทศสมาชิกที่มีลักษณะ Intra-trade เพื่อให้เกิดการขยายตัวของการค้า (Trade Expansion) นั้น ในงานวิจัยของ UNCTAD ได้ชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มการค้ามีอยู่ในระดับสูง ในแง่ของการบริโภค Consumption และ Welfare Gains ดังเช่นในกรณีของประเทศแคนาดาซึ่งมีการค้าในลักษณะ Intra-trade สูง แม้แต่การทำการเปิดตลาดในลักษณะฝ่ายเดียว (Unilateral) จะทำให้เกิด Welfare Gains สูงขึ้น 2-5 เปอร์เซ็นต์ของผลิตภัณฑ์รวมประชา

ชาติ (Gross National Product) นอกจากนั้นยังทำให้ระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดยิ่งขึ้น (เป็นผลมาจาก Trade Diversion) และทำให้อำนาจต่อรองของกลุ่มดีขึ้น ช่วยให้เกิดเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการพัฒนาฝีมือแรงงานและการจัดการให้ดีขึ้น อันเป็นผลมาจากการเกิด Economies of Scale

นอกจากนั้น ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรี ความน่าประเด็นเรื่องการลงทุนหรือภาคบริการเข้ามาอยู่ในกรอบของการเจรจาด้วยพร้อมกับการทำการเจรจาในเรื่องของภาษีศุลกากร เพราะตัวเลขที่ได้จากการคำนวณนั้นวางอยู่บนข้อกำหนดที่ไม่ให้มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตและการส่งออกนั้นสามารถตอบสนองได้อย่างไม่จำกัด ซึ่งในความเป็นจริงแล้วข้อจำกัดของระดับเทคโนโลยีและปัจจัยในการผลิตจะเป็นตัวกำหนดความสามารถในการส่งออกที่สำคัญ ซึ่งประเทศสมาชิกอาจจะไม่สามารถตอบสนองได้รวดเร็วขนาดนั้น ยกเว้นต้องได้รับการลงทุนเพิ่มเติมเพื่อขยายกำลังในการผลิตต่อไป ขณะเดียวกันรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ไม่ควรเข้าไปบิดเบือนกลไกตลาด ควรมีหน้าที่เพียงทำลายสิ่งกีดขวางหรืออุปสรรคทางการค้าต่าง ๆ ออกไป ซึ่งรวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจในตลาดภายในของแต่ละประเทศสมาชิกด้วยโดยปรับปรุงให้มีลักษณะที่เหมือนกัน นอกจากนั้นรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิกควรจะให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับการจัดตั้งเขตการค้าเสรีดังเช่นในกรณีของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีระหว่างสหรัฐฯ กับเม็กซิโกเพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงผลประโยชน์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจะได้ทำการปรับตัวรองรับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในโอกาสต่อไป ■

**FRAMEWORK AGREEMENT ON ENHANCING
ASEAN ECONOMIC COOPERATION**

FRAMEWORK AGREEMENT ON ENHANCING ASEAN ECONOMIC COOPERATION

The Sultan of Brunei Darussalam, the President of the Republic of Indonesia, the Prime Minister of Malaysia, the President of the Republic of the Philippines, the Prime Minister of the Republic of Singapore and the Prime Minister of the Kingdom of Thailand:

REAFFIRMING their commitment to the ASEAN Declaration of 8 August 1967, the Declaration of ASEAN Concord of 24 February 1976, the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia of 24 February 1976, the 1977 Accord of Kuala Lumpur and the Manila Declaration of 15 December 1987;

DESIRING to enhance intra-ASEAN economic cooperation to sustain the economic growth and development of all Member States which are essential to the stability and prosperity of the region;

REITERATING their commitment to the principles of the General Agreement on Tariffs and Trade (hereinafter referred to as "GATT");

RECOGNISING that tariff and non-tariff barriers are impediments to intra-ASEAN trade and investment flows, and that existing commitments to remove these trade barriers could be extensively improved upon;

NOTING the significant unilateral efforts made by Member States in recent years to liberalise trade and promote investments, and the importance of extending such policies to further open up their economies, given the comparative advantages and complementarity of their economies,

RECOGNISING that Member States, having different economic interests, could benefit from sub-regional arrangements;

CONSCIOUS of the rapid and pervasive changes in the international political and economic landscape, as well as both challenges and opportunities yielded thereof, which need more cohesive and effective performance of intra-ASEAN economic cooperation;

MINDFUL of the need to extend the spirit of friendship and cooperation among Member States to other regional economies, as well as those outside the region which contribute to the overall economic development of Member States;

RECOGNISING further the importance of enhancing other fields of economic cooperation such as in science and technology, agriculture, financial services and tourism;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1: Principles

- 1 Member States shall endeavour to strengthen their economic cooperation through an outward-looking attitude so that their cooperation contributes to the promotion of global trade liberalisation.
- 2 Member States shall abide by the principle of mutual benefit in the implementation of measures of initiatives aimed at enhancing ASEAN economic cooperation.
- 3 All Member States shall participate in intra-ASEAN economic arrangements. However, in the implementation of these economic arrangements, two or more Member States may proceed first if other Member States are not ready to implement these arrangements.

Article 2: Areas of Cooperation

A. Cooperation in Trade

- 1 All Member States agree to establish and participate in the ASEAN Free Trade Area (AFTA) within 15 years. A ministerial-level Council will be set up to supervise, coordinate and review the implementation of the AFTA.
- 2 The Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme shall be the main mechanism for the AFTA. For products not covered by the CEPT Scheme, the ASEAN Preferential Trading Arrangements (PTA) or any other mechanism to be agreed upon, may be used.
- 3 Member States shall reduce or eliminate non-tariff barriers between and among each other on the import and export of products as specifically agreed upon under existing arrangements or any other arrangements arising out of this Agreement.
- 4 Member States shall explore further measures on border and non-border areas of cooperation to supplement and complement the liberalisation of trade.

B. Cooperation in Industry, Minerals and Energy

- 1 Member States agree to increase investments, industrial linkages and complementarity by adopting new and innovative measures, as well as strengthening existing arrangements in ASEAN.

2 Member States shall provide flexibility for new forms of industrial cooperation. ASEAN shall strengthen cooperation in the development of the minerals sector.

3 Member States shall enhance cooperation in the field of energy, including energy planning, exchange of information, transfer of technology, research and development, manpower training, conservation and efficiency, and the exploration, production and supply of energy resources.

C. Cooperation in Finance and Banking

1 Member States shall strengthen and develop further ASEAN economic cooperation in the field of capital markets, as well as find new measures to increase cooperation in this area.

2 Member States shall encourage and facilitate free movement of capital and other financial resources, including further liberalisation of the use of ASEAN currencies in trade and investments, taking into account their respective national laws, monetary controls and development objectives.

D. Cooperation in Food, Agriculture and Forestry

1 Member States agree to strengthen regional cooperation in the areas of development, production and promotion of agricultural products for ensuring food security and upgrading information exchanges in ASEAN.

2 Member States agree to enhance technical joint cooperation to better manage, conserve, develop and market forest resources.

E. Cooperation in Transportation and Communications

1 Member States agree to further enhance regional cooperation for providing safe, efficient and innovative transportation and communications infrastructure network.

2 Member States shall also continue to improve and develop the intra-country postal and telecommunications system to provide cost-effective, high quality and customer-oriented services.

Article 3: Other Areas of Cooperation

1 Member States agree to increase cooperation in research and development, technology transfer, tourism promotion, human resource development and other economic-related areas. Full account shall also be taken of existing ASEAN arrangements in these areas.

2 Member States, through the appropriate ASEAN bodies, shall regularly consult and exchange views on regional and international developments and trends, and identify ASEAN priorities and challenges.

Article 4: Sub-regional Economic Arrangements

Member States acknowledge that sub-regional arrangements among themselves, or between ASEAN Member States and non-ASEAN economies, could complement overall ASEAN economic cooperation.

Article 5: Extra-ASEAN Economic Cooperation

To complement and enhance economic cooperation among Member States, and to respond to the rapidly changing external conditions and trends in both the economic and political fields, Member States agree to establish and/or strengthen cooperation with other countries, as well as regional and international organisations and arrangements.

Article 6: Private Sector Participation

Member States recognise the complementarity of trade and investment opportunities, and therefore encourage, among others, cooperation and exchanges among the ASEAN private sectors, and between ASEAN and non-ASEAN private sectors, and the consideration of appropriate policies aimed at promoting greater intra-ASEAN and extra-ASEAN investments and other economic activities.

Article 7: Monitoring Body

The ASEAN Secretariat shall function as the body responsible for monitoring the progress of any arrangements arising from this Agreement. Member States shall cooperate with the ASEAN Secretariat in the performance of its duties.

Article 8: Review of Progress

The ASEAN Economic Ministers' Meeting and its subsidiary bodies shall review the progress of implementation and coordination of the elements contained in this Agreement.

Article 9: Settlement of Disputes

Any differences between the Member States concerning the interpretation or application of this Agreement or any arrangements arising therefrom shall, as far as possible, be settled amicably between the parties. Whenever necessary, an appropriate body shall be designated for the settlement of disputes.

Article 10: Supplementary Agreements or Arrangements

Appropriate ASEAN economic agreements or arrangements, arising from this Agreement, shall form an integral part of this Agreement.

Article 11: Other Agreements

1 This Agreement or any action taken under it shall not affect the rights and obligations of the Member States under any existing agreements to which they are parties.

2 Nothing in this Agreement shall affect the power of Member States to enter into other agreements not contrary to the terms and objectives of this Agreement.

Article 12: General Exceptions

Nothing in this agreement shall prevent any Member State from taking action and adopting measures which it considers necessary for the protection of its national security, the protection of public morals, the protection of human, animal or plant life and health, and the protection of articles of artistic, historic and archaeological value.

Article 13: Amendments

All Articles of this Agreement may be modified through amendments to this Agreement agreed upon by all the Member States. All amendments shall become effective upon acceptance by all Member States.

Article 14: Entry Into Force

This Agreement shall be effective upon signing.

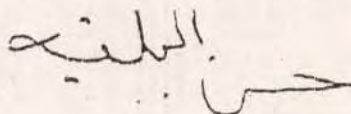
Article 15: Final Provision

This Agreement shall be deposited with the Secretary General of the ASEAN Secretariat who shall promptly furnish a certified copy thereof to each Member State.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned have signed this Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation.

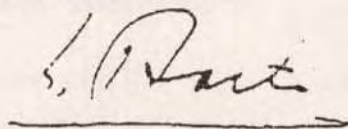
DONE at Singapore, this 28th day of January, 1992 in a single copy in the English Language.

For Brunei Darussalam:

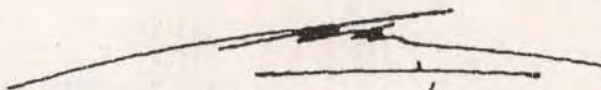
HAJI HASSANAL BOLKIAH
 Sultan of Brunei Darussalam

For the Republic of Indonesia:

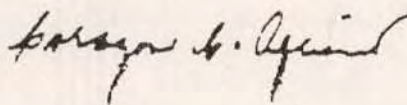
SOEHARTO
 President

For Malaysia:

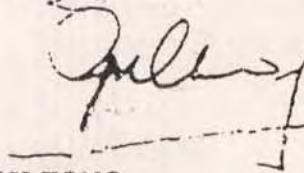
DR MAHATHIR BIN MOHAMAD
 Prime Minister

For the Republic of the Philippines:

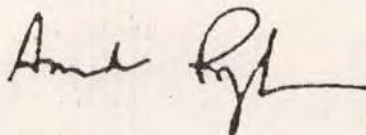
CORASON AQUINO
 President

For the Republic of Singapore:

GOH CHOK TONG
 Prime Minister

For the Kingdom of Thailand:

ANAND PANYARACHUN
 Prime Minister

AGREEMENT ON THE COMMON EFFECTIVE PREFERENTIAL TARIFF (CEPT) SCHEME FOR THE ASEAN FREE TRADE AREA (AFTA)

The Governments of Brunei Darussalam, the Republic of Indonesia, Malaysia, the Republic of the Philippines, the Republic of Singapore and the Kingdom of Thailand, Member States of the Association of South East Asian Nations (ASEAN):

MINDFUL of the Declaration of ASEAN Concord signed in Bali, Indonesia on 24 February 1976 which provides that Member States shall cooperate in the field of trade in order to promote development and growth of new production and trade;

RECALLING that the ASEAN Heads of Government, at their Third Summit Meeting held in Manila on 13 - 15 December 1987, declared that Member States shall strengthen intra-ASEAN economic cooperation to maximise the realisation of the region's potential in trade and development;

NOTING that the Agreement on ASEAN Preferential Trading Arrangements (PTA) signed in Manila on 24 February 1977 provides for the adoption of various instruments on trade liberalisation on a preferential basis;

ADHERING to the principles, concepts and ideals of the Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation signed in Singapore on 28 January 1992;

CONVINCED that preferential trading arrangements among ASEAN Member States will act as a stimulus to the strengthening of national and ASEAN economic resilience, and the development of the national economies of Member States by expanding investment and production opportunities, trade, and foreign exchange earnings;

DETERMINED to further cooperate in the economic growth of the region by accelerating the liberalisation of intra-ASEAN trade and investment with the objective of creating the ASEAN Free Trade Area using the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme;

DESIRING to effect improvements on the ASEAN PTA in consonance with ASEAN's international commitments;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1: Definitions

For the purposes of this Agreement:

- 1 "CEPT" means the Common Effective Preferential Tariff, and it is an agreed effective tariff, preferential to ASEAN, to be applied to goods originating from ASEAN Member States, and which have been identified for inclusion in the CEPT Scheme in accordance with Articles 2(5) and 3.
- 2 "Non-Tariff Barriers" mean measures other than tariffs which effectively prohibit or restrict import or export of products within Member States.
- 3 "Quantitative restrictions" mean prohibitions or restrictions on trade with other Member States, whether made effective through quotas, licences or other measures with equivalent effect, including administrative measures and requirements which restrict trade.
- 4 "Foreign exchange restrictions" mean measures taken by Member States in the form of restrictions and other administrative procedures in foreign exchange which have the effect of restricting trade.
- 5 "PTA" means ASEAN Preferential Trading Arrangements stipulated in the Agreement on ASEAN Preferential Trading Arrangements, signed in Manila on 24 February 1977, and in the Protocol on Improvements on Extension of Tariff Preferences under the ASEAN Preferential Trading Arrangements (PTA), signed in Manila on 15 December 1987.
- 6 "Exclusion List" means a list containing products that are excluded from the extension of tariff preferences under the CEPT Scheme.
- 7 "Agricultural products" means:
 - (a) Agricultural raw materials/unprocessed products covered under Chapters 1-24 of the Harmonised System (HS), and similar agricultural raw materials/unprocessed products in other related HS Headings; and
 - (b) products which have undergone simple processing with minimal change in form from the original products.

Article 2: General Provisions

- 1 All Member States shall participate in the CEPT Scheme.
- 2 Identification of products to be included in the CEPT Scheme shall be on a sectorial basis, i.e., at HS 6-digit level.
- 3 Exclusions at the HS 8/9 digit level for specific products are permitted for those Member States, which are temporarily not ready to include such products in the CEPT Scheme. For specific products, which are sensitive to a Member State, pursuant to Article 1 (3) of the Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation, a Member State may exclude products from the CEPT Scheme, subject to a waiver of any concession herein provided for such products. A review of this Agreement shall be carried out in the eighth year to decide on the final Exclusion List or any amendment to this Agreement.
- 4 A product shall be deemed to be originating from ASEAN Member States, if at least 40% of its content originates from any Member State.
- 5 All manufactured products, including capital goods, processed agricultural products and those products falling outside the definition of agricultural products, as set out in this Agreement, shall be in the CEPT Scheme. These products shall automatically be subject to the schedule of tariff reduction, as set out in Article 4 of this Agreement. In respect of PTA items, the schedule of tariff reduction provided for in Article 4 of this Agreement shall be applied, taking into account the tariff rate after the application of the existing margin of preference (MOP) as at 31 December 1992.
- 6 All products under the PTA which are not transferred to the CEPT Scheme shall continue to enjoy the MOP existing as at 31 December 1992.
- 7 Member States, whose tariffs for the agreed products are reduced from 20% and below to 0%-5%, even though granted on an MFN basis, shall still enjoy concessions. Member States with tariff rates at MFN rates of 0%-5% shall be deemed to have satisfied the obligations under this Agreement and shall also enjoy the concessions.

Article 3: Product Coverage

This Agreement shall apply to all manufactured products, including capital goods, processed agricultural products, and those products falling outside the definition of agricultural products as set out in this Agreement. Agricultural products shall be excluded from the CEPT Scheme.

Article 4: Schedule of Tariff Reduction

1 Member States agree to the following schedule of effective preferential tariff reductions:

- (a) The reduction from existing tariff rates to 20% shall be done within a time frame of 5 years to 8 years, from 1 January 1993, subject to a programme of reduction to be decided by each Member State, which shall be announced at the start of the programme. Member States are encouraged to adopt an annual rate of reduction, which shall be $(X-20)\% / 5$ or 8, where X equals the existing tariff rates of individual Member States.
- (b) The subsequent reduction of tariff rates from 20% or below shall be done within a time frame of 7 years. The rate of reduction shall be at a minimum of 5% quantum per reduction. A programme of reduction to be decided by each Member State shall be announced at the start of the programme.
- (c) For products with existing tariff rates of 20% or below as at 1 January 1993, Member States shall decide upon a programme of tariff reductions, and announce at the start, the schedule of tariff reductions. Two or more Member States may enter into arrangements for tariff reductions to 0%-5% on specific products at an accelerated pace to be announced at the start of the programme.

2 Subject to Article 4(1)(b) and 4(1)(c) of this Agreement, products which reach, or are at tariff rates of 20% or below, shall automatically enjoy the concessions.

3 The above schedules of tariff reduction shall not prevent Member States from immediately reducing their tariff to 0%-5% or following an accelerated schedule of tariff reduction.

Article 5: Other Provisions

A Quantitative Restrictions and Non-Tariff Barriers

1 Member States shall eliminate all quantitative restrictions in respect of products under the CEPT Scheme upon enjoyment of the concessions applicable to those products.

2 Member States shall eliminate other non-tariff barriers on a gradual basis within a period of five years after the enjoyment of concessions applicable to those products.

B Foreign Exchange Restrictions

Member States shall make exceptions to their foreign exchange restrictions relating to payments for the products under the CEPT Scheme, as well as repatriation of such payments without prejudice to their rights under Article XVIII of the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT) and relevant provisions of the Articles of Agreement of the International Monetary Fund (IMF).

C Other Areas of Cooperation

Member States shall explore further measures on border and non-border areas of cooperation to supplement and complement the liberalisation of trade. These may include, among others, the harmonisation of standards, reciprocal recognition of tests and certification of products, removal of barriers to foreign investments, macroeconomic consultations, rules for fair competition, and promotion of venture capital.

D Maintenance of Concessions

Member States shall not nullify or impair any of the concessions as agreed upon through the application of methods of customs valuation, any new charges or measures restricting trade, except in cases provided for this Agreement.

Article 6: Emergency Measures

1 If, as a result of the implementation of this Agreement, import of a particular product eligible under the CEPT Scheme is increasing in such a manner as to cause or threaten to cause serious injury to sectors producing like or directly competitive products in the importing Member States, the importing Member States may, to the extent and for such time as may be necessary to prevent or to remedy such injury, suspend preferences provisionally and without discrimination, subject to Article 6(3) of this Agreement. Such suspension of preferences shall be consistent with the GATT.

2 Without prejudice to existing international obligations, a Member State, which finds it necessary to create or intensify quantitative restrictions or other measures limiting imports with a view to forestalling the threat of or stopping a serious decline of its monetary reserves, shall endeavour to do so in a manner, which safeguards the value of the concessions agreed upon.

3 Where emergency measures are taken pursuant to this Article, immediate notice of such action shall be given to the Council referred to in Article 7 of this Agreement, and such action may be the subject of consultations as provided for in Article 8 of this Agreement.

Article 7: Institutional Arrangements

- 1 The ASEAN Economic Ministers (AEM) shall, for the purposes of this Agreement, establish a ministerial-level Council comprising one nominee from each Member State and the Secretary General of the ASEAN Secretariat. The ASEAN Secretariat shall provide the support to the ministerial-level Council for supervising, coordinating and reviewing the implementation of this Agreement, and assisting the AEM in all matters relating thereto. In the performance of its functions, the ministerial-level Council shall also be supported by the Senior Economic Officials' Meeting (SEOM).
- 2 Member States which enter into bilateral arrangements on tariff reductions pursuant to Article 4 of this Agreement shall notify all other Member States and the ASEAN Secretariat of such arrangements.
- 3 The ASEAN Secretariat shall monitor and report to the SEOM on the implementation of the Agreement pursuant to the Article III(2)(8) of the Agreement on the Establishment of the ASEAN Secretariat. Member States shall cooperate with the ASEAN Secretariat in the performance of its duties.

Article 8: Consultations

- 1 Member States shall accord adequate opportunity for consultations regarding any representations made by other Member States with respect to any matter affecting the implementation of this Agreement. The Council referred to in Article 7 of this Agreement, may seek guidance from the AEM in respect of any matter for which it has not been possible to find a satisfactory solution during previous consultations.
- 2 Member States, which consider that any other Member State has not carried out its obligations under this Agreement, resulting in the nullification or impairment of any benefit accruing to them, may, with a view to achieving satisfactory adjustment of the matter, make representations or proposals to the other Member States concerned, which shall give due consideration to the representations or proposals made to it.
- 3 Any differences between the Member States concerning the interpretation or application of this Agreement shall, as far as possible, be settled amicably between the parties. If such differences cannot be settled amicably, it shall be submitted to the Council referred to in Article 7 of this Agreement, and, if necessary, to the AEM.

Article 9: General Exceptions

Nothing in this Agreement shall prevent any Member State from taking action and adopting measures, which it considers necessary for the protection of its national security, the protection of public morals, the protection of human, animal or plant life and health, and the protection of articles of artistic, historic and archaeological value.

Article 10: Final Provisions

- 1 The respective Governments of Member States shall undertake the appropriate measures to fulfil the agreed obligations arising from this Agreement.
- 2 Any amendment to this Agreement shall be made by consensus and shall become effective upon acceptance by all Member States.
- 3 This Agreement shall be effective upon signing
- 4 This Agreement shall be deposited with the Secretary General of the ASEAN Secretariat, who shall likewise promptly furnish a certified copy thereof to each Member State.
- 5 No reservation shall be made with respect to any of the provisions of this Agreement.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorised thereto by their respective Governments, have signed this Agreement on the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA).

Done at Singapore, this 28th day of January, 1992 in a single copy in the English language.

For the Government of
Brunei Darussalam:

ABDUL RAHMAN TAIB
Minister of Industry and Primary Resources

For the Government of
the Republic of Indonesia:

DR ARIFIN M SIREGAR
Minister of Trade

For the Government of Malaysia:

RAFIDAH AZIZ
Minister of International Trade and Industry

For the Government of
the Republic of the Philippines:

PETER D GAMMAGE, JR
Secretary of Trade and Industry

For the Government of
the Republic of Singapore:

LEE HSIEN LOONG
Deputy Prime Minister and
Minister for Trade and Industry

For the Government of
the Kingdom of Thailand:

AMARET SILA-ON
Minister of Commerce

SINGAPORE DECLARATION OF 1992

1 We, the Heads of State and Government of ASEAN, are encouraged by the achievements of ASEAN in the last twenty-five years, and are convinced that ASEAN cooperation remains vital to the well-being of our people.

2 Having reviewed the profound international political and economic changes that have occurred since the end of the Cold War and considered their implications for ASEAN, we declare that:

- ASEAN shall move towards a higher plane of political and economic cooperation to secure regional peace and prosperity;
- ASEAN shall constantly seek to safeguard its collective interests in response to the formation of large and powerful economic groupings among the developed countries, in particular through the promotion of an open international economic regime and by stimulating economic cooperation in the region;
- ASEAN shall seek avenues to engage member states in new areas of cooperation in security matters; and
- ASEAN shall forge a closer relationship based on friendship and cooperation with the Indochinese countries, following the settlement on Cambodia.

Political and Security Cooperation

3 In the field of political and security cooperation, we have agreed that:

- ASEAN welcomes accession by all countries in Southeast Asia to the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia, which will provide a common framework for wider regional cooperation embracing the whole of Southeast Asia;
- ASEAN will also seek the cognizance of the United Nations for the Treaty through such means as an appropriate Resolution. This will signify ASEAN's commitment to the centrality of the UN role in the maintenance of international peace and security as well as promoting cooperation for socio-economic development;

- ASEAN could use established fora to promote external dialogues on enhancing security in the region as well as intra-ASEAN dialogues on ASEAN security cooperation (such as the regional security seminars held in Manila and Bangkok in 1991, and the workshops on the South China Sea held in Bali in 1990 and Bandung in 1991), taking full cognizance of the Declaration of ASEAN Concord. To enhance this effort, ASEAN should intensify its external dialogues in political and security matters by using the ASEAN Post-Ministerial Conferences (PMC);
- ASEAN has made major strides in building cooperative ties with states of the Asia-Pacific region and shall continue to accord them a high priority;
- ASEAN will seek to realise the Zone of Peace, Freedom and Neutrality (ZOPFAN) and a Southeast Asian Nuclear Weapon Free Zone (SEANWFZ) in consultation with friendly countries, taking into account changing circumstances;
- ASEAN will closely cooperate with the United Nations and the international community in ensuring the full implementation of the Peace Agreements signed in Paris in October 1991. ASEAN supports the Cambodian Supreme National Council in calling on the UN Secretary-General to despatch UNTAC as early as possible in order to preserve the momentum of the peace process and to implement the gains realised by the signing of the Paris Peace Agreement. ASEAN calls on all parties in Cambodia to implement seriously the process of national reconciliation which is essential to a genuine and lasting peace in Cambodia; and
- ASEAN will play an active part in international programmes for the reconstruction of Vietnam, Laos and Cambodia.

4 Conscious of the central role of the United Nations in the post-Cold War world, we agree that:

- The proposed Summit of members of the United Nations Security Council should help shape the United Nations' role for the promotion of a more equitable international political and economic order, and for the democratisation of the United Nations' decision-making processes in order to make the organization truly effective in meeting its obligations;
- ASEAN will participate actively in efforts to ensure that the United Nations is a key instrument for maintaining international peace and security; and
- ASEAN will encourage all efforts to strengthen the United Nations, including its role and capabilities in peacekeeping and peacemaking, in accordance with the United Nations Charter.

Directions in ASEAN Economic Cooperation

5 In the field of economic cooperation, we have agreed that:

- To further accelerate joint efforts in enhancing intra-ASEAN economic cooperation, ASEAN shall adopt appropriate new economic measures as contained in the Framework Agreement on Enhancing ASEAN Economic Cooperation directed towards sustaining ASEAN economic growth and development which are essential to the stability and prosperity of the region;
- ASEAN shall establish the ASEAN Free Trade Area using the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme as the main mechanism within a time frame of 15 years beginning 1 January 1993 with the ultimate effective tariffs ranging from 0% to 5%. ASEAN member states have identified the following fifteen groups of products to be included in the CEPT Scheme for accelerated tariff reductions:
 - vegetable oils
 - cement
 - chemicals
 - pharmaceuticals
 - fertiliser
 - plastics
 - rubber products
 - leather products
 - pulp
 - textiles
 - ceramic and glass products
 - gems and jewellery
 - copper cathodes
 - electronics
 - wooden and rattan furniture
- ASEAN shall increase investments, industrial linkages and complementarity by adopting new and innovative measures, as well as strengthening existing arrangements in ASEAN and providing flexibility for new forms of industrial cooperation;
- ASEAN shall strengthen and develop further cooperation in the field of capital markets, and shall encourage and facilitate free movement of capital and other financial resources;
- ASEAN shall further enhance regional cooperation to provide safe, efficient and innovative transportation and communications infrastructure network;

- ASEAN shall also continue to improve and develop the intra-country postal and telecommunications system to provide cost-effective, high quality and customer-oriented services;
- ASEAN shall adopt joint efforts to strengthen trade promotion and negotiations on ASEAN agricultural products in order to enhance ASEAN's competitive posture, and to sustain the expansion of ASEAN agricultural exports in the international markets;
- ASEAN acknowledges that sub-regional arrangements among themselves, or between ASEAN member states and non-ASEAN economies could complement overall ASEAN economic cooperation;
- ASEAN recognises the importance of strengthening and/or establishing cooperation with other countries, regional/multilateral economic organisations, as well as Asia-Pacific Economic Cooperation (APEC) and an East Asia Economic Caucus (EAEC). With regard to APEC, ASEAN attaches importance to APEC's fundamental objective of sustaining the growth and dynamism of the Asia-Pacific region. With respect to an EAEC, ASEAN recognises that consultations on issues of common concern -- such as Asian economies, as and when the need arises, could contribute to expanding cooperation among the region's economies, and the promotion of an open and free global trading system;
- Further, recognising the importance of non-tariff and non-border areas of cooperation to complement tariff liberalisation in increasing regional trade and investment, ASEAN shall further explore cooperation in these areas with a view to making recommendations to the Fifth ASEAN Summit;
- ASEAN shall continue with its concerted efforts in the promotion of tourism, particularly in making the Visit ASEAN Year 1992 a success;
- ASEAN shall continue to step up cooperation in other economic-related areas, such as science and technology transfer and human resource development;
- ASEAN shall enhance cooperation and collective action in international and inter-regional fora as well as in international organisations and regional groupings. ASEAN shall also continue to enhance relations with its dialogue partners and other producing/consuming countries towards the advancement of the commodity sector in the region and in addressing international commodity issues;
- ASEAN recognises that sustained economic growth require considerable inputs of energy. As member states continue to industrialise and strengthen their industrial base, ASEAN shall focus and strengthen cooperation in energy security, conservation and the search for alternative fuels;

- ASEAN recognises the complementarity of trade and investment opportunities and therefore encourages, among others, increased cooperation and exchanges among the ASEAN private sectors, and the consideration of appropriate policies for greater intra-ASEAN investments;
- ASEAN shall continue to uphold the principles of free and open trade embodied in the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT), and work towards maintaining and strengthening an open multilateral trading system;
- ASEAN shall work collectively to ensure that the Uruguay Round addresses the key concerns and interests of the ASEAN economies, and adopt a pragmatic and realistic approach, in using the Draft Final Text as at 20 December 1991 as a reasonable basis for completing negotiations; and
- ASEAN strongly urges major trading countries to settle their differences on agriculture and other areas, and likewise use the Draft Final Text to work towards an early and successful conclusion of the Uruguay Round.

Review of ASEAN's External Relations

6 In reviewing ASEAN's external relations, we have agreed that:

- ASEAN, as part of an increasingly interdependent world, should intensify cooperative relationships with its Dialogue partners, namely Australia, Canada, the European Community, Japan, the Republic of Korea, New Zealand and the United States, and engage in consultative relationships with interested non-Dialogue countries and international organizations; and
- While ASEAN's cooperative relationships with the Dialogue partners have made significant progress, ASEAN should strengthen existing dialogue mechanisms and develop new ones where necessary for the enhancement of economic relations with these countries, especially ASEAN's major economic partners.

ASEAN Functional Cooperation

7 In the field of functional cooperation, we have agreed that:

- The ASEAN member countries shall continue to enhance awareness of ASEAN among the people in the region through the expansion of ASEAN Studies as part of Southeast Asian Studies in the school and university curricula and the introduction of ASEAN student exchange programmes at the secondary and tertiary levels of education;

DONE in Singapore, on the 28th day of January, 1992.

For Brunei Darussalam:

HAJI HASSANAL BOLKIAH
 Sultan of Brunei Darussalam

For the Republic of Indonesia:

SOEHARTO
 President

For Malaysia:

DR MAHATHIR BIN MOHAMAD
 Prime Minister

For the Republic
 of the Philippines:

CORAZON C AQUINO
 President

For the Republic
 of Singapore:

GOH CHOK TONG
 Prime Minister

For the Kingdom of Thailand:

ANAND PANYARACHUN
 Prime Minister

- ASEAN should help hasten the development of a regional identity and solidarity, and promote human resource development by considering ways to further strengthen the existing network of the leading universities and institutions of higher learning in the ASEAN region with a view to ultimately establishing an ASEAN University based on this expanded network;
- ASEAN functional cooperation shall be designed for a wider involvement and increased participation by women in the development of the ASEAN countries in order to meet their needs and aspiration. This cooperation shall also extend to the development of children to realise their full potential;
- The ASEAN member countries shall continue to play an active part in protecting the environment by continuing to cooperate in promoting the principle of sustainable development and integrating it into all aspects of development;
- ASEAN member countries should continue to enhance environmental cooperation, particularly in issues of transboundary pollution, natural disasters, forest fires and in addressing the anti-tropical timber campaign;
- The developed countries should commit themselves to assist developing countries by providing them new and additional financial resources as well as the transfer of, and access to environmentally sound technology on concessional and preferential terms;
- The developed countries should also help to maintain an international environment supportive of economic growth and development;
- ASEAN looks forward to seeing these commitments reflected in the outcome of the United Nations Conference on Environment and Development in 1992 at Rio de Janeiro;
- As Non-governmental Organization (NGOs) play an important role in social development, ASEAN shall encourage the exchange of information among NGOs in the region and help expand their participation in intra-ASEAN functional cooperation;
- ASEAN shall intensify its cooperation in overcoming the serious problem of drug abuse and illicit drug trafficking at the national, regional and international levels; and
- ASEAN shall make a coordinated effort in curbing the spread of AIDS by exchanging information on AIDS, particularly in the formulation and implementation of policies and programmes against the deadly disease.

Restructuring of ASEAN Institution

- 8 To strengthen ASEAN, we have agreed that:
- ASEAN Heads of Government shall meet formally every three years with informal meetings in between;
 - The ASEAN organizational structure, especially the ASEAN Secretariat, shall be streamlined and strengthened with more resources;
 - The Secretary-General of the ASEAN Secretariat shall be redesignated as the Secretary-General of ASEAN with an enlarged mandate to initiate, advise, coordinate and implement ASEAN activities;
 - The Secretary-General of ASEAN shall be appointed on merit and accorded ministerial status;
 - The professional staff of the ASEAN Secretariat be appointed on the principle of open recruitment and based on a quota system to ensure representation of all ASEAN countries in the Secretariat;
 - The five present ASEAN Economic Committees be dissolved and the Senior Economic Officials' Meeting (SEOM) be tasked to handle all aspects of ASEAN Economic cooperation; and
 - A ministerial-level Council be established to supervise, coordinate and review the implementation of the Agreement on the Common Effective Preferential Tariff (CEPT) Scheme for the ASEAN Free Trade Area (AFTA).

พิมพ์ที่

กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา